

Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden Çekilmesinin Çevrim İçi Haber Medyasında Temsili: Bir İçerik ve Eleştirel Söylem Analizi

Başak Güçlüer

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne İletişim ve Medya
Çalışmaları Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Eylül 2023
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Ali Hakan Ulusoy
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin İletişim ve Medya Çalışmaları Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Prof. Dr. Senih Çavuşoğlu
İletişim Fakültesi Dekanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından İletişim ve Medya Çalışmaları Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Prof. Dr. Hanife Aliefendioğlu
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Hanife Aliefendioğlu

2. Yrd. Doç. Dr. Yetin Arslan

3. Yrd. Doç. Dr. Bahar Taşeli

ÖZ

Bu yüksek lisans tezi, ideolojik görüşü birbirinden farklı olan çevrimiçi gazete ve haber mecralarında Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesinin nasıl temsil edildiğini incelemektedir. Bu amaçla ideolojik görüşü farklı olan ana akım gazeteleri, Hürriyet, Sabah ve Yeni şafak, alternatif haber portalları (Bianet, T24) ve hak örgütleri (Kadın Cinayetlerini Önleyeceğiz Platformu ve Kaos GL) haber içerikleri ve söylemleri açısından değerlendirilmektedir. İlk olarak içerik analizi ile, ana akım gazeteler, ikinci olarak eleştirel söylem analizi ile haber portalları ve hak örgütlerinin haberleri ele alınmaktadır. İçerik analizinde; haberlerin tarihlere göre dağılımı, gazetelerin konuya karşı tutumları, haberlerin tonu, haberlerdeki politik figürler, referans/kaynak gösterimi, fotoğraf kullanımı, haber uzunlukları ve haberi özetleyen kelimeler olmak üzere farklı kategoriler tanımlanmıştır. Eleştirel söylem analizi bölümünde ise Van Dijk'in analizi metodu kullanılmıştır. Haberler makro yapı içerisinde: tematik ve şematik, mikro yapı da ise; cümle yapısı, bölgesel uyum, sözcük seçimleri ve haber retoriki açısından irdelenmektedir. İçerik ve söylem analizinde farklı haber mecralarının ele alınmasının nedeni ortak noktaları bulunan iki analiz yönteminde, aynı şeyleri tekrarlamaktan kaçınmaktır. İçerik analizinde çevrimiçi ana akım gazeteler, söylem analizinde ise çevrimiçi alternatif haber platformları ve hak örgütleri çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini, 1 Mart – 31 Temmuz 2021 tarihleri arasındaki İstanbul Sözleşmesi'nin feshi ile ilgili en yoğun tartışmaların olduğu zaman diliminden derlenmiştir. Çalışma, analizler doğrultusunda siyaset ve medya ilişkisini ortaya koymak ve gazetelerin ideolojik yansımalarına ayna tutması bakımından önemlidir. Çevrimiçi haber medyasında feshi kararının ardından, sözleşme karşıtı ve yanlısı birçok haber yayınlanmıştır. Gazetelerin özellikle haberler

başlıklarından yola çıkarak, işlenen tema ve kullanılan söylemlerin ideolojik çerçevede şekillendiği sonucuna varılmıştır. İstanbul Sözleşmesi medyada politik olarak temsil edilmektedir. Yeni medya ve hak örgütü platformları arasında, haberde kullanılan; ton, dil ve üslup konularında farklılıklar vardır. İçerik ve söylem analizi neticesinde bu farklılıklar çalışmada makro ve mikro ölçekte sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İstanbul sözleşmesi, temsil, ideoloji, yeni medya, şiddet

ABSTRACT

This study examines how the removal of Turkey from Istanbul Convention is represented in newspapers with different ideological views. Mainstream newspapers with different ideological views, Hürriyet, Sabah and Yeni Şafak, alternative news portals (Bianet, T24) and rights organizations (Kadın Cinayetlerini Önleyeceğiz Platformu and Kaos GL) will be evaluated in terms of their news content and discourse. In the content analysis, mainstream newspapers will be examined, while in the discourse analysis, news portals and rights organizations will be discussed. In the content analysis: the distribution of the news according to the dates, the attitudes of the newspapers towards the subject, the tone of the news, the political figures in the news, the reference/source representation, the use of photographs, the length of the news and the words summarizing the news will be interpreted under different categories. In the discourse analysis section, critical discourse analysis method developed by Van Dijk will be used. The news will be analyzed in terms of macro structure: thematic and schematic, and microstructure: sentence structure, coherence, vocabulary and news rhetoric. Different newspapers were considered in content and discourse analysis. The reason for this is to avoid repeating the same things in two analysis methods that have common points. While the online mainstream newspapers constitute the content analysis part of the study, the online alternative news platforms and rights organizations constitute the sample in the discourse analysis. March 1- July 31, 2021 is the time period with the most intense discussions about the termination of the convention. The study is important in terms of revealing the relationship between politics and media in line with the analyzes and mirroring the ideological perspective of the newspapers. Following the withdrawal from the convention, many anti-contract

and pro-contract news were published into online news media. Based on the news headlines of the newspapers, it was concluded that the themes covered and the discourses used were shaped within the ideological framework. The Istanbul Convention is politically represented in the media. Among the new media rights organization platforms used in the news, there are differences in tone, language, and wording. As a result of content and discourse analysis, these differences presented at macro and micro scale in the study.

Keywords: İstanbul convention, representation, ideology, new media , violence.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezimde; bana desteğini hiç esirgemeyen ve danışmanlığıyla onurlandıran değerli hocam Prof. Dr. Hanife Aliefendioğlu'na, teőekkürü bir borç bilirim. Üzerimde őimdiye değin emeği geçen Doğu Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakóltesi'nin değerli hocalarına da őükranlarımı sunarım. Benim bugünlere gelmemdeki en büyük pay sahipleri, borçlarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim varlık sebeplerim, aileme de sonsuz kez teőekkürler...

Son teőekkürüm de emekçi kadınlara...

Unutmayalım ki: "Dünyada Her şey Kadının Eseridir." – Gazi M. Kemal Atatürk

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vii
KISALTMALAR.....	xiii
TABLO LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
1 GİRİŞ.....	1
1.1 Çalışmanın Motivasyonu	5
1.2 Çalışmanın Amacı	5
1.3 Çalışmanın Önemi	6
1.4 Çalışmanın Yöntemi	6
1.5 Çalışmanın Sınırlılıkları	7
1.6 Çalışmanın Soruları	8
2 İLETİŞİMDE ALTERNATİF BİR ORTAM: YENİ MEDYA	9
2.1 Yeni Medyaya Kavramsal Bir Bakış	9
2.2 Yeni Medya ve Geleneksel Medya Arasındaki Farklar	10
2.3 Yeni Medyanın Özellikleri	12
2.3.1 Etkileşim	12
2.3.2 Kitleşsizleştirme	12
2.3.3 Eşzamansızlık	13
2.3.4 Dijitallik	13
2.3.5 Hipermetinsellik	14
2.3.6 Multimedya.....	14

2.3.7 Sanallık	15
2.3.8 Yayılım	15
2.4 Yeni Medya Platformları	15
2.4.1 Sosyal Medya.....	16
2.4.2 Video Paylaşım.....	17
2.4.3 Web Siteleri	18
2.4.4 Forumlar	18
2.4.5 Bloglar	18
2.4.6 Vikiler	19
2.4.7 Sanal ve Arttırılmış Gerçeklikler	20
2.5 Yeni Medya ve Küreselleşme	21
2.6 Yeni Medya ve İnternet Gazeteciliği	22
2.7 Yeni Medya ve Toplumsal Aktivizm	24
3 LİTERATÜR TARAMASI VE TEORİK ÇERÇEVE.....	26
3.1 Temsil Kavramı	26
3.2 Toplumsal Cinsiyetin Temsili	28
3.2.1 Toplumsal Cinsiyet ve İktidar İlişkileri.....	29
3.3 Ana Akım Medyada Toplumsal Cinsiyetin Temsili	32
3.4 Yeni Medya, Şiddet ve Nefret Söylemi	35
3.5 Dijital Aktivizm	37
4 KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE ULUSAL VE ULUSLARARASI GELİŞMELER: İSTANBUL SÖZLEŞMESİ	40
4.1 Uluslararası Sözleşmeler	40
4.1.1 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	41
4.1.2 Birleşmiş Milletler CEDAW Sözleşmesi	41

4.1.3 Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi.....	42
4.1.4 Birleşmiş Milletler Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu	42
4.1.5 Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri.....	43
4.1.6 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Kadınların Şiddete Karşı Korunması Konulu Tavsiye Kararı (2002/5).....	44
4.1.7 Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Kadınlara Yönelik Aile/Ev İçi Şiddetle Mücadeleye İlişkin R 1512 (2006) Sayılı Kararı.....	44
4.1.8 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele: Bir Avrupa Konseyi Sözleşmesine Doğru Konulu 1635 (2008) Sayılı İlke Kararı	45
4.1.9 Evlilik İçi Tecavüz Dahil Kadınlara Yönelik Tecavüz Konulu R 1691 (2009) Kararı	45
4.1.10 Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi).....	46
4.1.10.1 İstanbul Sözleşmesi'nin Şiddetle Mücadeledeki Rolü	49
4.1.10.2 Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'ni Feshi ve Medyadaki Yansımaları.....	50
4.1.10.2.1 Dünya.....	50
4.1.10.2.2 Türkiye.....	51
5 METODOLOJİK YAKLAŞIM.....	54
5.1 İçerik Analizi	54
5.2 Söylem Analizi	56
5.3 Örneklem Seçilen Gazeteler ve Platformlar	58
5.3.1 Hürriyet.....	59
5.3.2 Sabah.....	60

5.3.3 Yeni Şafak	60
5.3.4 Bianet	61
5.3.5 T24	61
5.3.6 Kaos GL.....	62
5.3.7 Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu	63
6 BULGULAR VE ANALİZ	64
6.1 İstanbul Sözleşmesi'nden Çekilmeye İlgili Çevrim İçi Gazetelerdeki Haberlerin İçerik Analizi	64
6.1.1 Haberlerin Tarihlerle Göre Dağılımı	64
6.1.2 Gazetelerin Konuya Karşı Tutumları.....	65
6.1.2.1 Hürriyet.....	65
6.1.2.2 Sabah	67
6.1.2.3 Yeni Şafak	69
6.1.3 Haberlerin Tonu	72
6.1.4 Haberlerdeki Politik Figürler	73
6.1.5 Referans/Kaynak Gösterimi.....	75
6.1.6 Haberlerde Fotoğraf Kullanımı.....	77
6.1.7 Haberlerin Uzunluğu/Kelime Sayıları	81
6.1.8 Haberleri Anlatan/Özetleyen Kelimeler	81
6.2 Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi Modeline Göre İncelenmesi	81
6.2.1 Haberin Makro Yapıları.....	82
6.2.1.1 Tematik Yapı	82
6.2.1.1.1 Gazetelerin Haber Başlıkları	82
6.2.1.1.2 Gazetelerin Haber Girişleri.....	84
6.2.1.1.3 Fotoğraf	89

6.2.1.2 Şematik Yapı	90
6.2.1.2.1 Durum: Ana Olayın Sunumu ve Sonuçlar	90
6.2.1.2.2 Haberlerin Kaynağı ve Yorumları	94
6.2.2 Haberin Mikro Yapıları	95
6.2.2.1 Bölgesel Açıdan Cümle İlişkileri: Nedensel, İşlevsel, Referansal	96
6.2.2.2 Kelime Seçimleri	98
6.2.2.3 Haberin Retoriği	100
7 SONUÇ	103
KAYNAKLAR.....	109
EKLER.....	126

KISALTMALAR

AK	Avrupa Komisyonu
ASHB	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
BİA	Bağımsız İletişim Ağı
BM	Birleşmiş Milletler
CoE	Council of Europe
DİB	Demokrasi için Birlik
KADEM	Kadın ve Demokrasi Vakfı
KCDP	Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu
TGS	Türkiye Gazeteciler Sendikası
TÜRKSAM	Türkiye Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Analizler Merkezi
UDHR	Universal Declaration of Human Rights

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Haberlerin Tarihlerle Göre Dağılımı.....	64
Tablo 2: Hürriyet Gazetesinin İstanbul Sözleşmesi ile İlgili Haber Başlıkları.....	65
Tablo 3: Hürriyet Gazetesinde Eleştiri ve Destekleyici Haberler.....	67
Tablo 4: Yeni Şafak Gazetesinin İstanbul Sözleşmesi ile ilgili Haber Başlıkları.....	69
Tablo 5: Referans/Kaynak Gösterimi.....	76
Tablo 6: Haberde Kullanılan Fotoğraf Sayısı.....	77

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Ana Akım Medya Platformları.....	60
Şekil 2: Alternatif Medya Platformları.....	62
Şekil 3: 20 Mart 2021 Yeni Şafak Gazetesi.....	79
Şekil 4: 16 Nisan 2021 Yeni Şafak Gazetesi.....	80

Bölüm 1

GİRİŞ

Yeni medyanın gün geçtikçe artan etkisi ve geniş kitlelere seslenmedeki başarısı, diğer kitle iletişim araçlarına nazaran daha fazla tercih edildiğini göstermektedir. Yeni medya geleneksele oranla erişilebilirlik ve katılımcılık dahil birçok avantaj sunmaktadır. Yeni medya, bireylere kimlik ve kendilerini ifade imkânı sağlamaktadır. Yeni medya, kullanıcılarına; bir tıkla, anında, düşüncesi ne olursa olsun paylaşabilmesine ve gündemi değiştirebilmesine fırsat tanımaktadır. Yeni medya bu özellikleriyle birlikte, iletim bağlantılarını, farklı cihazlara; metin, resim ve ses olarak yüklenmesini sağlayan bir yapay hafıza bileşenidir (Van Dijk, 2016: 5).

Günümüzde, basında şiddet içerikli haberlere sıklıkla yer verilmesi, toplumda şiddet eğiliminin arttığını kanıtlar niteliktedir. Medyada bu tür haberlerin ele alış biçimleri farklılık arz etmektedir. Ana akım medyanın, belirli zümreleri, belirgin bir ideolojik düşünce ekseninde, kitleleri manipüle etme gücü vardır. Bu gücün ardında sermayeyi elinde bulunduran ‘medya baronları’ yer almaktadır. Bağımsız, tarafsız ve objektif habercilik anlayışından öte ideolojik görüşlere hizmet edilmektedir. Alternatif medya ise bu gücün karşısında özgürce fikirlerin beyan edilebileceği bir ortam hazırlamaktadır. Alternatif platformlar, aynı düşünenlerin değil, farklılıkların da sesini duyurabilmesine aracılık etmektedir. Alternatif medya platformları, yanlış da olsa, hiçbir yerde verilemeyen bir düşüncüyü ya da haberi özgürce takipçilerine sunması açısından ana akım medyadan ayrılmaktadır (Arat, 2019: 452).

Kadına yönelik şiddet, Türkiye'nin gündemini meşgul eden önemli toplumsal sorunlardan biridir. Basında neredeyse her gün şiddet içerikli haberlere rastlanmaktadır. Fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik olarak bütün toplumlarda karşımıza çıkan şiddet olgusu, kadınlar başta olmak üzere, aile içindeki çocukların da hayatını olumsuz yönde etkilemektedir. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (2022) verilerine göre, Türkiye'de kadın cinayetlerinde önceki yıllara göre artış yaşandığı göze çarpmaktadır. 2022 yılında, 334 kadın erkekler tarafından öldürülürken, 245 kadın da faili meçhul bir şekilde ölü bulunmuştur. İstanbul Sözleşmesi'ne imza atılan tarih olan 2011 yılında azalma yaşanırken, bu tarihten itibaren kadın cinayetlerinde artış olduğu ifade edilmektedir (KCDP, 2022).

Kadına yönelik şiddet, aile içinde örtülü bir unsur olmaktan çıkarak, çeşitli feminist grupların ve hareketlerin önderliğinde hızlıca birleşmesine yol açmıştır. Kadına yönelik şiddet: "Karı-koca arasına girilmez", "kızını dövmezen dizini döver" gibi kalıplaşmış ifadelerdenen sıyrılıp toplumsal bir meseleye dönüşmüştür. Konuyla ilgili; sivil toplum kuruluşlarının kampanyaları, kitaplar, dergiler, bilinçlendirici broşürler, hukuki reformlar (İstanbul Sözleşmesi), lobicilik faaliyetleri, uluslararası kuruluşlarla yapılan iş birlikleri, konuyla ilgili bir toplumsal duyarlılık ve farkındalık geliştirmiştir.

Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarıyla devletin iş birliğine, Kadının İnsan Hakları Eğitimi Programı (KİHEP) örnek olarak gösterilebilir. KİHEP projesi ile Türkiye ve KKTC'nde binlerce kadına ulaşılmıştır. Proje, 2004 yılında "dünyada insan hakları konusunda kullanılan en iyi taktiklerden biri" olarak kabul edilmiştir. Projenin ana başlıklarından biri de "şiddet ve şiddete karşı stratejiler" olarak belirlenmiştir. Proje kapsamında kadınlar, şiddete karşı bireysel olarak ne yapabilecekleri konusunda bilinçlendirilmiştir. KİHEP projesindeki kadınlar, Şiddet Komisyonu'nda da görev

olarak, devlet kademesinde de temsil edilmişlerdir. Çalışmanın sonucunda eğitim alan kadınların, şiddeti durdurmayı başardıkları gözlemlenmiştir (Uluocak vd., 2014: 183-185).

Kadına yönelik şiddetle mücadele adına uluslararası ve ulusal anlamda birçok düzenleme yapılmıştır. Birleşmiş Milletler'in (BM) İnsan Hakları Beyannamesi, bunların başında gelmektedir. Yine kadına yönelik şiddet kavramı, "kadının insan hakları" olarak toplumların gündeminde yer edinmiştir. 1975-1985 seneleri arasında "Kadın On Yılı" kabul edilmiş, kadın hareketleri bu yıllarla birlikte ivme kazanmaya başlamıştır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın 1994'den bugüne kadar şiddetle ilgili birçok çalışması olmuştur. 1994'de "Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları, 1997'de "Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet", 2005'de "Federal Almanya'da Yaşayan Türklerin Aile Yapısı ve Sorunları Araştırması ve 2015'de Türkiye'de Şiddet Araştırmaları Etüt Çalışması bunlardan bazılarıdır (ASHB, 2021). BM'in birçok çalışmasının yanında, çeşitli ülkelerde yapılan konferanslarda sunulan bildirimler, ilkeler, kararlar ve eylem planları hayata geçirilmiştir. Son olarak bu çalışmaya da konu olan ve Avrupa Komisyonu Bakanlar Komitesince kabul edilen "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi" yürürlüğe girmiştir.

İstanbul Sözleşmesi, ilk olarak Türkiye'nin imzaladığı, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet konusunu ele alan bağlayıcı bir sözleşme özelliği taşımaktadır. Türkiye, İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen, "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni", 20 Mart 2021'de Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle feshetmiştir (TÜRKSAM, 2022). Türkiye dışında; Macaristan, Bulgaristan, Çekya, Letonya, Litvanya, Slovakya gibi ülkeler sözleşmeyi onaylamamış, Polonya ise çekileceğini açıklamıştır (CoE, 2023).

Yeni medya ile temsil ilişkileri arasında da sıkı bir bağ vardır. Temsil, dilin nasıl kullanıldığı temeline dayanmaktadır. Anlamın inşası, temsil sistemlerine göre şekil almaktadır. Bir zaman sonra yaratılan anlam insanlara normal bir şeymiş gibi gelmektedir. Şeyler tek başına bir anlam ifade etmemektedir. Çeşitli temsil sistemleri, semboller ve kavramlar kullanarak anlam meydana gelmektedir. Haber metninde, doğru dil ve göstergelerin kullanımı, gerçeği temsil etmeye yardımcı olmaktadır. Dil, haberin cazibesini arttıran en önemli araçlardan biridir. Toplumsal cinsiyetin temsili de çevrim içi gazetelerde kadına atfedilen rolü ve anlamı anlama açısından değerlidir (Hall, 2017: 23-36).

Medyada İstanbul Sözleşmesi'nin yansımaları farklı şekillerde gerçekleşmiştir. Gazetelerin ideolojik görüşleri doğrultusunda, ana akım ve alternatif çevrim içi medyada kadının temsili çeşitlilikler barındırmaktadır. Yeni medyanın karşıt görüşteki insanları örgütleme gibi bir fonksiyonu olduğu düşünüldüğünde, aktivist hareketlere ve yeni temsil ediş biçimlerine ortam yarattığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu doğrultuda ana akım ve alternatif medyanın, haberlerdeki söylemlerde kadını ele alış biçimi de analiz edilerek, toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamına atıfta bulunulacaktır.

Çalışma, altı bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın giriş bölümünde; çalışmanın motivasyonu, amacı, önemi, yöntemi, sınırlılıkları ve çalışma sorularına yer verilmiştir. İkinci bölümde iletişimde alternatif bir ortam: Yeni medya, üçüncü bölümde literatür taraması ve teorik çerçeve, dördüncü bölümde kadına yönelik şiddetle mücadelede ulusal ve uluslararası gelişmeler: İstanbul Sözleşmesi, beşinci bölümde metodolojik yaklaşım, altıncı bölümde bulgular ve analiz, yedinci ve son bölümde ise sonuçlar yer almaktadır.

1.1 Çalışmanın Motivasyonu

Toplumda yaşayan bireyler olarak, kadın ve erkeğin eşit yaşam hakkı vardır. Ancak bunun sözde kalmaması için çeşitli yasal düzenlemelere ve mevzuatlara ihtiyaç duyulmaktadır. Kadınlar bu şekilde kendilerini daha fazla güvence altında hissetmektedir. Özellikle toplumsal şiddetin yaygın olduğu ülkelerde, kadına karşı şiddetin önlenmesi adına alınacak olan tedbirler ayrıcalıklı bir uygulama olarak görülmemelidir. Devletin, kadınları şiddetin her türlüsüne karşı koruması, bir ihtiyaçtan ziyade asli görevidir. İstanbul Sözleşmesi de toplumsal cinsiyet meselesine önem atfeden ve kadınları güçlendirmek için dönüştürücü adımlardan biri olmuştur. Türkiye'nin bu denli caydırıcı ve yapıcı bir sözleşmeden tek taraflı ayrılması tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Araştırma bir kadın yüksek lisans öğrencisi gözüyle, medyada yer alan İstanbul Sözleşmesi ile ilgili haberlerin gözlemlenmesi, değerlendirilmesi, daha önce bu konuyla ilgili çalışmalara yeni bir soluk getirmesi ve cevaplanmamış sorulara yanıt aranması açısından çalışmanın motivasyonuna güç katmaktadır.

1.2 Çalışmanın Amacı

20 Mart 2021'de Resmî Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanı Kararı ile "İstanbul Sözleşmesi'nin Türkiye tarafından feshedilmesi" konusunda, sözleşme öncesi ve sonrasında, sözleşme yanlısı ve karşıtı görüşler dile getirilmiştir. Kadına ve aile içi şiddete karşı kapsayıcı ve önleyici hakları içeren bu sözleşme ile ilgili birçok tartışma ve görüşler kamuoyunu meşgul etmiştir. Türkiye'deki ana akım ve alternatif medyayı temsilen seçilen örneklem üzerinden, İstanbul Sözleşmesi ile ilgili haberlere yer verilirken, nasıl bir tutum izlendiğinin ortaya çıkarılması bu çalışmanın ana amacıdır.

Türk medyasını temsilen, yayın politikasını; liberal sağ çizgideki Hürriyet, sağ muhafazakâr gazetelerden Sabah, milliyetçi ve muhafazakâr sağ çizgide yayın yapan Yeni Şafak, alternatif ve haber platformları Bianet ile T24, sol çizgideki hak örgütleri: Kaos GL ve Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, bu araştırmanın ulaşılmak istenen amacına hizmet etmesi açısından tercih edilmiştir.

1.3 Çalışmanın Önemi

2011 yılında ilk olarak sözleşmeye imza atan ve ev sahipliğini yapan kentin ismiyle anılan İstanbul Sözleşmesi'nden, Türkiye'nin Cumhurbaşkanı kararıyla ayrılması tartışmaları beraberinde getirmiştir. Tartışmalar kimi zaman hükümet karşıtı eylemlere dönüşürken, kimi zaman da iktidar tarafından destekleyici söylemlere konu olmuştur. Sözleşme aradan 12 yıl geçmesine karşın hala daha güncelliğini korumaktadır.

Çalışma, İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik Türkiye'de, çevrim içi ana akım ve alternatif medya platformlarında yayınlanan haberlere yer verilmesi, tek veya çok sesliliğin hali hazırda siyaset ve medya ilişkisinin birçok boyutuyla irdelenerek sorgulanması sonucu ortaya çıkarılacak olması açısından önem arz etmektedir. İstanbul Sözleşmesi'nin Türkiye medyasında temsili konusunda, bu çalışmanın literatüre katkı sunacak olması bir diğer önemidir.

1.4 Çalışmanın Yöntemi

20 Mart 2021 tarihinde Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden Cumhurbaşkanlığı kararıyla ayrılışının öncesi ve sonrasında konuya karşı medyanın tutumunun belirlenmesi ve söylem farklılıklarının ortaya konulması hedeflenen bu çalışmada, içerik analizi ve Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi metodu uygulanarak gerçekleştirilmiştir.

İçerik analizi metodu ile çevrim içi ana akım haber platformlarının; tarihlere göre konuya bakışlarını, haberde kullanılan dili, siyasi aktörleri, referans veya kaynak gösterimini, fotoğraf kullanımını, haberin uzunluğunu ve kullanılan kelimeler gibi kategorilere ayırmak suretiyle anlamak mümkündür. İstanbul Sözleşmesi ile ilgili haberlerdeki fotoğraf ve metinlere bakarak anlama ulaşılabilmektedir. Bu metotla, gazeteler arasındaki içerikler arasındaki farklılıklara ve benzerliklere ulaşabilmek mümkündür.

Söylem analizi metodu ile İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik temsiller ve söylemler, çevrim içi gazetelerin ideolojik yapıları, İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik ele alınan haberler ve temsil şekillerinin, ana akım ile alternatif medya arasındaki benzerlikleri ve farklılıklarına görünürlük kazandırılmasını sağlayacak nitelikte bir metottur. Bu metotla, temsil sorunsalının ve çevrim içi gazetelerin İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik yayınlanan haberlerin, söylemlerin ideolojik yapıdan ne derece etkilendiğinin de ortaya çıkarılmasında Teun A. Van Dijk'in Söylem Çözümleme yöntemi etkili olacaktır. Çalışmanın yöntemine "metodolojik yaklaşım" bölümünde daha detaylı bir şekilde yer verilecektir.

1.5 Çalışmanın Sınırlılıkları

Türkiye'de çevrim içi medyanın İstanbul Sözleşmesi'ne nasıl yer verdiğine odaklanılan bu çalışmada, ana akım çevrim içi gazeteleri temsilen yüksek tiraj oranına sahip, egemen kavram ve tanımlara daha fazla uyum gösteren: Hürriyet, Sabah ve Yeni Şafak gazetelerine yer verilmiştir. Alternatif dijital gazeteleri temsilen ise toplumsal eşitsizliğe yönelik alanları ve konuları daha fazla eğilim göstermesi sebebiyle Bianet ve T24 seçilmiştir. Hak örgütlerinden de Kaos GL ve Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun konuyla ilgili temsil ve ifade ediliş biçimleriyle sınırlı tutulmuştur. Bu çalışmanın zaman dilimini, Cumhurbaşkanı kararıyla, İstanbul

Sözleşmesi'nin Türkiye tarafından feshedilmesinin öncesinde ve sonrasında gelişen tepkilerin gözlemlenmeye elverişli olması bakımından Mart 2021 ile 31 Temmuz 2021 arasındaki haberler oluşturmaktadır. Bu dönem içerisindeki haberlerin başlıkları ve sayıları aylık olarak sınıflandırılmıştır.

Haberlerin içeriğinin ve söylemlerinin analiz edilmesinde metin ve fotoğraflarla yetinilmesi çalışmanın bir başka sınırlılığıdır.. Konu ile ilgili ele alınan haberler web sitelerinde görülen içerikten ibaret olup, basılı versiyonları analizde kullanılmamıştır. Basılı gazetelerin içeriğine baskıya girdikten sonra müdahale edilemezken, web sitelerindeki haberlerin sürekli olarak güncellemeye açık olması ve kaldırılma ihtimali göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

1.6 Çalışmanın Soruları

Hürriyet, Sabah, Yeni Şafak, Bianet, T24, Kaos GL ve Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun örneklem olarak ele alındığı çalışmada, bazı problemler ortaya konularak, araştırma kapsamında, problemlerin çözümüne yanıt aranmıştır. Analiz edilen gazetelerde, İstanbul Sözleşmesi'nin öncesi ve sonrasındaki yaklaşımlarına dair verilen aşağıdaki araştırma soruları çalışmanın genel perspektifini meydana getirmiştir:

1. Gazetelerde İstanbul Sözleşmesi nasıl temsil edilmektedir? İstanbul Sözleşmesi haberlerinde, İstanbul Sözleşmesi hangi temalar etrafında temsil edilmektedir?
2. Ele alınan gazetelerin İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik bakış açıları nelerdir?
3. Ana akım ve alternatif medyada yer alan haberlerin ya da köşe yazılarının, İstanbul Sözleşmesi'nin feshine yönelik temsillerindeki, benzerlik ve farklılıklar nelerdir?

Bölüm 2

İLETİŞİMDE ALTERNATİF BİR ORTAM: YENİ MEDYA

2.1 Yeni Medyaya Kavramsal Bir Bakış

Yeni medya çalışmaları, iletişim bilimleri alanında, kavram olarak “yeni” gibi görünse de kökeni eskilere dayanan, bilimsel olarak varlığını ispat etmeye çalışan bir akademik disiplindir (Arıkan, 2020: 9). İnternetin 90’lı yıllarda aktif olarak kullanılmasıyla birlikte bu yeni teknoloji, 2000’li yıllarla birlikte popüler bir kavram olarak yeni medyaya zemin hazırlamıştır. Birbiriyle etkileşim içerisinde olan bilgisayar ağları, yeni iletişim türleri yaratmış, insan hayatını şekillendirir olmuştur. Gelişen teknoloji, toplumların değişimine ve gelişimine hız vermiştir. Sanayi devrimiyle birlikte makineleşme, enformasyon teknolojileri ve terimleri ortaya çıkmıştır (Castells, 2005: 2-3).

Yeni medyayı iktisadi bir bakış açısıyla ele alan Dan Schiller, yeni medyanın bir “dijital kapitalizm” sistemi olduğunu dile getirmiştir (Başlar, 2013: 823). İnternet ile birlikte tüm ekonomik faaliyetler uluslararası bir hal almış, kolaylık ve görünürlük açısından fırsatları da beraberinde getirmiştir. Çeşitli web siteleri ve günümüzde popülerliğini gitgide arttıran e-ticaret gibi uygulamalarla birlikte fonksiyonelleşmiştir. Dijital pazarlama kanalları, Amerika’dan başlayarak tüm dünyayı etkisi altına almış, Türkiye’de de geniş kitlelere ulaşmıştır.

McLuhan da yeni medyayla birlikte sözel geleneğin yeniden yorumlandığını, sayısal teknolojiyle birlikte insanların tüm duyularına hitap edilme şansı olduğundan

söz etmiştir. Ortaya koyduğu “araç mesajdır” teoreminde, dünyayı küresel bir köye benzetirken, zaman ve mekân kavramlarının kaybolduğunu vurgulamıştır (Erdoğan ve Alemdar, 2010: 145-149). Enformasyonun saniyeler içinde tüm dünyaya ulaşabildiğinin altını çizmiştir. Bilginin ve belgenin bu kadar hızlı tüketilmesi de kültürün endüstrileşmesine yol açmıştır. McLuhan’ın ortaya koyduğu teknolojik determinizm “teknolojik belirleyicilik” kuramında da kitle iletişim araçlarının insanların düşüncelerini değiştirip, şekillendirdiğinden söz edilmektedir. Habermas’ın ise teknolojik determinizm kuramına katkısı pratik normlar konusunda olmuştur. Teknolojiye göre bu normlar bağımsız ve belirleyicidir. Teknolojik gelişmelerdeki normatif bakış açısı, siyasi ve etik söylemlerden tarafsız olabilirse eğer özerk bir yapıdan söz edilebilmektedir (Kuryel, 2015: 61).

2.2 Yeni Medya ve Geleneksel Medya Arasındaki Farklar

Yeni Medya ve geleneksel medya arasındaki temel farklardan biri içeriktir. Ana akım medyada, okuyucunun fikrine yer verme durumu yok denecek kadar azken, alternatif medyada interaktif ve özgür bir ortam sunulduğundan sıkça farklı insanların görüşlerinden yararlanılabilmektedir. Türkiye’de yayınlanan gazetelerin birçoğunun içeriğine dijital ortamda erişebilmek mümkündür. Dijital ortamda yayın yapan gazeteler içeriklerini ve görsellerini sürekli güncellemekteyken, geleneksel medyada baskıya gitmeden son halini vermek zorunluluktur. Gazetelerin arşivleri sayesinde, tek tıkla yıllar öncesindeki istenilen habere ulaşılabilir (Birsen, 2013: 27).

Dijital ortamın avantajlarından biri de hedef kitleyle birebir etkileşim kurmasıdır. Haberle alakalı veya haber dışında ürün yerleştirme gibi pazarlama faaliyetleri de yapılabilir. Haberleri okuyan kişilerin konuyla ilgili karşısına çeşitli ürün reklamları çıkabilmektedir. Günümüzde çeşitli sosyal platformlarda olduğu gibi haber sitelerinde de reklam özelliklerine erişim ayarlarına kullanıcı izni

verilebilmekte ya da kısıtlanabilmektedir. Kişiyeye özel reklamların bu şekilde önüne geçilebilmektedir.

90'lı yıllarda geleneksel medyada sıkça karşılaşılan hususlardan biri de yerleştirme faaliyetleridir. Gazeteler, tiraj kaygısıyla çeşitli promosyonlar ve kampanyalar yapmaktaydı. Alternatif medyada ise ölçüt tıkladıkça kazanmadır. Ancak gazeteyi almak için bir bedel ödenirken, diğer taraftan dijital mecrada böyle bir şey söz konusu değildir.

Kullanım açısından bakıldığında, sanal ortam, teknolojik açıdan çevrim içi olunan her yerde ve zamanda habere ulaşma demektir. Alışkanlıklar ve teknolojiye erişebilme noktasında kullanıcıların tercihleri değişiklik göstermektedir. Basılı bir gazeteden alınan duygusal tatmin hissi ile elektronik gazeteciliğin aynı olması beklenmemektedir. Sağlık açısından da uzun süreli ekrana bakmak çeşitli dezavantajları beraberinde getirmektedir. Elektronik gazetecilikte haberi sesli ve görüntülü izlemek haberi cazip hale getirmektedir.

İnternet haberciliğinin en büyük dezavantajlarından biri de kopyala-yapıştır türünde yapılanıdır. Kurumsal kimliğin dışında faaliyet gösteren kimi gazeteler, kaynak göstermeksizin haberler yapılarak, haberciliğin önüne geçmektedir. Diğer bir dezavantaj da fotomontaj teknikleriyle haberin gerçek unsurlarının dışına taşılmasıdır. Basın, kurum ve kuruluşlarının, ajansların dışında yapılan haberlerde, habercilik değerinin dışına çıkılması, etik ihlallerle sonuçlanabilmektedir. Gazetecilikte yalan haber, basit bir sorun olarak görülmektedir, ancak kamu yararına bir iş yapıldığından, kamuoyunun bilgilendirilmesi amacıyla, gazeteciliğin evresel ilkelerine riayet etmek gerekmektedir. Günümüzde habercilik anlayışını, siyasal iktidar ve pazar endüstrisi belirlemektedir (Kutlu, 2022: 18).

Maliyet, geleneksel haberciliğin dezavantajlarından biridir. Kâğıt maliyetinin fazla olmasının yanında bir başka boyutu da çevreye olan zarardır. Haberin üreticisi dışında, tüketicisi olan okurlara da bir maliyeti vardır. Ancak alternatif medyanın vermiş olduğu birçok hizmette mali bir karşılık beklenmemektedir.

2.3 Yeni Medyanın Özellikleri

Yeni medyayı gelenekselden farklı kılan bazı temel özellikler vardır. Bunlar Rogers'ın ortaya atmış olduğu etkileşim, kitlesizleştirme ve eşzamansızlıktır (Geray, 2003: 18). Bunun dışında yeni medya; dijitallik, hipermetinsellik, multimedya, sanallık ve yayılım gibi kavramlarla da gelenekselden ayrılmaktadır (Binark ve Löker, 2011: 9).

2.3.1 Etkileşim

Kullanıcı ile sistem arasında etkileşim şarttır. Etkileşimin olması için mutlaka iki katılımcının olaya doğrudan veya dolaylı olarak katılması esastır. Karmaşık iki yapıya sahip olan bu süreçte, katılımcının öncelikle ilgi alanlarının belirlenmesi gerekmektedir. Etkileşim, temel iletişim modelinde olduğu gibi gönderen ile alıcı arasındaki iletişimin karşılıklı dönüt alma sürecine benzerdir. İletişim etkileşimi, etkileşim öğrenmeyi doğurmaktadır. Öğretmenin öğrencileriyle bir amaç doğrultusunda kurduğu çok yönlü iletişim, etkileşime örnek gösterilebilmektedir. Yeni medyanın, oluşturmuş olduğu içeriklere kullanıcıların olumlu ya da olumsuz cevap vermesi de bir başka örnektir. Kullanıcılardan alınan geri dönüş doğrultusunda haber içeriği redakte edilebilmektedir. Etkileşimsellikte eşzamanlılık söz konusudur. Yanlış bir haberi anında düzeltme ve cevap hakkı vardır (Davran, 2020: 34).

2.3.2 Kitlesizleştirme

Kitlesizleştirmede, geniş kitleler yerine kişiye özel ve farklı iletiler gönderilebilmektedir. Sosyal medyada, kullanıcılara "DM" olarak adlandırılan

kısımdan üçüncü şahısların bilgisi olmadan erişim sağlanabilmektedir. Günümüzde sosyal paylaşım veya mesajlaşma platformlarının “kişilerin özel hayatlarını ihlal etmek” suçundan ceza aldığı düşünüldüğünde, güvenilirliği de tartışmalıdır. Arama motorlarında yapılan bir aramayla ilgili; sosyal medyada, e-posta kutusunda ve web siteleri gibi birçok yerde kişisel reklamlara maruz kalınmaktadır. Kitlesizleştirme, konvansiyonel medya ile yeni medya ayrımını ortaya koyan en önemli özelliklerden biridir. Konvansiyonel medyada büyük kitlelere hedef kitle odaklı ulaşılrken, yeni medyada birey merkezli bir ilişki vardır. Medyada ileilmek istenen mesaj, niteliği ve amacı doğrultusunda kitlesizleştirilmiştir (Ortay, 2022: 181).

2.3.3 Eşzamansızlık

Eşzamansızlıkta, zaman kavramı ortadan kalkarak, aynı zamanda birçok kitleye hızla seslenilebilmektedir. Yeni medya, eşzamanlı bir şekilde olaya ve eyleme dahil olma fırsatı tanımaktadır. Çevrim içi bir imkân sunması, kullanıcılara oradaymış hissiyatıyla, özgürce fikirler ortaya konulmasına fırsat tanımaktadır.. Geleneksel medyada, tam aksine haberlere karşı verilen tepkiler ele alınamamaktadır. Çevrim içi medyada ise haberler için çeşitli emojileri de içeren, beğenip, beğenmeme butonları ve yorum yapabilme gibi çeşitli imkanlar vardır. Böylece habere karşı olan tepkiler gözlemlenebilmektedir. Yeni medyanın eşzamansızlığı, pandemi sürecinde özellikle eğitimde önem kazanmıştır. Çevrim içi eğitimler, eşzamanlı takip edilebildiği gibi eşzamansız olarak da kayıt altına alınarak takip edilebilmektedir. Günümüzde birçok kurum ve kuruluş uzaktan eğitim veya çalışma metoduyla işleyişine devam etmektedir (Yurdigül ve Zinderen, 2012: 83).

2.3.4 Dijitallik

Bir diğer adıyla sayısal temsil anlamına gelen dijitallik, eşzamansızlık başlığında da ifade edildiği üzere, verileri depolama imkânı sunmaktadır. Kullanıcılar,

dijital ortamda istediği habere erişebilmektedir. Her bir mesajın ya da haberin içerisinde nasıl kodlar var ise dijital platformların da kendine has yapısal kodları vardır. Ses, görüntü, metin bir videoyu oluşturan temel kodlardır. Sosyal medya uygulamalarının, web siteleri gibi dijital uygulamaların kodlarını hazırlayan çeşitli uzmanları vardır. Bir başka deyişle, dijital kodlar ile modern yüzeyle ve vitrinler çeşitli ürünlerle doldurulabilmektedir. Dijitallik kolay erişebilirliğin dışında değersizlik de üretmektedir. Bedenler dijitalleşerek mutlak faniliğin içine düşmektedir. Elektronik ortamda takma isimlerle, demografik ve fiziksel özelliklerle sözde görüşmeler gerçekleştirilmektedir (Demir, 2016: 516-525).

2.3.5 Hipermetinsellik

Hipermetinsellik kelimesinin kökenine inildiğinde çoklu ve linkli ortam olarak da ifade edilmektedir. Hipermetinsellik, birçok bağlantının olduğu zengin medya türevidir. Örneğin, internette bir habere tıklanığında, içeriğinde “haberın videosu için tıklayın” gibi link içinde bağlantılar oluşturulmaktadır. Dijital habercilikte, haber içinde haber, bir başka metinden diğerine hızlıca geçilmesi şeklinde tanımlanabilmektedir. Hipermetinsellikte üretilen içerik sabit değildir ve sürekli değişmektedir. Aksi taktirde sanal ortamda var olunamamaktadır. Sürekli bir oluş ve tamamlanamaz içerikler hakimdir (Özdoyran, 2019: 200).

2.3.6 Multimedya

Çoklu ortam olarak adlandırılan multimedya, kullanıcıların dataları birden fazla yerde kullanabilmesine olanak sağlamaktadır. Multimedya kavramı başta bilgisayar oyunları dahil birçok alanda karşımıza çıkmaktadır. Biçimsel olarak, telekomünikasyon, bilgi iletimi, kitle iletişiminin çeşitli halleriyle birlikte, bir sitede haberın içeriği; video, resim, ses kaydı, müzik ve metinsel olarak da karşılaşılabilmektedir (Binark, 2007: 22).

2.3.7 Sanallık

Yeni medya içerisinde sanal olarak yer almaya ve simülatif gerçeklikler yaratmaya imkân veren bir ağıdır. Yeni medyada sanal gerçeklik teknolojisi yoğun olarak kullanılmaktadır. Sanallık, duyuların 3 boyutlu şekliyle ifade edilmiş biçimidir. Haberin içerisinde kişiyi dahil ederek, o anda kalmaya, gerçeklik duygusuna kapılmasına yardımcı olmaktadır. Örneğin, sanal ortamda bir kişinin yapmış olduğu anlık yorum, farklı tepkilere maruz kalarak ve toplumsal linçe uğrayabilmektedir. Bu kişiler için “sanal alem delikanlıları” nitelendirmesi de buradan yola çıkılarak yapılmaktadır. Sanal kullanıcılar, farklı iletişim araçlarını kullanarak kimi zaman gerçek, kimi zaman da sahte hesaplarla fikirlerini (troller) dolaşıma sokmaktadır (Porgham, 2023: 72).

2.3.8 Yayılım

Yeni medyayla birlikte, yeni mecraların benimsenmesi, tercihten çıkıp ihtiyaca dönüşmüştür. Yeni medya, kullanıcıları tüketicilikten çıkarıp, üreticiliğe yöneltmektedir. İçerik üreticileri çeşitli sosyal medya platformlarında videolarını ya da düşüncelerini paylaşarak kısa sürede milyonlara hitap edebilmektedir. Sosyal medyada yeni trend olan “Influencer” olarak adlandırılan kişiler, farklı markaların yüzü olmaya başlamışlardır. Sosyal medya platformlarında, kullanıcıların bağlantıları kopyalayıp yapıştırarak birbirleriyle paylaşma suretiyle yayılım hız kazanmaktadır (Akmeşe, 2020: 226-227).

2.4 Yeni Medya Platformları

İnternetin bulunuşuyla birlikte, medya endüstrileşerek ekonomik kaygıların güdüldüğü bir ortama evrilmiştir. Arama motorları, e-ticaret uygulamaları ve sosyal ağ platformlarıyla birlikte gelenekselin karşısında duran zorlu bir rakipten söz edilmektedir. Dijital ve analog arasında tam bir zıtlık vardır. Konvansiyonel medyanın

mantığına da terstir. Analog medya, nicel olmasına nazaran talepkardır. Süreç; üreten, araç ve alıcı üçgeninde işlediğinden tekelci bir ortam meydana getirmektedir. Dijitalde bilgi çevrimiçi olarak sunulduğundan, ulaşımı da basittir (Akgül, 2020).

Akıllı telefona sahip her bir kullanıcı potansiyel bir gazetecidir. Akıllı telefonlar aracılığıyla, haber metinleri yazabilmeye olanak sağlayan uygulamalar vardır. Akıllı telefonlardan, haber ile ilgili konum bilgileri, harita uygulamaları ve GPS vasıtasıyla anlık olarak paylaşılabilir. Canlı yayın uygulamalarıyla, depolama, yazılı, görsel ve video olarak farklı araçlarla karşımıza çıkabilmektedir. Aşağıda detaylı bir şekilde yeni medya platformlarına değinilecektir.

2.4.1 Sosyal Medya

Sosyal medya, ağ ortamında bir konuya ilgi duyan kişilerin ortak noktada birleşimine dayanmaktadır. Kişiyi özel sayfaların yanı sıra, ortak amaçlardaki kurum ve kuruluşların profillerini takip etme suretiyle etkileşim yaşanmaktadır. Sosyal medya; müzik, resim, görüntü, video gibi unsurların bir arada olduğu bağlantılar (linkler) ile birbirleriyle paylaşımına dayanmaktadır. Sosyal medya adından da anlaşılacağı üzere insanların sosyalleşmesine sanal yollu bir katkı sağlamaktadır (Yüksel, 2022: 27).

Sosyal medyada, en fazla kullanıcıya sahip uygulamaların başında Meta grubunun sahibi olduğu; Facebook, Instagram, WhatsApp ve Messenger gelmektedir. Bu uygulamaların milyarlarca kullanıcısı bulunmaktadır. Facebook'da kullanıcılar, profilde kişisel bilgilerini ve ilgi alanlarını paylaşabilmektedir. Haber kaynağında, takip ettiği profillerin paylaşımlarını paylaşabilmekte, beğeni ve yorum yapabilmektedir. Anlık iletilerle düşüncelerini karşısındakine duyurabilmektedir. Instagram da benzer bir mantıkta ilerlemektedir. Ancak Instagram'da fotoğraflar ve kısa videolar üzerinde detaylı değişiklikler yapılabilmektedir. Fotoğraflar ile videolar

üzerinde, efekt, boyut ve renk gibi farklılıklar yaratılabilmektedir. Sosyal medya platformlarında hashtag (#) işaretiyle yapılan sözcüksel paylaşımlar geniş kitlelere ücretsiz olarak ulaştırılabilmektedir.

WhatsApp ve Messenger, bağımsız mesajlaşma uygulamalarının küresel aktörleri konumundadır. WhatsApp'da telefon numaralarının paylaşımı mecburidir. Telefonun rehberinde yer alanlar ile birebir ya da toplu olarak mesajlaşabilmekte, görüntülü konuşabilmekte, resim, bilgi ve belge paylaşılabilir. Facebook Messenger'da Facebook hesabına entegre bir mesajlaşma programıdır. WhatsApp'ın Türkiye'deki alternatifi olan BİP ve Dedi uygulamaları da kullanıcılar tarafından tercih edilmektedir.. WhatsApp'ın güvenlik açığı ve ücretli olacağı haberleri kullanıcıların yönünü farklı uygulamalara çevirmesine yol açmıştır (Anadolu Ajansı, 2021).

2.4.2 Video Paylaşım

Fotoğraf ve kısa video paylaşımlarının yetersiz kaldığı noktada, daha uzun paylaşımların yapıldığı platformlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada en popüler sosyal mecra Youtube olmuştur. Youtube ile birlikte farklı kavramlar da insanların hayatına girmiştir. Youtube, fenomen (Youtuber) olarak nitelenen kişilerin, ticari kaygılarla kazanç sağladıkları bir ortama evrilmiştir. Youtube'da videoları, beğenip, beğenmeme, yorum yapma ve mesajlaşma imkânı vardır. Takip edilmek istenilen sayfalara abone olabilir, kitaplık özelliği kullanılarak, beğenilen ve kaydedilen videolara erişilebilmektedir. Bu özellik için bir e-posta yardımıyla oturum açmak gerekmektedir. Kullanıcıların, geçmişte izlemiş oldukları içeriklere ulaşabilmesine de olanak sağlamaktadır. Youtube'da müzik , canlı yayın, spor ve yemek gibi birçok konuda içeriğe ulaşmak mümkündür (Koçyiğit, 2015: 36).

2.4.3 Web Siteleri

Resmi kurum ve kuruluşların kendilerini tanıtmaya yarayan web siteleri, kişiler tarafından da kullanılmaya başlamıştır. E-devlet gibi kamu hizmeti sunulan amaçlar dışında, e-pazarlama gibi ticari faaliyetler için de kullanılan bir araçtır. Web sitelerinin sıkça ziyaret edilmesi, arama motorlarında görünürlüklerini de arttırmaktadır. Web sitelerinin kullanımındaki kolaylık, görsellik, erişilebilirlik gibi faktörler de sitenin rağbet görmesine katkıda bulunmaktadır. Günümüzde, çevrim içi haberciliğin yükselen popülaritesinde bu unsurların etkisi büyüktür (Aydemir, 2022: 40).

2.4.4 Forumlar

Yeni medyada, forumlar vasıtasıyla kullanıcılar, bir çevrim içi etkinlik faaliyeti içerisinde yer almaktadır. Forum kullanıcıları, üye girişi yaparak içeriğe dahil olabilmektedir. Birçok forum, Facebook ve e-posta ile de kişisel olarak da kullanıcı deneyimine sahiptir. Forumlar ücretsiz olabileceği gibi ücretli forumlar da vardır. Sponsorluk adı altında, haberin ya da ürünün üst tarafta tutundurmak istenildiği takdirde ödeme yapılması istenmektedir. Forumlarda reklam yerleştirmelerine de fazlaca şahit olunmaktadır. Forumlarda içeriğin hangi zaman diliminde paylaşıldığı görülerek, istenilen aralığa tek tıkla ulaşılabilir. Forum kullanıcıları, gönderdiği mesaj sayısına göre seviye atlar ve puan kazanırlar. Almış olduğu puan sayısı, kullanıcının görüşüne güven duyulduğunun göstergesidir. Forumlarda, yöneticiler denetim mekanizması işlevi görmektedir, şikâyet edilen kullanıcıyı sistemde kısıtlayabilmektedir.

2.4.5 Bloglar

Blog, İngilizce “web ve log” sözcüklerinden oluşmuş, zaman içerisinde “w ve e” harfleri düşüp, “log” ile birleşerek son halini almıştır. Blog aslında bir web sitesi adresidir (Büyükçapar, 2018). TDK, bloğu “ağ günlüğü” olarak tanımlamaktadır. Bloglar internet ortamında birbirinden farklı temaları işlerken, özgürce istenilen

bilgileri de sunmaktadır. Kronolojik sıranın aksine, ters mantıkla hareket eden, kendini sürekli güncelleyen bir sanal günlük işlevi taşımaktadır (Yüksel, 2021: 30). Bloglarda, genellikle videodan ziyade, resim, metin ve linkler paylaşılmaktadır. Basit ve standart bir arayüze sahip olan bloglarda, ekranın sağ tarafında yıllık ve aylık arşiv kısmı yer almaktadır. Bireylerin kişisel ilgi alanlarıyla ilgili ortaya çıkan bloglar, bugün ticari amaçlarla da birtakım tanıtım faaliyetlerinin icra edildiği yerler olarak göze çarpmaktadır. Blogger olmak isteyenler için tasarımdan, hosting* ve domain*¹ adresine kadar profesyonel paketler ücret karşılığında kullanıcılara sunulmaktadır.

Bloglar her ne kadar güncelliğini korusa da yerini gelişen ve değişen teknolojiyle birlikte daha işlevsel ve fonksiyonel olan “mikrobloglara” bırakmıştır. Mikroblogların, kısa mesajlaşma imkanıyla birlikte sosyal ağlara entegre bir yapısı vardır. Mikrobloglar, takip özelliğine sahiptir ve takip edilen profillerdeki mesajları anlık görebilme imkânı vardır. Mikroblogların en bilineni ise Twitter’dır. Twitter’da, 280 karaktere kadar metin ve video paylaşabilir, istenilen kullanıcıyı etiketleyebilir ve diğer kullanıcıların görmesi sağlanabilmektedir. Twitter’da hakkında en fazla tweet atılan konu başlıkları gündemi oluşturmaktadır. Buna Twitter terminolojisinde “Trend Topic” adı verilmektedir. Ayrıca birinden bahsederken “mention”, kişinin tweetini paylaşmaya da “retweet” adı verilmektedir. Kullanıcının, tweetinin ne kadar yorum aldığı, beğenildiği, retweet edildiğinin istatistikî verileri ilgili paylaşım üzerinden görülebilmektedir. (Aktan, 2017: 74-75).

2.4.6 Vikiler

Vikilerde içerik, bloglardan farklı olarak bir kişi tarafından değil, birden fazla kişiden oluşturulmaktadır. Vikileriniçeriğinde; yorum paylaşımı, bağlantılar, bilgi ve

¹ *hosting: web sitesine internet üzerinden erişimi sağlayan hizmet şekli

*domain: web sitesi kullanıcılarının ziyaret ettikleri adres/URL

belgeler yer almaktadır. Vikilerde, bir konu üzerinde kullanıcıların, değişiklik ve iyileştirme yapma hakkı vardır. Böylece bilinen bir yanlışın düzeltilmesi, eksikliğin giderilmesi ve farklı bir bakış açısı getirilmesi mümkündür. Vikilerde konu ekleyerek yeni bir tartışma ortamı da yaratılabilmektedir. Vikiler ilk olarak bir bilgi ansiklopedisi olarak doğmuştur. Günümüzde; söz dizini, sözlük, öğrenim araçları, türler dizini, kaynak metinler, bilgi tabanı, yazılım geliştirme, proje koordinasyonu, çoklu ortam paylaşımı, ders ve el kitapları ve gezi rehberi gibi konularda hizmet vermektedir. Vikipedi en fazla tercih edilen bilgi kaynaklarından biridir. Ancak akademik anlamda güvenilir bir bilgi kaynağı olarak kabul görmemektedir. Türkiye’de en popüler viki araçlarından biri sözlüklerdir. Ekşi Sözlük, Uludağ Sözlük, İnci Sözlük interaktif sözlüklerden bazılarıdır.

2.4.7 Sanal ve Arttırılmış Gerçeklikler

Sanal ve arttırılmış gerçeklik, kullanıcılara ruhsal ve fiziksel olarak farklı bir algı yaratmaktadır. Sanal gerçeklikte, gerçeğin yeniden inşası ve dönüşümü vardır. Bilimden sanata, eğitimden spora kadar birçok alanda bu tür araçlara başvurulmaktadır. Bilgisayar yazılımları ve donanımlarıyla gerçeğe yakın kurgular oluşturabilmektedir.. Sanal gerçekliği arttıran araçların başında sanal gerçeklik gözlükleri gelmektedir.. Gözlükler sayesinde, üç boyutlu bir şekilde, hologram görüntü teknolojisiyle sanalı gerçekten ayırt etmek güç bir hal almaktadır. Arttırılmış gerçeklikte ise sanal ve gerçek birleştirilmektedir. Günümüz teknolojisinde her iki teknolojinin birleştirildiği ve karma teknoloji olarak adlandırılan bir uygulama da vardır. Teknolojik gelişmelerin hızına yetişmenin zor olduğu bir dönemde, akıllı telefon uygulamalarıyla kolayca erişilen sanal gerçekliğin, gelecekte bir sektör haline alması kaçınılmazdır (Künüçen ve Samur, 2021: 39-50).

2.5 Yeni Medya ve Küreselleşme

Küreselleşme; ekonomik, sosyal, teknolojik ve kültürel bağlamda ulus ötesi bir olgudur. Küreselleşme, burjuvazinin savunduğu gibi kapitalizm ve emperyalizmden bağımsız düşünülememektedir. Sömürgecilik, küreselleşmeye modern bir yaklaşım örneğidir. Modernizm geleneksel anlayışı yok etmektedir. Kapitalizmin etkisiyle birlikte yeni medyada olduğu gibi zaman ve mekân kavramı ortadan kalkmıştır. Böylece bilgi serbestçe dolaşma imkanına sahip olmuştur. Neoliberal düşünceler de hiç kuşkusuz küreselleşmeyi tetiklemiştir. Toplumların küreselleşme düzeylerine farklı yaklaşımlar getirenler de vardır. Giddens'a göre küreselleşme, uzak yerellikleri birbirine bağlayarak toplumsal ilişkileri etkileme gücüne sahiptir (Giddens, 2006: 193-204).

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren; 1960 ekonomik olayları, Soğuk Savaş, Sovyet Birliği ve Doğu Bloğu'nun çöküşü gibi dönemlerde küreselleşme, etkisini bariz bir şekilde göstermeye başlamıştır. 1945-1965 arası ise serbest ekonominin etkin olduğu bir dönemdir. Türkiye, 2. Dünya Savaşı'nın ardından özellikle tarım ve sanayi alanında büyüme göstermiştir. 70'li yıllar durağanlığın, 80'li ve 90'lı yıllar ise ekonomiler arası ilişkilerin kıtaları aştığı bir zamandır. Telekomünikasyon ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeyle birlikte küreselleşme farklı bir boyut kazanmıştır (Castells, 2004: 142). Dördüncü güç medyadan, artık beşinci güç internete kadar olan yeni bir yolculuğa çıkmıştır.

Medyada güç, parayla eş değer bir kavram olarak görülmektedir. Medya baronlarının elinde bulundurduğu güç, kitle iletişim araçlarındaki ideolojik duruşlarına bakarak anlaşılabilir. Küreselleşme, ulus-devletlerin, siyasal aktörlerin denetim mekanizmasını elinde tutmasına yardımcı olmaktadır. Habermas'a göre para, yaptırım gücünün yerini almaktadır. İktidar demokratikleştirilebilirken, para

demokratikleştirilememektedir (Habermas, 2002: 100). Yeni medya, günümüzde alternatif platformlarıyla dominant hegemonyanın önünde duran alternatif bir güç durumundadır. Yeni medya kullanıcıları, sosyal medyadaki söylemleriyle, tartışmalara ve iktidara yön verebilecek potansiyele sahiptir. Gelişmiş demokrasilerde, iktidarın sahibi halktır. Seçmenler, siyasilerin medyadaki imajlarını olumlu veya olumsuz paylaşımlarıyla etkileme gücünü elinde bulundurmaktadır. Seçen ve seçilenlerin arasında köprü vazifesi gören yeni iletişim teknolojileri; iktidarın halk tarafından eleştirilmesine, denetlenmesine ve çözüm önerileri getirmesine olanak sağlamaktadır.

2.6 Yeni Medya ve İnternet Gazeteciliği

Yeni medyayla birlikte gazetecilik pratikleri de değişmiştir. İnternet gazeteciliği, haberin üretiminden yayınlanmasına kadar geçen tüm sürecin internet ortamında yapılmasıdır. Yeni medya, çevrim içi gazetecilik adıyla da anılmaktadır. İnternet gazeteciliği, ilk olarak ABD’de ortaya çıkmıştır. New York Times ve Washington Times gazeteleri ülkede, Daily Mirror ve Herald Tribune ise Avrupa’da basılı gazetelerini internet ortamına aktaran kurumlar olmuşlardır. Türkiye’de ise ilk olarak dergiler dijital ortama giriş yapmıştır. 90’lı yılların ortasında güncel sorunları yazan Aktüel, mizahi içeriğiyle Lemn, ilk olarak internette yayın hayatına başlamışlardır. Dergileri, Milliyet, Hürriyet ve Sabah gazeteleri izlemiştir. Bağımsız olarak haber yapan ilk web sitesi ise Net Haber olmuş, haber kaynağı olarak Anadolu Ajansı ve Reuters’i kullanmıştır (Fırlar ve Deniz, 2010: 314-328). Bunların dışında alternatif gazetecilik anlayışıyla habercilik yapan platformlar da vardır. Bianet, T24, Kaos GL ve Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu bunlardan bazılarıdır.

İnternet gazeteciliğinin gelişmesi adına Türkiye’de yurttaş gazeteciliği adı altında bir habercilik anlayışı belirleyen Bağımsız İletişim Ağı (BİA) kurulmuştur. STK’lar dahil birçok farklı görüşe sahip, unutulmaya yüz tutacak olan yerelliğin

desteklenmesinde önemli bir misyon üstlenmektedir. Yerel radyo, gazete ve TV kanalları haberlerini BİA’da toplayıp, burada yayınlanmasını sağlamaktadır. BİA, haberlerin denetimini sağlayarak, herhangi bir hak ihlali olup olmadığının araştırıldığı, bir denetim mekanizması olarak çalışmaktadır. BİA, habercilik eğitimi dahil, gazetecilik alanında birçok yeniliği hayata geçirmiştir. BİANET’de gündem haberlerinin yanı sıra, gazetecilerin köşe yazılarını arşivleyerek, istenildiği zaman okunmasına imkân vermektedir. Alfabetik olarak yazarların haber ve makalelerine ulaşılmaktadır. Galeriler aracılığıyla haber fotoğrafçılığı yapmaktadır. Özel dosyalar ile de ana akımda karşılaşılan “özel haber” mantığında yazılar kaleme alınmaktadır. BİANET’in bünyesinde BİAMAG adı altında, dergi formunda bir yayını vardır. Dergide, kadınlara, LGBTİ bireylere ve çocuklara da ayrı bir parantez açılmıştır. Şiddete uğrayan kadınlar için gerekli yasal haklar ve başvurulabilecek noktalar da detaylı bir şekilde belirtilmiştir. Kürtçe ve İngilizce olarak yayın yapan Bianet’in bültenine, sosyal ağlardan da abone olunabilmektedir.

Bağımsız internet gazeteciliği yaptığını iddia eden bir diğer platform ise T24’dür. Türkiye’nin ilk internet gazetelerinden biri olan T24, arayüz olarak her ne kadar diğer haber sitelerine benzese de herhangi bir kişi veya kuruluşun destek almadığı iddiasında olan bir başka platformdur. BİANET’e nazaran daha az yazar kadrosu olan T24’de, gündem ve son dakika haberlerinin yanı sıra; çeşitli video, dergi ve kitap köşeleri de bulunmaktadır.

Kaos GL, SIDA tarafından desteklenen, dernek çatısı altındaki bir LGBTİ+ haber portalıdır. Platformun kendi adını taşıyan iki farklı dergisi vardır (Kaos GL ve Kaos Q). İnsan hakları ve kadına ayrı bir yer ayıran sitenin, gökkuşağı adı altında bir de forumu vardır. Multimedya özelliğine sahip olan Kaos GL, Bianet’de olduğu gibi kullanıcılarına Kürtçe ve İngilizce dil seçenekleri sunmaktadır.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, isminden de anlaşılacağı üzere Türkiye’de büyük yankı uyandıran Münevver Karabulut cinayetine bir tepki olarak, LGBTİQ+ bireylerin katkısıyla kurulmuştur. Her yıl düzenli olarak, aylık kadın cinayetleriyle ilgili verileri yayınlayan platform, verilerin analizini de raporlayarak kamuoyu ile paylaşmaktadır. Kadın cinayetlerinin durması adına; kitlesel eylemler, hukuki mücadele ve başvuru mekanizmasını hayata geçirmişlerdir. “Eşitlikçi Feminizm” anlayışıyla hareket eden platformun ismi sloganlaşmıştır. Dernek adı altında oluşturulan komitelerde, gerek gönüllü çalışanlar, gerekse de bağışçılar ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

2.7 Yeni Medya ve Toplumsal Aktivizm

Toplumsal aktivizm kavramının uygulanış biçimleri daha çok demokratik toplumlarda karşımıza çıkmaktadır. Kolektif toplumsal hareketler, geçmiş yüzyıllarda köleliğe başkaldırıyken, 1960’ların başından itibaren yapısal değişikliklere uğrayıp günümüze kadar gelmiştir. Bu yıllarda feminist hareketler baş göstererek değişik bir boyuta taşınmıştır. Yeni medya platformları üzerinden yapılan örgütlenmeler, aktivist eylemlere dönüşmüştür. İnternetin gelişimi ve sosyal medya platformlarının ağırlığını gitgide hissettirmesiyle birlikte bir konu hakkında açılan hashtagler aracılığıyla küresel çapta bir varoluşa evrilebilmektedir. Meksika’daki Zapatista Hareketi 90’lı yıllarda internet üzerinden yürütülen en önemli toplumsal hareket örneklerindedir. 2010’lu yıllarda Tunus’ta başlayıp diğer Arap ülkelerine sıçrayan Arap Baharı da Arap dünyasındaki değişimin ve gelişimin önünü açmıştır. İspanya, ABD, Yunanistan ve Türkiye’de çevre eylemleri olarak başlayan faaliyetlerin boyutu iktidar karşıtı söylemlere dönüşmüştür (Koç, 2020). Türkiye’de yeni toplumsal hareketlere örnek en önemli olaylardan biri daha sonra “dijital aktivizm” başlığında da değinilecek olan Gezi Parkı Olayları’dır.

Toplumsal aktivizmi etkileyen başlıca üç çevresel etken: siyasal, ekonomik ve medya faktörüdür. Bir toplumda siyasal dinamiklerin toplumsal olaylar üzerindeki etkisi kültürden bağımsız düşünülemez. Toplumun kültürel değerlerine aykırı hareket edilmesi kolektif eylemleri beraberinde getirmektedir. İspanya’da Katalonya’nın bağımsızlığı için başlatılan eylem buna örnektir. Toplumsal aktivizmi etkileyen bir diğer etmende ekonomidir. Ülkelerin ekonomisindeki kötü gidişat, alım gücünde azalma, grev ve iş bırakma gibi olaylara sebebiyet verebilmektedir. Son olarak medya, toplumsal aktivizmin, küresel çapta yaygınlaşmasını sağlayan en önemli araçtır. Ülkelerde medya denetiminin kimlerin elinde olduğu, sahiplik yapısı, yayılımı ve erişimi gibi konular aktivizmin etkinlik oranını belirlemektedir. Özellikle yeni medya, etkileşimi ve temsil gücünü geleneksele göre büyük ölçüde arttırmıştır (Erdoğan, 2020: 122-124).

Bölüm 3

LİTERATÜR TARAMASI VE TEORİK ÇERÇEVE

3.1 Temsil Kavramı

Sosyal bilimlerde temsil kavramı farklı yaklaşımlar ile ele alınabilmektedir. Temsiller şeffaf olduğu kadar, üstü kapalı şekilde de yapılabilmektedir. Kullanılan dil ile temsilin gerçekçi olmasına ya da üzerine ilave yapılarak gerçeklikten uzaklaştırılması mümkündür. İkonlar, semboller, kodlar ve işaretler yardımıyla doğal ve gerçekçi bir anlam yakalanabilmektedir. Gazetelerde de temsil daha çok ideolojik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Temsil sistemi iki grupta incelenebilmektedir. İlki, nesnelere, olayların, insanın kafasında taşıdığı kavramlarla ilişkilendirmiş olduğu zihinsel bir temsildir. Zihinsel temsil olmadan dünya anlamlı bir halde sorgulanamamakta ve yorumlanamamaktadır. Anlam, dünyayı temsil edebilen şeylere atıfta bulunmayı sağlayan, düşüncelerdeki kavramlar ve imgeler sistemiyle ilişkilidir. Nesnelere somut olarak hissedebilen şeylerdir ancak bunun dışında soyut kavramlar da vardır. Savaş, ölüm, arkadaşlık, sevgi gibi kavramlar hakkında da temsiller oluşturulabilmektedir. İkinci sistem ise genel anlam oluşturma sürecinde önemli bir rol oynayan dildir. Ortak bir düşüncede birleşmek adına, düşüncelerin ifade edilebilmesinde ses ve görsel imgelere başvurulmaktadır. Anlamı taşıyan kelime, ses ya da imgeler için kullanılan genel terim işaretlerdir. İşaretler, insan zihnindeki kavramları ve kavramlar arasındaki ilişkileri temsil etmektedir. Ayrıca kültürleri anlam sistemi meydana getirmektedir (Hall, 1997: 17-18).

Jean Baudrillard da üretim ve temsil düzeninin radikal eleştirisinin yapılmasının bir anlamı olmadığını, her ikisinin birbirinden ayrılmaz bir bütün olduğundan söz etmektedir. Üretim ve temsil söylemini, ekonomi politiğinin hayali ve belirleyici olarak aynadaki yansımasından ibaret görmektedir. Karl Marks da ekonomi politiği açısından konuya yaklaşırken, Althusser ise daha gerçekçi ve bilimsel bir temsil yaklaşımıyla, teorik olarak bir nesnenin üretimi olarak analiz etmektedir (Baudrillard, 1975: 20-29).

Angela McRobbie temsil kavramına postmodern feminist bir bakış açısıyla yaklaşmaktadır. Modern dünya, kadınları özgür olmalarına karşın, onları sofistike bir gerçeklikle sessiz kalmaya ve eleştiriden kaçınmaya çağırır. Eleştiriden kaçınmak, özgürlüğün bir koşulu gibi sunulmaktadır. McRobbie'ye göre sessizliğin olduğu yerde suç ortaklığı vardır. Kadının rızası, eşitliği, katılımı ve gustolarına dayalı yeni bir cinsel anlamlar silsilesini desteklemek için feminist düşünce, düşmanlığı çağırır, ticari biçimde temsil edilmektedir (McRobbie, 2009: 18). Bu ticari temsiller genellikle cinsiyete dayalı kalıp yargılar aracılığıyla yapılmaktadır. Örneğin Lara Croft, gücün, cesaretin ve aynı zamanda cinsel çekicilik unsurlarıyla öne çıkmış feminist bir ikondur. Sinema sektörünün yanı sıra küresel oyun sektöründe de milyonlarca adet satış rakamına ulaşmıştır.

Göstergebilim alanındaki çalışmalarıyla tanınan Levi Strauss da temsile, ikili karşıtlıklar modeli ve alt gruplar kavramları altında değinmektedir. Burada amaçlanan şey egemen kültürü korurken, diğer yandan semboller kullanılarak zıtlıklar yaratmak ve diğerlerini ötekileştirmektir. Örneğin, yerlilerin sosyal temsilleri, toplumsal örgütlenmelerinin yalnızca bir parçası ya da yansıması değildir. Yerliler, diğer ileri toplumlardaki gelişmelerden habersiz yaşayabilir veya karşı çıkabilir (Levi-Strauss, 1963: 130-131).

Feminist film teorisyeni Laura Mulvey, temsil kavramını, kadın ve erkeğin bakış açısından yola çıkarak irdellemektedir. Sinemayı, egemen düzen tarafından oluşturulan gelişmiş bir temsil sistemi olarak görmektedir. Bilinç dışının görme biçimlerini ve bakma zevkinin nasıl yapılandırıldığına dair soruların yanıtlarını aramaktadır. Biçim olarak haz verici olan bakış, içerik olarak tehdit edici olabilmektedir. Bu paradoksu belirginleştiren temsil/imge kadındır. İmge olan kadın, görünümün taşıyıcısı ise erkektir. Erkeklerin, kadınlara olan bakış açısı fantezi anlayışlarıyla doğru orantılıdır. Geleneksel rollerde kadınlar, güçlü bir görsel ve erotik etki yaratmak üzere kodlanmıştır. Kadın cinsel bir nesne olarak temsil edilmektedir. Bu bazı filmlerde kadınların barlarda striptiz yaparken, erkeklerin de izleyici olarak katılımında gözlemlenebilmektedir (Mulvey, 2009: 15-19).

3.2 Toplumsal Cinsiyetin Temsili

Toplumlarda egemen olan cinsiyet ideolojilerinden biri erkek ile kadın arasındaki karşıtlıklarla kurulmaktadır. Erkekler güçlü, kadınlar zayıftır. Erkekler cesur, kadınlar ürkektir. Erkekler saldırgan, kadınlar daha pasiftir. Erkekler daha fazla cinsellik, kadınlar ise ilişki odaklıdır. Erkekler akılcı, kadınlar daha duygusaldır. Erkekler bir şeyi doğrudan, kadınlar dolaylı yoldan ifade etmektedir. Erkekler rekabetçi, kadınlar işbirlikçidir. Erkekler pratik, kadınlar anaçtır. Erkekler kaba, kadınlar naziktir. Zıtlıklar çoğaltılabilmekle birlikte, bu genellemeleri ve ikilikleri reddeden karşıt kesimler de vardır. Karşıtlıklar, toplumsal cinsiyet ideolojisindeki yerleri ve temsillerin topluma nüfus etmeleri sebebiyle güçlüdür. Toplumsal cinsiyeti oluşturan çağrışımlar ağı, karşıtlıkları popüler zihinde birbirine bağlamıştır. Dolayısıyla birbiriyle olan ilişkileri incelerken egemen ideolojiyi bilmek son derece önemlidir (Eckert & McConnell-Ginet, 2013: 35).

Toplumsal cinsiyetin temsili konusundaki sorunlardan biri “cinsiyete dayalı iş bölümüdür”. Cinsiyete dayalı iş bölümü yerine, erkeklerin de ev işlerine ortak katılımı mümkündür. Cinsiyete dayalı iş bölümü, güç ilişkileri kurmaktadır (Bacchi & Eveline, 2010: 135). “Toplumsal cinsiyet, kadınlar ve erkekler için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak inşa edilen roller, davranışlar, eylemler ve nitelikler anlamına gelir” (İstanbul Sözleşmesi, 2011: Madde 3). Cinsiyetçi sözcük ve ifadelerle toplumsal cinsiyet ilişkileri kurulmaktadır. İnsanların isimlerinden hangi cinsiyete sahip olduğu bilinmemektedir. Ancak cinsel kimliği bilinmemektedir. Bazı isimlerin hem dişil hem de eril olduğu da ortadadır. Ünlü karakterlerin cinsiyetleri, cinsiyete dayalı zamirler (kraliçe, karı, koca gibi) belirli cinsiyete dayalı terimleri metinlerde temsili olarak görülebilmektedir. Cinsiyet ile birlikte yaş faktörü de belirginleştirici bir unsurdur. Örneğin, yaşça büyük olanlara amca, teyze gibi ifadelerde bulunurken, küçük olanlara da kız, yeğen gibi yakıştırmalarda bulunulabilmektedir. Cinsiyet açısından nötr kabul edilen (o, onun) ve ilişkili şeylerde (garson, oyuncu) gibi ifadelerle de temsil ortaya konulabilmektedir. Ünlü figürler toplumda kabul görmüş kimlikleri nedeniyle daha fazla bilgi aktarmaktadır. Genelde erkek ünlülere kitaplarda kadınlardan daha fazla yer verilmektedir (Adukia et al., 2023: 19-26).

3.2.1 Toplumsal Cinsiyet ve İktidar İlişkileri

Toplumsal cinsiyet, iktidarla doğrudan bir ilişki kurmada önemli bir rol oynamaktadır. Ataerkil toplumlarda cinsiyet farklılığı daha fazla göze çarpmaktadır. Kadınların köleleştirilmesi geçmişte bir iktidar aracı olarak kullanılmıştır. Bunun yanı sıra; statü, mezhep, etnik kimlik gibi unsurlar da toplumun iktidarla olan ilişkisinin birer paydaşdır. Hiyerarşik düzende de en tepe noktadaki zümre iktidarı elinde bulundururken, aşağıya doğru gidildikçe güç dengeleri zayıflamaktadır. Aile içerisinde kızının evlenmesine mâni olan bir baba, eşcinsel ilişkileri mecliste suç sayan

bir iktidar, bekar bir kadına kredi vermeyen banka ya da ev vermeyen ev sahibi toplumda sıklıkla karşımıza çıkan bazı örneklerdendir. İktidar, bireysel bir güç ifadesi olabileceği gibi baskıyla da kurulabilmektedir. İktidarı elinde bulunduran güç odakları şiddeti meşru kılmaktadır. Erkeklerin, kadına uyguladıkları kaba kuvvet normal bir şeymiş gibi görülmekte, gösterilmektedir. Sadece fiziksel değil, sözel olarak kadın ya da erkekler dışındaki bireyler ötekileştirilmektedir. Kapitalizmin hüküm sürdüğü toplumların iktidar yapısının özünde dört temel bileşen yer almaktadır. Kurum halini almış hiyerarşik çevreler, ağır sanayi hiyerarşisi, merkezi devlet idaresinin planlama ve denetim mekanizmaları, son olarak da insanların makineleşme ile olan bağına vurgulayan işçi kesimidir (Connell, 1998: 150-153).

Pierre Bourdieu, toplumsal cinsiyeti, habitus ve Aristo'nun heksis (hal ve tavır) kavramından hareketle açıklamıştır. Bu kavramlarla, somutlaşmış pratiklerin, kimlik, farklılık ve verilerle toplumsal düzeni nasıl inşa ettiğini anlamaya yardımcı olmaya çalışmaktadır. Kültür-iktidar ilişkilerini somutlaştırmaktadır. Bourdieu iktidarı “alan” kavramı üzerinden ele alır. Toplumsal yaşamın tabakalaşması habitusun iktidar üzerindeki etkisinden kaynaklanmaktadır. Bourdieu habitusun, insan eyleminin, bireylerin düşünce faaliyetleri ile nesnel dünya arasındaki diyalektik ilişki aracılığıyla kurulduğunu ifade etmektedir. Habitus, geçmiş deneyimlerin aktif olarak var olmasını sağlamaktadır. Algı, düşünce ve eylem şemaları şeklinde, uygulamaların “doğruluğunu” ve zaman içerisinde sabitliğini, resmi kurallardan ve açık normlardan daha güvenilir bir şekilde garanti etme eğilimindedir (Grenfell & James, 1998).

Toplumda cinsiyetler aslında birer siyasi karşıtlığın genel anlamda dilbilimsel ifadesidir. Dünya üzerinde, cinsiyet ilişkileri sürekli bir değişim ve dönüşüm içerisindedir. Ekonomik ve kültürel değişimler, yeni yaşama ve çalışma biçimlerine yol açmaktadır. Feminizm içerisinde, toplumsal cinsiyet politikaları ve şekilleri de bu

dönüşüm kapsamındadır. Siyaset, kamusal söylem ve ekonomi, her zaman toplumların cinsiyetler arasındaki ilişkilerini etkilemektedir. Ekonomik ve kültürel krizle birlikte özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kadınlar kamusal hayatta daha aktif olarak görev almaya başlamıştır. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ülkelerinde, kadın istihdamı ortalaması toplamda %52,4'ken, Türkiye %32,7 ile son sırada yer almaktadır (OECD, 2021). Bundan otuz yıl önce yarısı kadar olduğu düşünüldüğünde, kadınların daha fazla eğitime erişimi olduğu sonucuna varılabilir. Kadınlar üst düzey pozisyonlarda her ne kadar daha az yer bulsalar da dünya çapında üst düzey şirketlerin başında ve siyasette devlet başkanı düzeyinde temsil edildiği görülebilmektedir (Wilke-Launer, 2009: 5).

Cinsiyete yönelik davranışlar büyük ölçüde sosyalleşmenin bir ürünüdür. Cinsiyet, toplumla etkileşim yoluyla inşa edilir, sosyal ve tarihsel bağlama göre değişiklik gösterir. Ancak biyolojik köken kaynaklı ve cinsiyete dayalı sosyal davranışlar da vardır (Shepherd, 2010: 8).

Toplumsal cinsiyete siyaset ekseninde bakıldığında, bugün kadınların politikada aktif görevler aldığı görülmektedir. Ülkelere göre; bakanların oranları ve çalışma alanları, parlamentoda kadınların oranları ve devlet başkanı düzeyindeki kadınlara ilişkin BM'nin hazırlamış olduğu rapora göre 1 Ocak 2023 itibariyle, kadınların yönelik veriler toplanmıştır. Buna göre en fazla kadın bakana sahip ülke Arnavutluk'tur. Arnavutluk'ta toplam on iki bakanın sekizi kadındır. Parlamento düzeyinde ise en fazla kadın üye Ruanda'da yer almaktadır. Ruanda meclisinin %61'i kadınlardan oluşmaktadır. 151 devlet başkanının 17'si ise kadındır. Kadın bakanların en fazla çalıştığı alan "kadın ve toplumsal cinsiyet eşitliği" olmuştur (UN, 2023).

3.3 Ana Akım Medyada Toplumsal Cinsiyetin Temsili

Ana akım medyada toplumsal cinsiyetin temsili, genel olarak iktidarın olaylara bakış açısıyla karşımıza çıkmaktadır. Ana akım medyada toplumsal cinsiyetin temsili konusu bugün feminist iletişim kuramcılar tarafından sıklıkla dile getirilmektedir. Ana akım medyayı, ana akım ekonomiden ve sosyal sistemden ayırmak da mümkün değildir.

Bireyler, medyanın farklı alanlardaki gücüne odaklanmaktadır. Toplumdaki iletişim sistemlerinin kontrolü açısından; kitle iletişiminin siyasal etkilerinde, ırkın anlamlandırılması ve bildirilmesinde medya önemli bir role sahiptir. Aynı zamanda medyanın gerçekte nasıl anlamlandırıldığından ziyade, görünür kıldığı temsillerle gündeme getirdiği teorik çerçeveler göz ardı edilmemelidir. Metinlerin (filmler, fotoğraflar, televizyon programları, edebi metinler) analizinde anlamlandırma, temsil sistemleri ve süreçleriyle gerçekleşmiştir. Temsil araçlarını düşündüğümüzde, yayıncılar; tarafsız ve bağımsız olma adına, güçlü kesimlerden direktif aldıklarını ve onların baskın ideolojilerini gizlemektedir. “Herkesin kabul ettiği” bir portre çizerek, meşru bir şekilde yayın politikalarını sürdürmeye çalışmaktadır (Gurevitch et al., 2005: 83).

Ana akım medyaya radyo eksenli bakıldığında, Dünya Topluluk Radyoları Birliği (AMARC), eylemlerinde toplumsal cinsiyet vurgusu yaparak ve diğer cinsel kimlikleri güçlendirerek radyolarda daha fazla temsil edilmesine yönelik bir strateji izlemektedir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet, bir kamu politikası hedefi ve aracı olarak ana akımlaştırılmaktadır. “Toplumsal cinsiyeti ana akımlaştırma” ulusal ve uluslararası yönetim süreçlerinde ortaya çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin çalışmalar hükümetlerin birer kamu politikasıdır. BM toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek için birçok çalışma yapmaktadır. Özellikle kadınlara ve

kız çocuklarına yönelik ayrımcılık ve şiddete karşı mücadele etmektedir Montiel (2014, 47-66). Ana akımlaştırmanın amacı, kadınların susturulmasıdır.

Ana akım medya kâr amaçlı bir endüstridir. Kültür, iktidarın görüşleri doğrultusunda bir şekilde sokulmak istenmekte ve nesnelleştirilmektedir. Kadın bedeni, medyada cinselleştirilerek, özellikle magazin, moda gibi alanlarda sıkça karşımıza çıkmaktadır. Ana akımın sözcüleri bu uygulamayı değiştirmenin zor olduğunu, izleyicilerin kadın imgelerini görmek için o gazeteyi ya da dergiyi okuduklarını iddia eder.

Alternatif medyada toplumsal cinsiyetin temsilini anlayabilmek için öncelikle anlamın ardında yatan ideolojik gerçekliğe ulaşmak gerekmektedir. Dünyanın nasıl yorumlanacağı, çeşitli medya temsilleriyle kurulan ilişkilerle şekillenmektedir. Alternatif medya, toplum yaşamına farklı bakış açıları getirebilecek alternatif temsilleri inşa etmektedir. Ekonomi, eğitim, din, siyaset mecrası içerisinde, sosyal medya gibi güçlü bir araç var ise ideolojik düşünceler rahatlıkla dile getirilebilmektedir. Düşüncelerin içerisinde; cinsiyet, ırk, engellilik, din, politika söylemleri ana akım medya ve sanatta da görülebilmektedir. Her bir alternatif medya türü, farklı bir ideolojiyi, dünya görüşünü varsaymaktadır. Tahakküm ilişkilerini yapı bozuma uğratmak için, toplumda kimlerin tahakküm altına alındığı veya yetkisiz kılındığına ve alternatif medyanın onları güçlendireceğine ilişkin bir varsayım vardır. Bu medya gücü anlayışı, ideolojik varsayımların üzerine inşa edilmiştir. Birçok alternatif medya teorisi, içeriğin hegemonya karşıtı olduğunu düşünürken, bu konuya daha az ilgi göstermişlerdir. Alternatif medya türlerinin ideolojik varsayımlarını daha iyi anlamak için hegemonya ve güç kavramlarını bilmek gerekmektedir. Böylece alternatif medya çıktılarını okumada; daha sürdürülebilir, daha etkin bir değerlendirme olanağı sağlanabilmektedir (Jeppesen, 2016, 54-77).

Ana akım ve alternatif medyada çevrim içi gazete haberlerinde kadınların temsiline değinmeden önce “cinsiyet odaklı gazetecilik” kavramına kısaca açıklık getirilmelidir. Hakça, adilane ve eşitlik nosyonuyla insanların temel özgürlüklere saygılı olan gazetecilik, günümüzde alternatif bir habercilik anlayışı olarak göze çarpmaktadır. Temel özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Tahaoğlu ve Akgül, 2018: 25):

- Cinsiyet çeşitliliği bakımından kapsayıcı bir özellik taşıması,
- Kadının ve LGBTI+ bireylerin haklarına ışık tutması,
- Hak ihlallerini, edinimleri takip ederek işlevsel ve görünür hale getirilmesi,
- Yeni hak ihlallerine neden olmadan süreç içerisinde hak taleplerini duyurması ve
- Ayrımcılıktan kaçınmasıdır.

Ana akım ve alternatif medyada gazete haberlerindeki temsil, cinsiyet açısından farklılık göstermektedir. Örneğin, sporcu erkek ve kadın temsilineki büyük eşitsizlik, haber merkezindeki çalışanların cinsiyetleriyle bağlantılı değildir. Kadın muhabirlerin yalnızca kadınlar hakkında yazması gerektiği görüşü spora da yansımaktadır. Kadın sporları her zaman ikinci planda kalmakta ve erkek sporları gazetelerde kadınlara göre çok daha fazla yer tutmaktadır. Bunların sebeplerinden biri futbolun gibi büyük para kazandıran spor olması ve erkeklerin daha fazla spor haberleri tüketmesi ve kadın sporlarına fazla rağbet göstermemesidir. Kadınların ürettiği ciddi spor haberleriyle de ilgilenilmemektedir. Spor haberlerinin dışında siyasette de birincil kaynaklar, uzmanlar ve sözcüler tarafından yetersiz düzeyde temsil edilmektedir. Kadınların “ciddi haberlerde” marjinalleştirilmesi ve “önemsizleştirilmesinin” sebebi, ataerkil kültürün egemenliğidir. Çoğu kadın okuyucu bu gladyatör gazetecilik anlayışından etkilenmemektedir. Siyasal gündem, çocuk

bakımı, eşit ücret, sağlık hizmetleri gibi konular da kadın izleyicilere hitap etmemektedir (Chambers et al., 2014: 99-103).

3.4 Yeni Medya, Şiddet ve Nefret Söylemi

Medyada şiddet olgusu, genellikle aile içi ve erkek şiddeti daha çok feministler tarafından dikkat çekilen konular olmuştur. Erken feminist çalışmalar spesifik olarak, erkek şiddetini görünür kılmış, şiddetin cinsiyetçi doğasını görünür hale getirmiştir. Aile içi şiddet ve cinsel taciz gibi terimler de feminist hareketle birlikte kamuoyunun gündemine girmiştir (Boyle, 2005). “Gizli şiddet” bir şiddet biçimi olarak görünür hale gelmiştir. Gizli şiddet, istismar edilen bireylerin maruz kaldığı olayların üstünün örtülmesidir. Çoğu zaman erkekler, tehdit veya şantaj yoluyla kadınların konuşmasını engellemektedir. Kadınlar, çevreleri tarafından yanlış anlaşılma korkusu, aile yapısının ya da çocukların zarar görme tehlikesi veya ekonomik özgürlüğü olmaması gibi sebeplerden dolayı susmayı tercih etmektedir. Şiddet ile ilgili yapılan araştırmalarda ortaya çıkan bulguların işin sadece görünen kısmı olduğunu unutmamak gerekmektedir.

Şiddetin medyada verilmiş şekli teknolojinin etkisiyle değişime ve dönüşüme uğramıştır. Yeni medya teknolojileriyle “riskte” görülen toplumun kaygılarını yönetme stratejisi güdülmektedir. Bu teknolojiler, herhangi bir denetim mekanizmasından geçmeyerek, şiddet içeriklerine doğrudan erişimine imkân sağlamaktadır. Matbaa devrimiyle başlayan bu süreç, bugün bambaşka bir tarafa evrilmiştir.

Bilgisayar oyunlarının içerdiği şiddet öğeleri de çocuklarda intiharlara varan yıkıma neden olabilmektedir. Yeni medya teknolojilerinde risk yönetimi olarak, Cybersitter, Net Nanny ve V-çip gibi programlar ile çocukların ebeveynleri tarafından

denetlenerek olası şiddet ya da uygunsuz içeriklere erişimi engellenebilmektedir (Trend, 2008: 15-31).

Nefret söylemi de tıpkı şiddet söylemi yeni medyada en çok karşılaşılan ifadelerdendir. Saldırgan milliyetçi, etnosentrik, cinsiyetçi, homofobik, transfobik, azınlık ve göçmen karşıtı ifadeler ve soykırım inkârı da nefret söylemi kapsamında değerlendirilmektedir. Nefret söyleminde bulunmak suçtur ve ceza hukuğuna tabidir. Nefret söyleminin, sıradanlaşması, doğallaştırılması ve içselleştirilmesi toplumda infiale sebebiyet verebilmektedir. Siyasi gelişmelerin de söylemlere etkisi olduğu düşünüldüğünde, sadece gündem değişikliğine değil, söylemin üretildiği medyadaki farklılıklara da duyarlılık gerekmektedir. Geleneksel medyadan ziyade sosyal medyada, farklı şiddet ve nefret içeren söylemler üretilebilmekte ve etkileşimin çok daha hızlı olduğu gözlemlenebilmektedir. (Dirini ve Özsu, 2020: 1-5).

Yeni medyada, nefret söylemiyle ilgili ırkçı ifadelerle de rastlanılmaktadır. ırkçı nefret söylemlerinde “biz” ve “onlar” ikili zıtlıklarına başvurulmaktadır. Sıkça genellemeler yapılmakta, ayrımcı tutumlar normalleştirilmektedir. Almanya’ya gelenler “mülteciler” ve “ekonomik göçmen” gibi ifadelerle yargılanmaktadır. Bir ülkeye gelen göçmen ve sığınmacılar için insanlıktan çıkarmaya varan (böcekler, parazitler, hayvanlar) gibi söylemler kullanılmaktadır. Mültecileri; şiddet, tecavüz, sahte evrak düzenleme gibi olumsuz, suçlayıcı haber içerikleriyle sunmaktadır. Kültürel ırkçılık ve milliyetçilik yapılarak insanlar kışkırtılmaya çalışılmaktadır (Dinar et al., 2016: 5).

Çevrim içi nefret söyleminin etkilerine ilişkin endişeler, araştırmacıları, politikacıları ve çevrim içi platformları, çevrim içi nefret söylemiyle mücadele stratejileri geliştirmeye yöneltmiştir. İçerik denetimi ve karşı konuşma stratejileriyle kullanıcılar üzerinde bir kontrol mekanizması oluşturulmak istenmiştir. Örneğin,

Facebook'un: "Bir sindirme ve dışlama ortamı yarattığı ve bazı durumlarda gerçek dünyadaki şiddeti teşvik edebileceği için Facebook'ta nefret söylemine izin vermiyoruz" ifadesi bunun bariz bir örneğidir. Çevrim içi platformlarda nefret söylemini yasaklamanın amacı, günlük internet kullanıcılarının nefret söylemine maruz kalma olasılığını azaltmaktır. Batı ülkeleri dışında, küresel sosyal medya platformlarında nefret söylemini yasaklamanın yararlı olacağına yönelik çeşitli yasal, etik ve teknik önlemler, faaliyetler yürütülmektedir (Siegel, 2020: 71-73). Türkiye'de de benzer yasaklı uygulamalar Twitter için yapılmıştır. Bir terör saldırısının ardından yapılan yasa dışı paylaşımlar, özel hayatı ihlal, seçim dönemindeki çeşitli ses kayıtları, bir savcının rehin alınması gibi olaylar gerekçe gösterilerek, Twitter birkaç kez sansüre maruz kalmıştır. Son olarak da 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depreminde kısmi erişim yasağı getirilmiştir. Ancak bu yaptırımların mahkemelerce özgürlüğe aykırı bulunmasının ardından erişim yasakları kaldırılmıştır.

3.5 Dijital Aktivizm

Yeni medya ile hayatımıza giren dijital aktivizm kavramı, son yıllarda gerek sosyal gerekse siyasal alanda dijital teknolojilere artan ilgi doğrultusunda popülaritesini sürdürmektedir. Dijital aktivizm, popüler siyasi aktörlerden, sıradan vatandaşa kadar kullanıcılara avantajlar sağlamıştır. Barack Obama'nın ABD başkanlık seçimini kazanmasında sosyal mecra büyük rol oynamıştır. Youtube üzerinden video paylaşarak veya Twitter'da çeşitli protesto eylemleriyle halkları organize etmek mümkün hale gelmiştir. Dijital aktivizmde, aynı çıkarlar doğrultusunda yapılmış olan bir fikir birliği vardır.

Özgür, eşitlikçi ve dış dünyaya açık toplumlarda dijital aktivizm hesapları genelde demokratlar tarafından yapılmaktadır. Aktivizm potansiyeli açısından bu tür toplumlar daha elverişlidir. Aktivizm, mevcut liderlere meydan okumanın yanı sıra

daha önce de değinildiği üzere hükümetlerin seçiminde de rol oynamaktadır. Dijital aktivistler genellikle hükümetlerle ortaklaşa politika oluşturma, yürütme ve izlemeye potansiyel olarak katılabilmektedir. Obama'nın başkanlık kampanyası 2008'den bu yana, dijital aktivizmin ölçüldüğü bir standart haline gelmiştir. Kampanyada kullanılan araçlar; destekçilerin katılımını etkinleştirme, motive etme ve yönetmedeki maliyetini düşürmesi sebebiyle kritik bir öneme sahiptir (Glaisyer, 2010: 90-91).

Dijital aktivizm içerisinde slaktivizm, hacktivizm ve vatandaş gazeteciliği olmak üzere üç tür vardır. Dijital aktivizmin türü olan slaktivizmde bireyler, dışarıya çıkmak yerine, klavye başından aktivitelerde bulunarak psikolojik tatmin sağlamaktadır. Çeşitli sosyal mecralarda yapılan etkinliklere katılım göstermek, imza kampanyaları düzenlemek ve beğeniler ile desteğini belirtmektedir. Dijital aktivizm içerisindeki bir diğer grup olan hacktivistler de adından da anlaşılacağı üzere çeşitli kurum ve kuruluşların web sitelerini ele geçirerek, kendi istekleri doğrultusunda bilgi ve belgeler yayınlayan bir tehdit unsurudur. Vatandaş gazeteciliğinde ise bireylerin üretici olduğu bir yapı vardır. Sade bir vatandaş, gazeteciliği meslek olarak benimsemiş biri gibi haber üretimine doğrudan veya dolaylı katkı sunabilme imkanına sahiptir (Irak ve Taşcıoğlu, 2022: 164-166). Daha sonra değinileceği gibi Kaos GL ve KCDP dijital aktivizm örnekleridir.

Dijital aktivizm denilince ilk akla gelen Gezi Parkı Olayları'dır. Gezi Parkı adını İstanbul'un Beyoğlu ilçesindeki Taksim Meydanı'nın yanındaki parktan almaktadır. Gezi olayları, bölgedeki yapıların yıkılması, ağaçların sökülmesine karşı başlatılan bir tepki iken, ülke çapında kitlesel eylemlere dönüşen bir hareket olmuştur. Bireyler sosyal platformlarda ve çeşitli şifreli programlar kullanarak örgütlenmiş ve sokağa inmiştir. Çevresel bir protesto olarak başlayan hareketin, ekonomik, sosyal, hukuki ve siyasal haklar açısından da yansımaları olmuştur. Aylar süren gösterilerin

ardından çok sayıda vatandaş yaralanmış veya hayatını kaybetmiştir. Yaşananlar sonucunda o dönem için proje iptal edilmiştir. 29 Haziran ile 3 Temmuz 2013 tarihleri arasında, en fazla “direngeziparki, occupygezi ve direnankara” hashtagleri ile yaklaşık 8,5 milyon mesaj paylaşılmıştır. Türkiye ve dünyada birçok tanınmış kişinin de sosyal medya hesaplarında olayı paylaşmasıyla birlikte dünya gündemine girmiştir. 27 Mayıs 2013 tarihinden itibaren protestoların başlaması ve gelişimini takip eden süreçte 100 milyondan fazla Twitter mesajı gönderildiği tahmin edilmektedir (Banko ve Babaoğlan, 2013: 30).

Bölüm 4

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE ULUSAL VE ULUSLARARASI GELİŞMELER: İSTANBUL SÖZLEŞMESİ

4.1 Uluslararası Sözleşmeler

Uluslararası Sözleşmeler, sözleşmeye taraf olan devletler açısından bağlayıcılık taşımaktadır. Devletler, rıza ve özgür iradelerine göre katılıp katılmama kararını verebilmektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadele için de ulusal ve uluslararası birçok önleyici tedbir ve güvence içeren sözleşmeler bulunmaktadır. Bu bölümde sözleşmelerden bazıları: “BM İnsan Hakları Beyannamesi, CEDAW Sözleşmesi, Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi, Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Kadınların Şiddete Karşı Korunması Konulu Tavsiye Kararı (2002/5), Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Kadınlara Yönelik Aile/Ev İçi Şiddetle Mücadeleye İlişkin R 1512 (2006) Sayılı Kararı, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele: Bir Avrupa Konseyi Sözleşmesine Doğru konulu 1635 (2008) Sayılı İlke Kararı, Evlilik İçi Tecavüz Dahil Kadınlara Yönelik Tecavüz Konulu R 1691 (2009) Kararı, Kadınlara Yönelik Şiddet ve çalışmanın ana odak noktası olan Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)” anlatılmaktadır.

4.1.1 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

İnsan hakları açısından tarihi bir dönüm noktası olma özelliği taşıyan bildirme, 10 Aralık 1948’de Paris’te BM Genel Kurulu tarafından ilan edilmiştir. 500’den fazla dile çevrilmiştir. Ön sözünde; eşitlik, özgürlük, adalet ve barış vurgusu vardır. 30 maddeden meydana gelmektedir. İlk maddesinde ek olarak “kardeşçe” hareket etme çağrısında bulunulmuştur. İkinci maddesinde “ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi ve diğer görüşler, köken, mülkiyet” konularında, hiçbir ayırım gözetmeden herkesin özgürlüklerden yararlanma hakkı ilkesi yer almaktadır. Diğer maddelerde sırasıyla güvenlik, kölelik, işkence, din gibi konulara ayrı bir parantez açılmıştır. Beyannamenin önsözünde, bu çalışmanın konusunu da ilgilendiren kadın ile erkek eşitliğini, bağımsızlığını ve iyi şartlar altında yaşama gerekliliğinin önemi vurgulanmıştır. Yine 16. Maddesinde kadın ve erkeğin, ırk, uyruk veya dinine bakılmaksızın evlenme ve aile kurma hakkı olduğundan, evliliğin her aşamasında eşitlik olduğundan söz etmektedir. Evliliğin bitirilmesinde de iki tarafın rızası esas alınmaktadır. “Kadın” kelimesi beyannamenin üç yerinde geçmektedir (UN, UDHR).

4.1.2 Birleşmiş Milletler CEDAW Sözleşmesi

CEDAW’ın Türkçe açılımı, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’dir. 18 Aralık 1979’da BM Genel Kurulu tarafından ilan edilmiştir. BM’nin sözleşmesinde olduğu gibi temel nokta kadın ve erkek eşitliğidir. altı bölüm ve otuz maddeden oluşmaktadır. Kadınlara karşı ayırım yapılmaması için anneliğe ayrı bir parantez açılmıştır. Kadının bir ticaret nesnesi olarak ele alınmaması gerektiği, seçme ve seçilme hakkı, katılımcılık, uyruk, eğitim, çalışma, sosyal, ekonomik, hukuki açıdan eşitlik gözetilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Son iki bölümde ise sözleşmeyi kabul eden devletlerin, komite üyeliğine seçimiyle ilgili esaslar, sözleşmenin geçerliliğine ilişkin ilkeler sıralanmıştır. Son maddede eşitlik

ilkesi, bu kez altı yabancı dil (Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca) metinlerinde aynı şekilde ele alınmıştır (UN, CEDAW).

4.1.3 Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi

Uluslararası adı, Declaration on the Elimination of Violence against Women (DEVAW) olan bildirme, 20 Aralık 1993’de BM Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Toplam altı maddeden meydana gelmektedir. “Kadına yönelik şiddet” için kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik açıdan zarar verecek, özel ve kamusal alanda özgürlükten yoksun bırakacak her türlü eyleme müsamaha gösterilmeyeceği ifade edilmiştir. “Aile” ve “toplum” başta olmak üzere nerede olursun geçerli olacağına vurgu yapılmıştır. Yararlanacağı haklar ise; yaşama, eşitlik, kişi özgürlüğü ve güvenliği, kanun önünde eşit korunma, ayrımcılığa maruz kalmama, fiziksel ve zihinsel sağlık, adil ve elverişli çalışma koşulları, insanlık dışı muameleye tabi tutulmama gibi sekiz alt başlıkta gruplandırılmıştır. İlgili devletlerin kadına yönelik şiddet konusunda ne gibi politikalar izlemesi gerektiği de ayrı bir madde altında güvence altına alınmıştır. Politikalar içerisinde, kadınlara karşı şiddeti önleyici yaptırımlara önem verilmiştir. BM’nin, ilgili kurum ve kuruluşlarında bu hak ve ilkelerin tanınmasına vermesi gerektiği katkılar sunulmuştur. Son olarak bildirgedeki maddelerin, devletlerin kendi arasındaki diğer anlaşmalara engel teşkil etmeyeceğine değinilmiştir (UN, DEVAW).

4.1.4 Birleşmiş Milletler Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu

Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, Çin’in başkenti Pekin’de, BM tarafından, 4-15 Eylül 1995 tarihleri arasında düzenlenen 4. Dünya Kadın Konferansı’nda kabul edilmiştir. Pekin Deklarasyonu 38 maddeden oluşmaktadır. Eylem platformunda ise yapılacaklar; görev tanımlanması, küresel çerçeve, kritik

alanlar, stratejik hedefler ve eylemler, kurumsal düzenlemeler ve mali düzenlemeler olmak üzere altı kategoride başlıklandırılmıştır. Maddelere bakıldığında, kadınlar için eşitlik vurgusu yapılmaktadır. Daha önce bahsedilen bildirelere olan bağlılık yinelenmektedir. Kadınların yanında, kız çocukları ifadesi de bu deklarasyonda geçen ayırt edici bir unsurdur. Kadının özellikle medya ve iletişim sistemine katılımı ve erişimindeki eşitsizliğin ortadan kaldırılması, kadınların medyadaki görünürlüğü; tecavüz, cinsel kölelik ve pornografi üzerinden verilmemesini içeren ifadeler içermektedir. Medyanın kadına yönelik şiddet konusunda toplumu bilgilendirmesi ve eğitmesi gerekliliği ön plana çıkarılmıştır. Özellikle Eylem Platformu'nun J bendi "Kadınlar ve Medya" bölümü olarak ayrılmıştır. Burada hükümetler tarafından; kadınların eğitiminin, öğretiminin ve istihdamının desteklenmesi, mevcut medya politikalarının gözden geçirilmesi, ifade özgürlüğü açısından kadınların hazırladığı programlara yer verilmesi istenmiştir. Hükümet dışı kadın kuruluşları, kadın örgütleri ve mesleki medya örgütleri arasında bir ağ bağlantısı oluşturulması, stratejik hedef ise kadınların dengeli ve alışılagelmiş dışındaki görüntülerin yaygınlaştırılmasıdır. Deklarasyonun en dikkat çekici cümlesi: "Kadın hakları, insan haklarıdır" (UN, Women Beijing Declaration).

4.1.5 Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

BM tarafından, 2015 yılında tüm üye devletler tarafından kabul edilen 17 sürdürülebilir kalkınma hedefi belirlenmiştir. Acil eylem çağrısındaki temel amaç; yoksullukların ve yoksunlukların bitirilmesi, sağlık ve eğitimin iyileştirilmesi, ekonomik büyümenin teşvik edilmesi, iklim değişikliğiyle mücadele ederken okyanus ve ormanların da korunmasıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliği, temiz suya ve enerjiye erişim, sürdürülebilir şehirler, topluluklar, üretim ve tüketim biçimleri, barış ve adalet

ve bunların gerçekleşmesi adına yapılacak olan amaçlar ve ortaklıkları içermektedir (UN, 17 Sustainable Development Goals).

4.1.6 AK Bakanlar Komitesinin Kadınların Şiddete Karşı Korunması Konulu Tavsiye Kararı (2002/5)

Avrupa Konseyi Bakanlar Birliği Komitesi tarafından, 30 Nisan 2002’de kabul edilmiştir. Kadınlara karşı her türlü şiddetin önüne geçilmesi adına komiteye üye tüm devletlere öneri niteliği taşımaktadır. Dokuz maddeden oluşan tavsiye kararına ek olarak yapılması gerekenler başlıklar halinde verilmiştir. Öncelikle dokuz maddeye bakıldığında, hükümetlere ait mevzuat ve politikaların gözden geçirilmesi istenilmiştir. Devletlere, şiddetin cezasız bırakılmaması gerektiği hatırlatılmıştır. Şiddetle mücadeleye karşı yapılan eylemlerin ve kurumların desteklenmesi, ulusal ve uluslararası araştırma faaliyetleri doğrultusunda merkezlerin kurulması, bilimle uğraşan kurumların devlet ve özel fark etmeksizin birbirleriyle etkileşim içinde halinde olması gerektiğine yer verilmiştir. Eylem planı oluşturularak, komitenin her bir aşamada haberdar edilmesi istenilmiştir. Tavsiye kararlarına ek olarak, çeşitli tanımlar getirilerek; bilgi, kamu duyarlılığı, eğitim ve meslek içi eğitim, medya, yerel, bölgesel ve kentsel planlama, kurbanların korunması ve yardım, ceza hukuku, hüküm ve yargılama usulü, şiddet failleri için müdahale programları, cinsel şiddet (genetik veri bankası), genital mütilasyon (kadın sünneti), çatışma halleri ve çatışma sonrası durumlar, kurumsal ortamda şiddet, töre cinayetleri ve erken evlilikle ilgili kapsamlı önlem paketleri açıklanmıştır (CoE, 2002).

4.1.7 Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Kadınlara Yönelik Aile/Ev İçi Şiddetle Mücadeleye İlişkin R 1512 (2006) Sayılı Kararı

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi’nin, 28 Haziran 2006’daki yirminci oturumunda karara bağlanmıştır. Kararlar, kendi içerisinde alt kararları olmak üzere

toplamda sekiz maddeden oluşmaktadır. Aile içi şiddetin önlenmesinde, üye devletlerin insan hakları ihlallerine müdahale etmesi gerekliliği ortaya konulmuştur. Şiddet mağdurlarına yardım edilmesi, üyelerin şiddetle mücadele konusunda kamusal bir tavır almaya teşvik edilmesi, aile içi şiddeti kınayan faaliyetlerin düzenlenmesi, konu hakkında ulusal planların yapılması da konular arasındadır. Ayrıca evlilik içi tecavüzün de evlilik dışı tecavüzle aynı şekilde cezalandırılması, Rec (2002) 5 sayılı tavsiye kararına uyulması kararlarında birleşmiştir. 2006 yılı, “Kadına Şiddetle Mücadele Yılı” olarak kabul edilmiştir (CoE, 2006).

4.1.8 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele: Bir Avrupa Konseyi Sözleşmesine Doğru Konulu 1635 (2008) Sayılı İlke Kararı

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin, 3 Ekim 2008'deki otuzaltıncı oturumunda karara bağlanmıştır. Kadınlara yönelik aile içi şiddetin kınanması, parlamenterler ve genel kamuoyu yaratılması, mağdurların daha iyi korunması için yasaların değiştirilmesi, aile içi şiddet faillerinin cezalandırılmasına yönelik bir yöntem izlenmiştir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin ulusal mevzuatın güçlendirilmesi önerilmiştir. Rec (2002) 5 ve 1582 (2007) kararları referans alınarak; kadına yönelik şiddetin cezai bir suç haline getirilmesi, eski eşler arasında uygulanan şiddetin ağırlaştırıcı bir sebep olarak görülmesi, kadın sığınma evlerinin kurulması, şiddet uygulayıcıya uzaklaştırma kararının aldırılması ve garanti verilmesi, yeterli bütçe tahsili, yasa uygulayıcı ülkelerin izlenmesi gerekliliği vurgulanmıştır (CoE, 2008).

4.1.9 Evlilik İçi Tecavüz Dahil Kadınlara Yönelik Tecavüz Konulu R 1691 (2009) Kararı

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin, 2 Ekim 2009'daki otuzbeşinci oturumunda karara bağlanmıştır. Her yıl milyonlarca kadın; kocaları, eski eşleri,

akrabaları, tanıdıkları veya yabancı erkekler tarafından tecavüze uğramaktadır. Ancak bu şiddet eylemlerinin birçoğu ihbar edilmemekte ve cezasız kalmaktadır. Karara göre tecavüz, kadının fiziksel ve psikolojik bütünlüğünün ve cinsel açıdan istismarı ciddi bir ihlaldir. Tecavüzün mazereti yoktur. Bu yüzden var olan cinsel şiddet ve tecavüze ilişkin kararlara yönelik yasal mevzuatların olabilecek en yüksek standartlara ulaştırılması gerekmektedir. Mağdurların özel hayatları korunmalıdır. Emniyet güçlerinin, adli ve tıbbi personelin, sosyal hizmet görevlilerinin ve öğretmenlerin bu konu hakkında zorunlu bir eğitim programına tabi tutulması esastır (CoE, 2009).

4.1.10 Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)

İstanbul Sözleşmesi, cinsiyet ayrımcılığına karşı, özellikle kadını ve aileyi koruyucu hukuki bir belge olma özelliği taşımaktadır. İstanbul Sözleşmesi'nin amacı madde 1'de de belirtildiği üzere şiddet mağdurlarına yardım edilmesi, hükümetlerin yasal tedbirleri alması, uluslararası iş birliğinin yapılması, alınan tedbirlerin de kurum, kuruluşların ve kolluk kuvvetleriyle etkileşim halinde kalması esastır. Türkiye'nin sözleşmeden ayrılması, diğer üye devletlerle bu konuda iş birliğinden çekilmesi anlamını taşımaktadır. Sözleşme, erkek ve kadınlar dışında çocukları da kapsayıcıdır (Madde 3). Aile içi şiddete maruz kalan tüm bireyler sözleşme kapsamında ele alınmıştır.

İstanbul Sözleşmesi'nin özellikle madde 2/2, madde 4/3 ve madde 4/1 tartışmalara neden olmuştur. İkinci maddenin ikinci bendindeki "toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin kadın mağdurlarına özel olarak dikkat gösterilmesi" cinsiyete yönelik bir ayrımcılık ifadesi olarak değerlendirilmiştir. Dördüncü maddenin üçüncü bendinde, "cinsel yönelim ve cinsel kimlikler" arasında ayrımın yapılmayacak olması, LGBT bireylerin haklarını savunma çabası ve eğilimi olarak değerlendirilmiştir. Son

olarak 14. Maddenin ilk bendindeki, “eğitim seviyelerinde resmi mufredata konması istenilen konuların” bir dayatma ve sorun olarak g6r6lmesinden kaynaklanmaktadır (Anadolu Ajansı, 2020). İstanbul S6zleşmesi’nin altıncı b6l6m6nde “Soruşturma, kovuşturma, usul hukuku ve koruyucu 6nlemler” genel y6k6ml6l6kler olarak belirlenmiştir. S6zleşmeye taraf devletlerin, “şiddetle ilgili soruşturma ve yargılamaları usule uygun ve zamanında yapması” ve ilgili suçları “soruşturarak, kavuşturulmasını sağlamak için gerekli yasal tedbirleri alması gerekmektedir (Madde 48).

İstanbul S6zleşmesi’nin giriş b6l6m6nde, t6m 6nemli insan hakları s6zleşmelerine ve b6y6yen içtihatlarına atıfta bulunmaktadır. Kadına y6nelik şiddet, insan hakları normlarına uymama ve kadına y6nelik bir t6r ayrımcılık ifadesidir. S6zleşmenin amacı, kadınların insan haklarını, her şeyden 6nce hem kamusal hem de 6zel alanda şiddetten uzak yaşıama hakkını yeniden tesis etmek ve g6vence altına almaktır. Bunu sağlamak için etkili 6nlemler alınmalı, kadına y6nelik şiddetle m6cadelede, mağdurun hakları en 6st d6zeye çıkarılmalıdır. Kadın ve erkek eşıtliği s6zde değil, uygulamada da gerekleştirelmesi için 6lkeler t6m y6k6ml6l6klerini yerine getirmek zorundadır. Kadınlara y6nelik her t6rl6 ayrımcılık kınanmalı ve ayrımcılığı 6nlemek için gerekli tedbirler alınmalıdır. Anayasada ve ilgili mevzuatta belirtilen eşıtlik ilkesini çiğneyenler için yasaklayıcı uygulamalar getirilmelidir. Koruma ve destek hizmetlerine erişıminin 6n6ndeki engeller kaldırılmalıdır. Bu nedenle, İstanbul S6zleşmesi’nin uygulanmasındaki temel unsurlardan biri, şiddet mağduru kadınlara y6nelik 6zel 6nlem ve hizmetleri sağlarken, ayrımcı olunmaması ve şiddetten etkilenen t6m kadınların desteklenmesidir (Logar et al., 2017).

İstanbul S6zleşmesi, 11 Mayıs 2011’de imzaya sunulmuştur. 1 Ağustos 2014’de ise y6r6rl6đe koyulmuştur. T6rkiye başıta olmak 6zere Avrupa Konseyi’ne

üye bazı devletler tarafından da kabul görmüştür. Türkiye, sözleşmeyi 11 Mayıs 2011’de imzalamış, 14 Mart 2012 tarihinde onaylamıştır. Sözleşme, kadınlara yönelik her türlü şiddeti, hukuksal normlarla güvence altına alan ilk uluslararası belge olma niteliğindedir (KADEM, 2020).

Türkiye, 20 Mart 2021’de Cumhurbaşkanlığı’nın kararıyla İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmesinin ardından karar Resmî Gazete’de yayınlanmıştır. Sözleşmenin feshinde, iktidara yakın kurum ve kuruluşların sözleşmeye yönelik tepkileri etkili olmuştur. “Change.org” isimli web sitesinde karşıt imza kampanyası düzenlenmiştir. Sözleşmedeki imza sayısı şu an 44 olmakla birlikte, sözleşmeyi resmi olarak onaylayan ülke sayısı ise 33’dür. Avrupa Birliği’nin de sözleşmeyi imzalamasına rağmen bazı üye devletler karşı çıkmıştır. Sözleşme; Bulgaristan, Slovakya, Polonya ve Macaristan gibi ülkeler tarafından kabul görmemiş veya çekilme kararı alınmıştır (BBC, 2023).

İstanbul Sözleşmesi’nin amaçlarından biri kadın ve erkeğin fiili eşitliği ilkesidir. Ancak bu şekilde, kadına yönelik ayrımcılığın önüne geçmek ve kadını güçlü kılmak mümkündür. Avrupa Konseyi’nin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Standartları ve Mekanizmalarına İlişkin R (2007) 17 Sayılı Tavsiye Kararında, kadın ve erkeğin her alanda eşit ölçüde görünür olmasını, sorumluluğunu ve katılımını esas almaktadır. Kaynakların da eşit derecede dağılımına vurgu yapılmaktadır. Geleneksel davranış kalıplarından çıkıp, çağdaş düşünce anlayışıyla hareket edilmesi elzemdir. Sözleşme; insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü, ekonomik ve sosyal haklarda gelişmişlik düzeyi eşitliğe de katkı sağlamaktadır. Cinsiyet eşitliği konusunda politikalar ve eylemler gerçekleştirilerek, bunları uygulamaya koymak büyük önem arz etmektedir. Aynı şekilde bu sürecin, geliştirilerek izlenmesi, organize edilmesi ve analiz edilmesi gerekmektedir (CoE, 2007).

Eşitlik ilkesi, T.C. Anayasası tarafından da güvence altına alınmıştır. İstanbul Sözleşmesi'nde diğer değinilen sözleşmelerde olduğu gibi profesyonellerce toplumsal cinsiyet eğitimi verilme yükümlülüğü esası getirilmiştir. Eğitimden sağlığa, spordan kültür ve sanata kadar her alanda toplumdaki fırsat eşitliğinin sağlanması açısından üye ülkelere sorumluluklar düşmektedir. LGBTQ++ bireylerin de tercihleri ne olursa olsun toplumun birer parçası olduğu gerçeği unutulmaması gerekmektedir.

4.1.10.1 İstanbul Sözleşmesi'nin Şiddetle Mücadeledeki Rolü

İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik şiddeti ve ev içi şiddeti önlenmesi amacı taşımaktadır. Sözleşmede daha önceki tavsiye kararlarıyla birlikte, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin şiddetle ilgili hukuki normları da dikkate alınmaktadır. Kadına yönelik her türlü şiddet kınanmaktadır. Kadın ve kız çocukları; ev içi şiddet, cinsellik, zorla evlendirme, töre ve namusla ilgili birçok şiddet vakasına kurban edilmektedir. Bu sayılan suçlarda Türkiye dünya sıralamasının ilk basamaklarında yer almaktadır. Türkiye, Afrika ve Afrika kıtası hariç, diğer kıtalardan daha fazla şiddetin görüldüğü ülke olarak göze çarpmaktadır. 2023 yılının Ocak ayında 31, Şubat'ta 11, Mart'ta 23, Nisan'da 24, Mayıs'ta 38, Haziran'da 25, Temmuz'da 22 ve Ağustos'ta 31 kadın olmak üzere toplam 205 kadın, erkekler tarafından öldürülmüştür (Bianet, 2023).

Erkek şiddeti eyleminde, mağdurla aynı evde yaşaması gerekmemektedir. Şiddet olayı başka bir evde, işyerinde veya umuma açık alanda yaşanabilmektedir. Eski eş, sevgili, aile ferdi, arkadaş ya da başka bir şahsın; cinsel, fiziksel, psikolojik, ekonomik ya da sosyal fark etmeksizin her türlü müdahalesi şiddet olarak kabul edilmektedir. Devlet, koruyucu tedbirler alarak uzaklaştırma, idari ya da maddi para cezasından adli cezaya kadar bir dizi yaptırımlar uygulamaktadır. İmzacı ülkelerin sözleşme ilkelerine uyması zorunludur. Örf ve adetlerin benimsendiği kültürlerde,

gelenek ya da namus gibi bahaneler şiddetin bir gerekçesi olabilmektedir. Sözleşmeye göre her türlü şiddet mağduruna yönelik destek ve yardım faaliyetleri sosyal devlet olma ilkesinin gereğidir (CoE, 2011). 12 Bölüm ve 81 maddeden oluşan İstanbul Sözleşmesi, sayılan nedenlerden dolayı son derece önem taşımaktadır. Sözleşmenin 80. maddesinde yer alan fesih süreci ve sebepleri de önümüzdeki başlıkta değerlendirilmektedir.

4.1.10.2 Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesini Feshi ve Medyadaki Yansımaları

Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden Cumhurbaşkanlığı kararı ile ayrılması medyadaki yansımaları da beraberinde getirmiştir. AB ve sözleşmeyi imzalayan ülkeler başta olmak üzere Dünya'da ve Türkiye'de haberlere konu olmuştur.

4.1.10.2.1 Dünya

İstanbul Sözleşmesi'nin 75. maddesinde, AB'nin sürece katılımıyla ilgili kararı yer almaktadır. AB Konseyi, sözleşmeye katılım sürecini imza ve katılım onayı olmak üzere iki safhada değerlendirmiştir. AB, sözleşmeyi 13 Haziran 2017'de imzalamış, ancak onay kararı hala alınmamıştır. Bulgaristan, Slovakya ve Macaristan, ülkelerindeki siyasal ve sosyal baskılar yüzünden sözleşmeyi onaylamamıştır. Almanya, Fransa, İspanya ve İtalya ise sözleşmeyi onaylamışlardır. Çek Cumhuriyeti, Letonya, Litvanya sözleşmeyi kabul etmemiştir. Hırvatistan ve Polonya'da çekilme tartışmaları hala sürmektedir. Sözleşmeye onay vermeyen ülkeler arasında Ermenistan ve Ukrayna da vardır. Konseye üye olduğu halde Rusya ve Azerbaycan sözleşmeyi imzalamamışlardır. Avrupa Konseyi'ne üye olmayıp, gözlemci üye statüsünde olan, ancak henüz imzalamayan ülkeler ise Kanada, Vatikan, İsrail, Japonya, Kazakistan, Meksika, Tunus ve ABD'dir (CoE, 2023).

İstanbul Sözleşmesi'nden ayrılmak isteyen Polonya, 2020'den beri yasal süreci işletmektedir. Polonya'da Sözleşmenin, okullarda çocuklara toplumsal cinsiyet eşitliği

eđitimini zarar vereceđi dűşünülmektedir. Ebeveynlerin haklarının da ihlal edildiđi ve ideolojik nitelikte unsurlar içerdiđi de savunulmaktadır. LGBT haklarının desteklenmesinin, koműnizmden daha yıkıcı bir etkiye sahip olduđu da ifade edilmektedir. Polonya, AB’nde LGBT hakları açısından en kűtű űlke olarak anılmaktadır. űlkede, çođunluđu kadın olan ve binlerce kiřinin katıldıđı eylemler gerçekleřmiřtir. Polonya’da aile içi řiddeti yasallařtırmak amacıyla yapılan eylemler, zamanla kolektif bir anlayıřa bűrűnerek, tűm űlkeyi etkisi altına almıřtır (BBC, 2020).

4.1.10.2.2 Tűrkiye

İstanbul Sűzleřmesi’nin feshi sűreci Tűrkiye toplumunu ikiye bűlműřtűr. Sűzleřmeyi ilk imzalayan ve onaylayan Tűrkiye, sűzleřmeyi de fesheden ilk űlkedir. Sűzleřmeyi imzalayan kiři dűnemin Dıřıřleri Bakanı Ahmet Davutođlu’dur. Tűrkiye aynı yıllarda, “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karřı řiddetin űnlenmesine Dair Kanunu” yűrűrlűđe sokmuřtur. Avrupa Konseyi’nin Tűrkiye’den birçok konuda talebi olmuř ve bu tavsiyelere uyma konusunda yapılması gerekenleri dűnemsel olarak ilgili hűkűmetle paylařmıřtır.

Avrupa Konseyi sűzleřmeden ayrılmadan űnce Tűrkiye’ye tavsiye nitelikli 12 maddelik bir yazı gűndermiřtir. İlk olarak kadına řiddete yűnelik politikaların gűçlendirilmesini, eřitlik ilkesi ve kadınlara karřı ayrımcılık yapan uygulamaların kaldırılmasını istemiřtir. Kadınların korunmasına yűnelik űnlemler almasını ve sivil toplum kuruluřlarıyla iř birliđi yapmasının gerekliliđine deđinilmiřtir. Kolluk kuvvetlerinin, mahkemelerin ve sađlık uzmanlarının, 6284 sayılı kanunla ilgili toplanan verilerin iyileřtirilmesi ve kiřisel verilerin korunması vurgusu yapılmıřtır. řiddet mađdurlarına ekonomik destek, istihdam, ocuk bakımı tesisleri ve uygun fiyatlı barınma açısından destekler talep edilmiřtir. Sıđınma evi, űzel telefon yardım hatları, tecavűz ve cinsel danıřmanlık için uzman destek personeli sayısı ve eriřimin

arttırılmasının gereği ortaya konulmuştur. Son olarak, kolluk kuvvetlerinin ve yargının kadına yönelik şiddete daha etkili yanıt vermesi için; rapor sayılarının arttırılması, mağdurların yasal yollara erişiminin kolaylaştırılması, mağdurların ve çocuklarının güvenliğinin güvence altına alınması, takip suçu ve cinsel şiddetle ilgili politikaların gözden geçirilmesi, “namus” adı altında işlenen suçların etkili bir şekilde ele alınması, cezaların caydırıcı olması konusunda ek önlemler alma gereği belirtmiştir (CoE, 2019).

İstanbul Sözleşmesi'nin feshi ile ilgili tartışmalar; Türk aile yapısına zarar vermesi, eşcinsel ve LGBTQ+ bireylerin sayısındaki artış, hali hazırdaki koruyucu yasaların yeterliliği, yabancı bir sözleşmeye gerek olmaması, kadın cinayetlerinin artması gibi konulara odaklanmıştır. Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne yapılan bildirim neticesinde üye devletler, Türkiye'ye feshi bildirimini geri çekmesi konusunda bir açıklama yayınlamıştır. 20 Mart 2021'de Resmî Gazetede yayınlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin ardından karar, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne bildirilmiştir. Yasal bildirimden geçen üç aylık süre sonucunda ayın ilk günü 1 Temmuz 2021'de Türkiye'nin çekilmesi yürürlüğe girmiştir.

Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesi kararının ardından, başta hak örgütleri olmak üzere kadınlar ve LGBT bireyler tarafından birçok şehirde protesto eylemleri düzenlenmiştir. Örgütlerin basın açıklamaları kamuoyuyla paylaşılmıştır. Barolar, Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) ve Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD) başta olmak üzere birçok kurum ve kuruluş eleştirel beyanlarda bulunmuşlardır. Sözleşmeye karşı olan gruplar, kararın hukuka ve insan haklarına aykırı olduğu argümanı üzerinde birleşmişlerdir.

Türkiye Barolar Birliği, sözleşme ile ilgili verilen karara ilişkin, yargının siyasallaştığını ve demokrasiye vurulmuş ağır bir darbe olarak nitelendirmiştir.

Sözleşmenin, Türkiye’de kadını ve kadına karşı şiddeti savunan en önemli dayanaklardan biri olduğunun altını çizerek, Anayasa’nın çiğnendiğine vurgu yapılmıştır. Anayasa’nın 87. ve 90. maddelerine atıfta bulunularak, TBMM tarafından görüşülerek, kabul edilen bir sözleşminin yine mecliste görüşülerek karara bağlanması gerekliliği vurgulanmaktadır.(T24, 2022).

KADEM, sosyal medya üzerinden yaptığı açıklamayla İstanbul Sözleşmesi’ni “şiddete karşı mücadelede önemli bir girişim” olarak nitelendirmiştir. Sözleşmenin toplumda çeşitli tartışmalara sebep olduğunu, Avrupa Konseyi’nin bu tartışmalara son verecek herhangi bir beyanatta bulunmadığını belirtmiştir (T24, 2021).

TÜSİAD, İstanbul Sözleşmesi’ni, “Türkiye ve Dünya’daki kadınlara verilmiş bir söz ve güçlü bir taahhüt” olarak değerlendirmektedir. Sosyal medyada konuyla ilgili beyanatını paylaşan kuruluşun, kadınlara verilmiş olan bu “sözden cayılmaması” ve “şiddet uygulayanların cesaretlendirilmemesi” gerektiğini ifade etmiştir. (Bianet, 2020).

Yukarıda İstanbul Sözleşmesi’ne karşı olan bazı grupların argümanlarının neler olduğuna çevrimiçi medya platformlarının haberleri üzerinden değinilmiştir. Çalışmanın metodolojik kısmında ise bu platformların neler olduğuna yer verilerek, daha sonra bulgularla birlikte ayrıntılı bir şekilde analiz edilmiştir.

Bölüm 5

METODOLOJİK YAKLAŞIM

Metodolojik yaklaşım bölümünde; içerik ve söylem analizi anlatılmakta, bu çalışmada nasıl uygulandığı açıklanmaktadır. Ayrıca bu başlık altında örneklem seçilen gazeteler, platformlar ve onalrden derlenen medya içerikleri tanıtılmakta ve nasıl seçildikleri açıklanmaktadır.

5.1 İçerik Analizi

İçerik analizi, söylemleri anlamlandırmaya ve yorumlaya dayanmaktadır. Söylemlerdeki gizli ve örtülü anlamı ortaya çıkararak, okunmasına imkân sağlamaktadır. İçerik analizi kavramının 20. yüzyılım başında Columbia Gazetecilik Okulu'nda haberlerin “sansasyon” etkisini ölçmek amacıyla ortaya koyulduğu düşünülmektedir. İçerik analizinin önemli kişileri arasında H. Lasswell kabul edilmektedir. Lasswell çalışmalarında propaganda analizine yer vermiştir. 1960'dan sonra bilgisayarın kullanımı, göstergebilim ve dilbilim çalışmalarındaki artış, içerik analizinin gelişimine katkıda bulunmuştur. Tarihsel arka planda da görüldüğü üzere sosyal bilimlerde içerik analizi, insanların ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir (Bilgin, 2006: 1-6).

İçerik analizi, insan eliyle üretilen her şeye uygulanabilmektedir. Geleneksel medyanın ortaya çıkışıyla birlikte; yazılı belgeler, fotoğraflar ve filmler, sokak işaretleri, grafitiler ile içerik üretilebilir. Günümüz yeni medya ortamında ise videolar, ses kayıtları, çevrimiçi avatarları da kapsayan yeni bir içerik söz konusudur. İçerik analizi, toplum bilim, suç bilimi, psikoloji, iktisat, işletme, gazetecilik, sanat ve siyasi bilimler gibi birçok disiplinde kullanılabilir. İçerik analizinde dil, birçok

disiplinler arası ilişkide ortak noktadır. Örneğin, toplum biliminde insanların günlük hayata bakış açısı, dilin nasıl kullanıldığı her ne kadar önemliyse, gazetecilikte de içeriği oluşturmada dil başlıca bir faktördür. Sosyologlar veya antropologlar örtük analizle metnin arka planında yatanları öğrenmeye çalışırken, gazeteciler metnin görünür içeriğini açık bir şekilde analiz etmektedirler. Örneğin, gazetede şiddetle ilgili bir olay haberi verilerken, şiddet unsurları ön plana çıkarılmaktadır. Haberde olayların açık şekilde betimlenmesi içeriğin anlaşılması açısından esastır (Berg & Lune, 2019: 344-345).

İçerik analizi, söylem analizinden farklı olarak, sayısal verilere odaklı, nesnel bir yorumlama yöntemidir. İçerik analizinde; sözcüklerin seçimi, cümlelerin kuruluşu, noktalama ve imla kuralları gibi metinsel yapıya odaklanılmaktadır. İçerik analizi genellikle kelimelerin veya cümlelerin ardındaki anlamı çözmek için metafor veya metonimlere dikkat çekmektedir. (Altıntop ve Bak, 2023: 98-99). Kelime dağarcığının zenginliği, haberin anlamlandırılması ve anlaşılmasında son derece önemlidir. İçerik analizi, “sözel, yazılı ve diğer materyallerin içerdiği mesajı, anlam ve/veya dilbilgisi açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve çıkarımda bulunma yoluyla sosyal gerçeği araştıran bilimsel bir yaklaşımdır” (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 22).

Bu çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılırken çeşitli kategoriler belirlenmiştir. Bu kategoriler belirlenirken çevrim içi gazetelerdeki İstanbul Sözleşmesi anahtar sözcüğü ile ana akım haber platformlarının çevrimiçi paylaşımlarında tarama yapılmış ve ilgili tarihler arasında toplam ellisekiz habere ulaşılmıştır. Bu kategorileri oluşturmak için bakılan içerikler şöyledir: haber başlıkları üzerinden haberlerin tarihlere göre dağılımı, gazetelerin konuya karşı tutumları, haberlerin tonu, haberlerdeki politik figürler, referans/kaynak gösterimi, haberlerde

fotoğraf kullanımı, haberlerin uzunluğu/kelime sayıları ve haberleri anlatan/özetleyen kelimeler olarak belirlenmiştir.

5.2 Söylem Analizi

Söylem kavramı, ideolojiye alternatif olarak belirlenmiştir. İdeolojik düşünceler söylemler sayesinde üretilmektedir. Eleştirel söylem analizi de anlamı ideolojik perspektiften yorumlamaya çalışmaktadır. Eleştirel söylem çözümlemesinin çeşitliliği, disiplinler arası bir yapıya sahip olmasından ileri gelmektedir. Eleştirel söylem analizinde “imalar”, anlamı kavrayabilmek adına önemlidir. İmaların arka planında, düz anlamın dışında çeşitli yan anlamlarda yer alabilmektedir. Dolayısıyla haber söylemlerindeki imaları doğru bir şekilde anlayabilmek, ideolojinin ortaya çıkarılmasını sağlamaktadır (Yücebaş, 2022: 134-136).

Söylem analizi çalışmaları içerisinde birçok multidisipliner ve eleştirel söylem analizi yaklaşımları bulunmaktadır. Norman Fairclough, sosyal bilimlerde, eleştirel söylem analizi çalışmalarının öncülerinden biri olarak bilinmektedir. Fairclough’a göre metinlerin, dilsel, göstergebilimsel ve söylemler arası özellikleri toplumsal değişim sürecinin bir parçasıdır. Fairclough’a göre soyut anlamdaki söylemin, göstergebilimdeki en önemli karşılığı dildir. Göstergebilimi semiyoz kavramıyla ele alan Fairclough, terimi toplumsal yaşamın belirli yönlerini temsil etmede kullanmaktadır. Örneğin, toplumlarda; eşitsizlik, yoksulluk, ötekileştirme gibi konularda birbirinden farklı siyasal söylemlerin kullanımı yaygındır. Her bir siyasi aktörün; sosyal pratiği, söylemi, tarzı ve stili farklıdır. Toplumsal pratikleri; sosyal ilişkiler, sosyal araçlar, zaman ve yer, inançlar ve değerler gibi sosyal konular ile semiyoz belirlemektedir. Fairclough’un üç boyutlu eleştirel söylem analizi modeli; metnin tanımlanması (metin analizi), metnin ve söylem pratiğinin yorumlanması

(süreç analizi), söylem ve sosyo-kültürel pratiğinin açıklanmasını (toplumsal analiz) içermektedir (Fairclough, 2012: 453-454).

Wodak'a göre eleştirel söylem analizi, dil ve iktidar arasındaki ilişkiye özel bir ilgi göstermektedir. Eleştirel söylem analizi, sosyal eşitsizliğin meşrulaştırıldığı söylemlerde dilin nasıl kullanıldığını araştırmayı amaçlamaktadır. Eleştirel söylem analizine göre ideoloji, eşit olmayan güç ilişkileri kurmanın ve sürdürmenin önemli bir yönüdür. Eleştirel söylem analizi tek başına güçlü değildir, güçlü insanların onu kullanmasıyla güç kazanmaktadır. Metinlerde söylemsel farklılıkları iktidarlar yaratmaktadır. Bu nedenle metinler, egemen ideolojiye karşı farklı söylemlerin mücadele ettiği alanlardır. Wodak, eleştirel söylem analizini tarihsel açıdan ele alarak, dilin kullanımına ve sosyal etkileşimin önemine dikkat çekmektedir (Wodak, 2001: 1-3).

Scollon ise eleştirel söylem analizini “aracılı söylem analizi” olarak adlandırmaktadır. Aracılı söylem analizinde kültür tarafından üretilen günlük eylemlere odaklanılmaktadır. Aracılı söylem analizi; aracılı eylem, bağlantı noktası, aracı araçlar (dil, söylem) pratikler ve pratikler bağı olmak üzere 5 kavramda kategorize edilmektedir. Eleştirel söylem analizi öncelikle eylemle başlamaktadır. Sosyal pratikler ve kültürel araçların kesişim noktasında aracılı bir söylemden söz edilmektedir. Aracılı eylem, habitus yapıları ve diyalektik etkileşim içindeki somut nesnelere (toplumsal aktörlerin bedenleri, kıyafetleri gibi) aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Aracılı söylem analizinde eylem, uygulamalar içerisinde yorumlanmaktadır. Bu uygulamalar zaman içerisinde söylemsel ve söylemsel olmayan uygulamalarla birlikte uygulama bağlantısını oluşturmaktadır (Scollon, 2001: 3-5).

Teun Adrian van Dijk'in eleştirel söylem analizi yöntemi, haberin yapısal ve ideolojik açıdan ortaya konuş biçiminin anlaşılması açısından ön plana çıkmaktadır.

Haberler, kamuoyunda gündemi meşgul eden meseleler ile ilgili söylemlerden meydana gelmektedir. Van Dijk, haberlerde kullanılan dilbilimsel anlatımı, sentaktik ve şemantik açıdan iki grupta incelemektedir. Sentaktik yapıda cümlelerin gramer yapısına bakılmaktadır. Semantik yapıda ise, kelimelerin ve tümcelerin tümü anlaşılmalı çalışılmaktadır. Van Dijk'in söylem analizi modeli makro ve mikro yapı olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Makro yapı da kendi içerisinde tematik ve şematik analiz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bir haberin teması, başlığına ve spotuna bakılarak anlaşılabilir. Makro yapı analizinde; ana olayın sunumu, haberin kaynakları, arka plan ve bağlam bilgisi ve olaya taraf kişilerin söylemlerinin tümü değerlendirmeye alınmaktadır. Mikro yapı analizinde ise daha çok cümle yapısına dikkat edilmektedir. Cümlelerin bir önceki cümleyle ilişkisi; nedensel, işlevsel ve referansal olarak gruplandırılmıştır. Sözcük seçimi ve fotoğraf kullanımı da ideolojik bulgulara ulaşılmasında oldukça önemlidir (Van Dijk, 2001: 352-354).

Çalışmada, konuyla ilgili haberlerin fazlalığı nedeniyle ana manşetleri dikkat çekici 237 haberden 12'si basit rastgele örnekleme ile seçilmiş, Van Dijk'in söylem analizi yöntemiyle incelemeye tabi tutulmuştur. İlk olarak mikro yapı çerçevesinde, tematik yapıya (başlıklar, spotlar ve fotoğraflar) bakılmıştır. Ardından şematik yapı içerisindeki haberde ana konunun nasıl sunulduğuna değinilmiştir. Haberde kaynak ve tarafı yorumlanmıştır. İkincil olarak ise mikro yapı çerçevesinde, cümle yapılarının aktif ve pasifliği, basit ya da karmaşık oluşu, haber içerisinde kurulan ilişki ve sözcük seçimleri üzerinde durulmuştur. Son olarak ise haberin retorik (fotoğraf, inandırıcı bilgiler ve varsa görgü tanıklarının ifadesi) üzerinden sentezlenmiştir.

5.3 Örneklem Seçilen Gazeteler ve Platformlar

Bu çalışmanın evrenini, 20 Mart 2021'de Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile feshedilen İstanbul Sözleşme ile ilgili çevrim içi haberler oluşturmaktadır. Çalışmanın

örnekleme ise, ana akım medya organlarından tercih edilen Hürriyet, Sabah ve Yeni Şafak gazeteleri ile, haber platformlarından Bianet ve T24, hak örgütlerinden ise Kaos GL ve Kadın Cinayetlerini Önleyeceğiz Platformu tarafından paylaşılan medya içeriklerinden meydana gelmektedir.

İçerik analizinde, örneklem olarak belirlenen ana akım gazetelerde toplam 58 habere ulaşılmıştır. Haberlerin tümü genel hatlarıyla değerlendirmeye dahil edilmiştir. Söylem analizinde ise örneklem olarak belirlenen alternatif medya platformlarından 237 habere erişilmiştir. Söylem analizinde örneklem olarak belirlenen gazetelerde ilgili tarihler arasında sayıca fazla haber olmasından ötürü her bir gazeteden rastgele örneklem yoluyla seçilen dikkat çekici başlığa sahip 3'er haber örneği üzerinden inceleme gerçekleştirilmiştir.

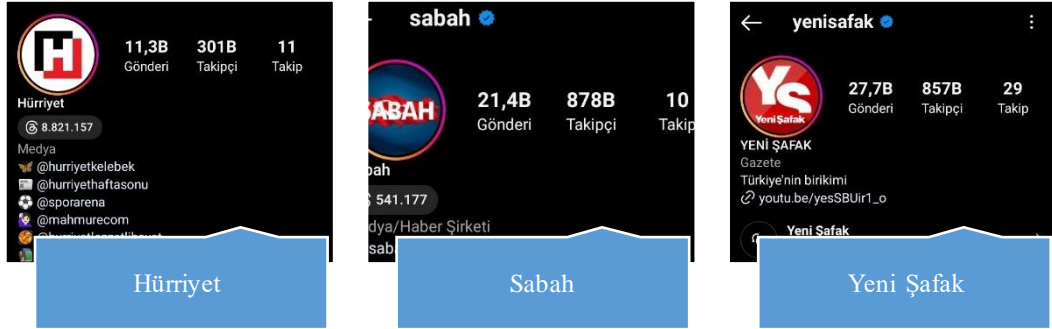
Bu farklı ideolojilere sahip gazetelerin, 1 Mart 2021 ile 31 Temmuz 2021 tarihleri arasında İstanbul Sözleşmesi'nin feshi öncesi ve sonraki sürede manşetlerine taşıdığı haberler, çalışmanın verilerin derlendiği örnekleme oluşturmaktadır. Medya içeriklerinin değerlendirildiği seçilen çevrimiçi platformların arka plan bilgileri de çalışmada yer almaktadır.

5.3.1 Hürriyet

Hürriyet gazetesi, Sedat Simavi tarafından 1 Mayıs 1948'de kurulan, günlük haber yayını yapan ulusal ana akım bir gazetedir. Gazetenin amblemi Türk bayrağı ve Atatürk'ten oluşmaktadır. Gazete "Türkiye Türklerindir" mottosunu kullanmaktadır. Gazete, Demirören Medya Grubu'na aittir. Genel yayın yönetmenliğini Ahmet Hakan yapmaktadır. Hürriyet gazetesinin çevrim içi haber sitesi 1997'den itibaren faaliyetlerini sürdürmektedir (Wikipedi, 2023). Hürriyet gazetesinin Instagram platformunda 28 Eylül 2023 itibariyle 302 bin takipçisi bulunmaktadır.

5.3.2 Sabah

Sabah gazetesi, Dinç Bilgin tarafından 22 Nisan 1985’de kurulan, günlük haber yayın yapan ulusal ana akım bir gazetedir. Gazetenin amblemi ay-yıldızlı Türkiye haritasının üzerinde Sabah yazısından oluşmaktadır. “Türkiye’nin en iyi gazetesi” mottosunu kullanmaktadır. Gazete Turkuvaz Medya Grubu’na aittir. Genel yayın yönetmenliğini Erdal Şafak yapmaktadır. Sabah gazetesinin çevrimiçi haber sitesi 1997’den itibaren faaliyetlerini sürdürmektedir (Wikipedi, 2023). Sabah gazetesinin Instagram platformunu 28 Eylül 2023 itibariyle 883 bin kişi takip etmektedir.

Şekil 1: Ana Akım Medya Platformları

5.3.3 Yeni Şafak

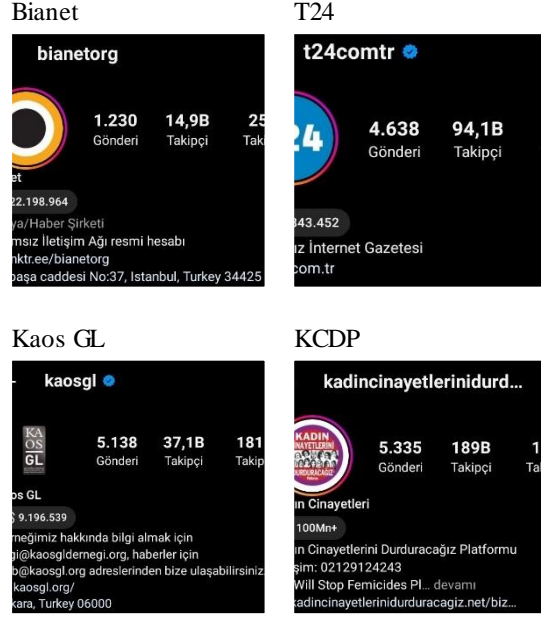
Yeni Şafak gazetesi, Yakup Yönten ve Tufan Mengi’nin öncülüğünde 19 Eylül 1994’de kurulan, günlük haber yapan ulusal ana akım bir gazetedir. Gazetenin amblemi beyaz zemin üzerine kırmızı Yeni Şafak yazısından oluşmaktadır. “Türkiye’nin Birikimi” mottosunu kullanmaktadır. Gazete Albayrak Medya Grubu’na aittir. Genel yayın yönetmenliğini Hüseyin Likoğlu yapmaktadır. Yeni Şafak gazetesinin çevrimiçi haber sitesi 2013’den itibaren Albayrak Medya, Piri Medya markasıyla faaliyetlerini sürdürmektedir (Wikipedi, 2023). Yeni Şafak gazetesinin Instagram hesabını 28 Eylül 2023 tarihi itibariyle 869 bin kullanıcı takip etmektedir.

5.3.4 Bianet

Bianet, diğer bir ismiyle Bağımsız İletişim Ağı, IPS İletişim Vakfı öncülüğünde 1997 yılında kurulmuş 5 editör ve bir muhabirden oluşan bir haber portalıdır. Vakfın kurucu üyeleri arasında, Fusun Özbilgen, Ertuğrul Kürkçü, Nadire Mater, Tuğrul Eryılmaz ve Prof. Dr. şahika Yüksel yer almaktadır. Bianet.org, 2000 yılının Kasım ayından itibaren yayın faaliyetlerini sürdürmektedir. Kadın hakları, insan hakları, çocuk hakları ve ifade özgürlüğü gibi alanlara odaklanmaktadır. Etik ve politik bir gazetecilik anlayışını benimsediğini iddia eden bianet.org haber platformunun ana sayfasında; Kadının Penceresi, Çocuk Sitesi, News in English ve Biamag olmak üzere dört alt site vardır. Bianet'in Instagram hesabını 28 Eylül 2023 itibariyle 16,7 bin kullanıcı takip etmektedir (Bianet, 2023).

5.3.5 T24

T24, Doğan Akın tarafından 1 Eylül 2009'da kurulmuş ve yayın hayatına başlamıştır. "Bağımsız İnternet Gazetesi" mottosuyla yayın hayatını sürdürmektedir. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından ödüle layık görülen tek internet gazetesidir. Medya Araştırmaları Derneği'nin 2018 yılında yaptığı araştırma sonucunda, gazetecilerin "en çok bildiği ve düzenli takip ettiği haber" sitesi olarak öne çıkmıştır. Genel yayın yönetmenliğini gazetenin kurucusu Doğan Akın yapmaktadır. T24 geniş yazar kadrosunun yanı sıra, medyada en fazla referans olarak gösterilen ve bağımsız gazeteciliğin kurumsallaşmasını amaçlamayan haber portalı olarak göze çarpmaktadır. T24 haber portalının Instagram hesabını 28 Eylül 2023 itibariyle 94 bin kullanıcı takip etmektedir (T24, 2023).

Şekil 2: Alternatif Medya Platformları

5.3.6. Kaos GL

Kaos GL, 20 Eylül 1994’de yayın hayatına başlayan, eşcinsel bireylerin, ayrımcılığa karşı mücadele etmek amacıyla kurulmuş bir sivil toplum kuruluşudur. Kaos GL’nin açılımı Kaos Gay ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği olup, merkezi Ankara’dadır. 2005 yılında resmi statüsüne kavuşan dernek, Türkiye’nin ilk LGBT+ kuruluşu olmuştur. Kaos GL’nin logosunda, “Eşcinsellerin Kurtuluşu Heteroseksüelleri de Özgürleştirecektir” mottosu kullanılmaktadır. “KaosGL.org” web sitesi ise 2007’de kurularak, 2008 yılından itibaren haber sitesi olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Kaos GL, “Kendi hikayemizi anlatmak” sloganıyla habercilik anlayışını sürdüren bir internet gazetesidir. Kaos GL aynı zamanda LGBTİ bireylerin yaşam hikayelerini anlatan, kamuoyunda görünür kılmaya çalışan ve onların yazarlığa teşvik edilmesi konusunda da misyon üstlenen bir hak örgütüdür. “KaosGL.org” sitesi İsveç Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Ajansı (SIDA) tarafından desteklenmektedir. Kaos GL’nin Instagram hesabını 28 Eylül 2023 itibariyle 41,5 bin kullanıcı takip etmektedir (Kaos GL, 2023).

5.3.7 Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu

KCDP, 2010 yılında Münevver Karabulut cinayetinin ardından, kadınların ve LGBTQ+ örgütünün katılımıyla kurulmuş bir hak örgütüdür. İlk yürüyüşünü aynı yıl Ağustos ayında yapan platform, 2012 yılında dernek statüsüne kavuşmuştur. Platformun logosunda, erkekler tarafından cinayete kurban edilen bazı kadınlar yer almaktadır. Platformun web sitesinde, her yıl aylık olarak, kadın cinayetlerini raporlaştırılarak kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır. Platform, Türkiye genelinde eylemler, kamusal düzenlemeler, dava takipleri gibi birçok alanda mücadelesini sürdürmektedir. KCDP'nun Instagram hesabını ise 28 Eylül 2023 itibariyle 190 bin kullanıcı takip etmektedir (KCDP, 2023).

Bölüm 6

BULGULAR VE ANALİZ

6.1 İstanbul Sözleşmesi’nden Çekilmeye İlgili Çevrimiçi Gazetelerdeki Haberlerin İçerik Analizi

Bu bölümde İstanbul Sözleşmesi’nin feshi konusunda ana akım gazetelerin (Hürriyet, Sabah, Yeni Şafak) 1 Mart 2021-30 Temmuz 2021 tarihleri arasında; feshi öncesi, süreci ve sonrası, çevrimiçi sayfalarından derlenen haberler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Sözleşme ile ilgili haberler gazetelerin çevrimiçi web sitelerinden “İstanbul Sözleşmesi” anahtar sözcüğü girilerek ulaşılabilen haberlerdir. İlgili web sitelerinin arama kısmında “İstanbul Sözleşmesi” anahtar sözcüğü ile yapılan arama sonucunda toplamda 58 habere ulaşılmıştır. Haberler içerisinden seçilmiş olan manşetler içerik analizi metoduyla incelenmiştir.

6.1.1 Haberlerin Tarihler Göre Dağılımı

İstanbul Sözleşmesi ile ilgili 1 Mart-31 Temmuz-2021 tarihleri arasındaki haberlerin dağılımı, aylık zaman periyotlarına bölünerek 5 kısımda analiz edilmiştir.

Tablo 1: Haberlerin Tarihler Göre Dağılımı

Tarih	Hürriyet	Sabah	Yenişafak
Mart	15	1	26
Nisan	2	1	5
Mayıs	3		
Haziran	2		1
Temmuz	2		
Toplam	24	2	32

Tablo 1’de görüldüğü gibi en fazla haber Mart ayında yayınlanmıştır. İstanbul Sözleşmesi’nin 20 Mart tarihinde feshedilmesinden ötürü öncesi ve sonrasında yankıları bu ay içerisinde daha fazla olmuştur. Sözleşmeden çekilmeyi destekleyen gazete Yeni Şafak Mart ayı içinde en fazla haberi yayınlayan gazete olmuştur. Nisan ayından itibaren haber sayılarında hızlı bir düşüş olmuştur.

6.1.2 Gazetelerin Konuya Karşı Tutumları

Gazetelerin konuya karşı tutumları; haber başlıkları ve kullandıkları alt başlıklara bakılarak anlaşılabilir. Haber başlıklarının tarihler ile ilişkisi de göz önünde bulundurulduğunda, İstanbul Sözleşmesi sürecinin işleyişini ve zaman içerisinde, yani fesih gündeme gelmesi ve gerçekleşmesi arasında izlenmesi analize ışık tutacaktır.

6.1.2.1 Hürriyet Gazetesi

Hürriyet gazetesinde İstanbul Sözleşmesi ile ilgili 24 adet habere erişilmiştir. Tablo 2’de ilgili günlerde gazetenin atmış olduğu haber başlıkları görülmektedir.

Tablo 2: Hürriyet Gazetesi’nin İstanbul Sözleşmesi ile İlgili Haber Başlıkları

Haber Tarihi	Haber Başlığı
20 Mart 2021	-“Fatma Betül Sayan Kaya (Ak Parti Genel Başkan Yardımcısı): Ankara Mutabakatı hazırlıyoruz” -Son dakika haberi: İstanbul Sözleşmesi Cumhurbaşkanı kararıyla feshedildi
21 Mart 2021	-“İstanbul Sözleşmesi 7 yıl sonra iptal, fesihte hukuk tartışması” -“42 milyon kadının hakkı kararnameyle alınmaz.” -Son dakika haberi: Dışişleri Başkanlığı ve İletişim Başkanlığı’ndan İstanbul Sözleşmesi açıklaması
22 Mart 2021	-TGC’den ‘çekilme’ itirazı -Washington ve Brüksel’den İstanbul Sözleşmesi mesajı
23 Mart 2021	-İstanbul Sözleşmesi’nin feshine karşı Danıştay’da dava -Almanya: Türkiye AB’ye yanlış sinyal yolluyor
24 Mart 2021	“Kimse Anayasa’nın üstünde değil”
25 Mart 2021	“Kadın haklarını savunmaya devam edeceğiz”
26 Mart 2021	Şentop: Cumhurbaşkanı sözleşmeleri feshedebilir
27 Mart 2021	İstanbul Sözleşmesi adımı tamamıyla yasal
30 Mart 2021	İstanbul Sözleşmesi Danıştay’da

31 Mart 2021	İstanbul Sözleşmesi için Danıştay'a dava açtı
1 Nisan 2021	Kadınlar bitti demeden bitmez
8 Nisan 2021	CHP'li kadınlar 'Yaşamhak' otobüsüyle yola çıkıyor
10 Mayıs 2021	"AB Komisyonu Başkanı von der Leyen: AB içinde hala İstanbul Sözleşmesi'ne imza atmayan ülkeler var"
12 Mayıs 2021	"Sözleşmeden üç kez boş ol diyerek çıkılmaz"
13 Mayıs 2021	"İstanbul Sözleşmesi için asla üzülme"
29 Haziran 2021	1 Temmuz öncesi İstanbul Sözleşmesi savunması
30 Haziran 2021	İstanbul Sözleşmesi kararı: Yürütmeyi durdurma kararına ret
2 Temmuz 2021	-Cumhurbaşkanı Erdoğan: Kadını korumak onun onurunu korumaktır -Kadınlardan İstanbul Sözleşmesi protestosu

Tablo 2'ye bakıldığında sözleşmeden çekilmeyi yasal ve makul gösteren haber başlıkları şu şekilde olmuştur:

- Fatma Betül Sayan Kaya (Ak Parti Genel Başkan Yardımcısı): "Ankara Mutabakatı hazırlıyoruz"
- Son dakika haberi: İstanbul Sözleşmesi Cumhurbaşkanı kararıyla feshedildi
- Son dakika haberi: Dışişleri Bakanlığı ve İletişim Bakanlığı'ndan İstanbul Sözleşmesi açıklaması
- (TBMM Başkanı) Şentop: Cumhurbaşkanı sözleşmeleri feshedebilir
- İstanbul Sözleşmesi adımı tamamıyla yasal.
- 1 Temmuz öncesi İstanbul Sözleşmesi savunması.
- İstanbul Sözleşmesi kararı: Yürütmeyi durdurma kararına ret
- Cumhurbaşkanı Erdoğan: Kadını korumak onun onurunu korumaktır

Yukarıdaki belirtilen haber başlıklarının dışında kalan haberlerde muhalif olan ifadeler yer verilmiştir.

Haberlerin başlıklarına bakıldığında, on gazete başlığında doğrudan İstanbul Sözleşmesi ifadesi geçirmektedir. İki haberde "sözleşme" vurgusu yapılmaktayken,

geriye kalan haberlerde dolaylı ve habere konu olan kişilerin söylemlerinden ibarettir. İlk haberde gündem değiştirmeye yönelik bir başlık dile getirilirken, ikinci haberde (“İstanbul Sözleşmesi Cumhurbaşkanı kararıyla feshedildi” ve “Dışişleri Bakanlığı ve İletişim Bakanlığı’ndan İstanbul Sözleşmesi açıklaması”) durum ‘son dakika’ notuyla verilmektedir. Başlıkların geneline bakıldığında, Cumhurbaşkanı’nın yetkilerinin tartışıldığı başlıklar atılmıştır. Dört haberde; “42 milyon kadın, “7 yıl sonra iptal, üç kez boş ol ve 1 Temmuz öncesi ile rakamsal vurgulara başvurulmuştur. “İstanbul Sözleşmesi adımı tamamıyla yasal” ve “İstanbul Sözleşmesi için asla üzülme” gibi sözleşmeden çekilmeyi öne çıkaran başlıklar kadar “Kadınlar bitti demeden bitmez” gibi muhalif görüşleri öne çıkaran başlıklara da rastlanmıştır. Bu bakımdan gazetenin haber başlıkları şöyle verilebilir.

Tablo 3: Hürriyet Gazetesi’nde Eleştiri ve Destekleyici Haberler

	Hükümet Eleştirisi	Muhalefet Eleştirisi	Hükümeti Destekleyici	Muhalefeti Destekleyici
HAYIR	12	23	16	21
EVET	12	1	8	3
TOPLAM	24	24	24	24

Tablo 3’de görüldüğü gibi Hürriyet gazetesinin İstanbul Sözleşmesi ile ilgili haberlerin yarısında hükümete yönelik eleştirel ifadeler yer verilmiştir. Muhalefetin ise eleştirilerden en az payı aldığı görülmektedir. Hükümeti destekleyici haber az sayıdadır. Muhalefeti destekleyici haberlerin sayısında da düşüklük göze çarpmaktadır.

6.1.2.2 Sabah

Sabah gazetesi çevrimiçi haber platformunda konuya en az yer veren gazetedir. Kullandığı haber başlıklarına bakıldığında; 20 Mart’ta: “Son Dakika: Başkan Erdoğan

imzaladı! Türkiye İstanbul Sözleşmesi'nden ayrıldı" ve 30 Nisan'da "İstanbul Sözleşmesi 1 Temmuz'da sona erecek" gibi net ve olgusal ifadeler kullanmıştır. Sözleşmeden çekilme haberini son dakika gelişmesi olarak başlığa taşıyan gazete, "Başkan" ifadesi ile "Başkanlık" sistemine atıfta bulunmaktadır. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin tam anlamıyla 1 Temmuz'da tamamlanacağını aylar önceden manşetine taşımıştır.

Sabah gazetesinin ele alınan haberlerinde hükümeti destekleyici bir habercilik anlayışı taşıdığı görülmektedir. "Başkan Erdoğan İmzaladı! Türkiye İstanbul Sözleşmesi'nden Ayrıldı" manşetli haberinde, haber son dakika başlığıyla verilerek, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın gerekçeli kararı ve kurmaylarının görüşlerine göndermede bulunulmuştur. Kararın maddelere dayandırılması bilgilendirici bir üslup kullanıldığını göstermektedir.

"Son Dakika Türkiye İstanbul Sözleşmesi'nden Ayrıldı" sürmanşetinde, yineleme yoluyla Resmî Gazete'de yer alan kararı hatırlatma yoluna gidilmiştir. İstanbul Sözleşmesi'ni imzalayıp uygulamaya koymayan onbir ülke, çekilmenin ana tezleri ve nedenleri, İletişim Başkanı Altun'un "kadın nesne değil öznedir" sözleriyle, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Selçuk'un önemli düzenlemelerin hayata geçirildiği, anayasa ve mevzuatların kadının yanında olduğuna ve sıfır tolerans ilkesiyle hareket edildiği vurgusu vardır.

"İstanbul Sözleşmesi 1 Temmuz'da Sona Erecek" manşetli haberde, sözleşmeyi feshi kararından itibaren geçen sürenin 1 Temmuz'da dolacağı vurgusu, Resmî Gazete'deki kararlara dayandırılarak verilerek bilgilendirici bir üslup izlenmiştir. Haber herhangi bir sürmanşete dayandırılmamış olup, ilgili kararın detayları sıralanmıştır.

6.1.2.3 Yeni Şafak

Yeni Şafak gazetesinde konuyla ilgili 26 habere ulaşılmıştır.² Tablo 4’de haberler kronolojik olarak sıralanarak, haber başlıklarıyla birlikte verilmiştir.

Tablo 4: Yeni Şafak Gazetesi’nin İstanbul Sözleşmesi ile ilgili Haber Başlıkları

Haber Tarihi	Haber Başlığı
19 Mart 2021	-“Cumhurbaşkanı Yardımcısı Oktay Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmesini değerlendirdi: “Çözüm dışarıda değil özümüzde”
20 Mart 2021	-Türkiye İstanbul Sözleşmesi’nden çekildi -Türkiye İstanbul Sözleşmesi’ni feshetti -Türkiye İstanbul Sözleşmesi’nden neden çekildi -İstanbul Sözleşmesi neden feshedildi? İstanbul Sözleşmesi zararları ve maddeleri nelerdir? -“İletişim Başkanı Altun’dan ‘İstanbul Sözleşmesi’ açıklaması: Yeni düzenlemeleri hayata geçireceğiz” -Bakan Gül’den ‘İstanbul Sözleşmesi’ açıklaması: Bizim için kadına yönelik şiddetle mücadele, bir insan hakları mücadelesidir -“Bakan Soylu: Uluslararası sözleşmelerin varlığı veya yokluğu sorumluluklarımızı eksiltmez veya arttırmaz” -AK Partili Turandan ‘İstanbul Sözleşmesi’ açıklaması: İhtiyacımız olan mevzuatı hazırlarız
21 Mart 2021	-Dışişleri Bakanlığı’ndan İstanbul Sözleşmesi açıklaması -“AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Ünal’dan İstanbul Sözleşmesi açıklaması: Şiddetin önlenmesi için yasal güvenceler yokmuş gibi davranılıyor.” -Kadına şiddete taviz yok
22 Mart 2021	-“Bakan Soylu’dan İstanbul Sözleşmesi mesajı: Yalanlara karşı doğrularla huzurunuzdayız” -“TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı Bozdağ: Türkiye usulüne uygun şekilde İstanbul Sözleşmesi’nden çekildi” -Fesih hayallerini yıkmış!
23 Mart 2021	-“AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Mahir Ünal: Kendi metnimiz üzerine çalışıyoruz” -Ankara Mutabakatı için komisyon: Aile değerlerini gözetecek
26 Mart 2021	-“Cumhurbaşkanı Erdoğan İstanbul Sözleşmesi tartışmalarına son noktayı koydu: Bu iş bitmiştir” -“Bahçeli’den İstanbul Sözleşmesi’nin feshine ilişkin açıklama: İç ve uluslararası hukuka uygun” -“İletişim Başkanı Altun’dan CHP’li Özel’e İstanbul Sözleşmesi yanıtı: Yönetim sistemimizi iyice anla ve saygı duy”
30 Mart 2021	-“Parti içindeki tacizlere sessiz kalan CHP Kadın Kolları’ndan İstanbul Sözleşmesi kararının iptali için Danıştay’a başvuru”
14 Nisan 2021	Cumhurbaşkanı Erdoğan’dan İstanbul Sözleşmesi açıklaması

² Yeni Şafak Gazetesi’nde konuyla ilgili altı da köşe yazısına rastlanmıştır. Bunlar:

1. Ergün Yıldırım: “İstanbul Sözleşmesi’nin Feshi Kültürel Bağımsızlık İlanıdır”
2. Ergün Yıldırım: “Uygarların ve Modernlerin Cehaleti”
3. Hüseyin Likoğlu: “İstanbul Sözleşmesi kurşun geçirmiyor mu?”
4. Yusuf Kaplan: “Türkiye, İstanbul Sözleşmesi’ni çöpe gönderdi, nihayet!”
5. İsmail Kılıçarslan: İstanbul Sözleşmesi ve Japon ev hanımları
6. Ersin Çelik: “İstanbul Sözleşmesi’ndeki LGBT kodları nelerdir?”

16 Nisan 2021	Partideki taciz vakalarına sessiz kalan CHP Kadın Kolları İstanbul Sözleşmesi için her hafta eylemde
22 Nisan 2021	CHP'den İstanbul Sözleşmesi için Danıştay'a başvuru
29 Nisan 2021	İstanbul Sözleşmesi Danıştay'da görüşüldü
30 Nisan 2021	“İstanbul Sözleşmesi kararı Resmi Gazete’de: 1 Temmuz’da sona eriyor”
29 Haziran 2021	“Danıştay’dan ‘İstanbul Sözleşmesi’ kararı: Yürütmeyi durdurma talebi reddedildi”

Erdoğan’ın iki kez yer alan “bu iş bitmiştir” açıklaması ne sözleşmenin içeriği, eksikleri, yanlışları, neden çekilmek gerektiği konusunda ne de gelecekte ne gibi şiddete karşı önlemler konusunda bilgi vermeyen bir ifadedir.

Tablo 4’de görüldüğü üzere beş haber hariç, başlıkların tamamında İstanbul Sözleşmesi ifadesi geçmektedir. Geriye kalan beş haber içerisinde; “uluslararası sözleşmeler, kadına şiddete taviz yok, fesih hayallerini yıkmış, kendi metnimiz üzerinde çalışıyoruz ve Ankara mutabakatı” gibi dolaylı olarak metne vurgu yapılarak, hükümetin İstanbul Sözleşmesi’ne uygun olarak yeni bir yasa hazırlığında olduğuna değinilmektedir. Hürriyet gazetesinin 20 Mart’ta alt başlıkta verdiği haberi, Yeni Şafak 19 Mart’ta ana başlıkta vererek, sözleşmenin yabancı kaynaklı olduğunu işaret etmiştir.

Yeni Şafak, İstanbul Sözleşmesi’nin zararlı bir metin olduğuna vurgu yaparken, Oktay’ın özümüze dönüş sinyalini, bir diğer haberde feshi, “kültürel bir bağımsızlık ilanı” sözüyle değerlendirmektedir. Haberlerde: “Varlığı da yokluğu da bir” ve “sözleşmenin çöpe gönderildiği” ifadeleri geçmektedir. 20 Mart tarihindeki “Cumhurbaşkanı Yardımcısı Oktay, Türkiye’nin “İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmesini değerlendirdi: Çözüm dışarıda değil özümüzde” başlıklı haberde, sözleşmede LGBT kodları olduğu, yeni oluşturulacak metnin aile değerlerini de gözeteceği ve muhalefetin karara saygı duyması gerektiğine yer verilmiştir. “Varlığı

da bir yokluğu da bir” ifadesiyle sözleşmenin olmazsa olmaz bir özellik taşımadığı yaklaşımında bulunulmuştur. “Sözleşmenin çöpe gönderildiği” ifadesi ile sözleşme “değersizleştirilmek” istenmektedir. Kadına yönelik şiddet ve özellikle LGBT konusu üzerinden, İstanbul Sözleşmesi gibi dışarıdan kaynaklı bir sözleşme yerine yeni metinlere ihtiyaç olduğu belirtilerek, 6284 sayılı kanuna atıfta bulunulmuştur.

Yeni Şafak gazetesi, Türkiye’de kadına yönelik ve ev içi şiddetin önlenmesi için gerekli yasal önlemlerin yeterli olduğunu iddia ederek, Türkiye’nin imzacısı olduğu sözleşmeden geri çekilmeyi bu gerekçelerle başlıklarına taşımaktadır.

Yeni Şafak gazetesinde, sözleşmeyle ilgili haberlerde, muhalefete tepki içeren söylemlere rastlanmaktadır. Örneğin, 22 Mart 2021’deki, “Bakan Soylu’dan İstanbul Sözleşmesi Mesajı: Yalanlara Karşı Doğrularla Huzurunuzdayız” manşetinde muhalefete tepki göstererek, tartışmacı ve sert bir üslup sergilediği görülmektedir.. “Bunlar Arlanmaz Yalancıdır” alt başlığında, Soylu’nun muhalefeti suçlayıcı ifadeleri sürdürdüğü ve atasözünden bir alıntıya (“Kendi düşen ağlamaz”) yer verdiği görülmektedir. Haberlerin genelinde, Cumhurbaşkanı’nın sözleşmeyle ilgili kararını eleştiriden imtina eden ve iktidarı destekleyici bir dil dikkat çekmektedir.

Yeni Şafak muhalefetin protestolarını, CHP’nin içindeki cinsel saldırı iddialarıyla gündeme taşıdığı iki haber bulunmaktadır. Haberlerin ilki 30 Mart 2021’de: “Parti İçindeki Tacizlere Sessiz Kalan CHP Kadın Kolları’ndan İstanbul Sözleşmesi Kararının İptali için Danıştay’a Başvuru” ikincisi ise 16 Nisan 2021’de: “Partideki Taciz Vakalarına Sessiz Kalan CHP Kadın Kolları, İstanbul Sözleşmesi için Her Hafta Eylemde” haber başlığıyla yayınlanmıştır. Gazete, taciz iddialarıyla İstanbul Sözleşmesi’nin 40. maddesini hatırlatarak, parti içinde yaşanan bu olaylara karşın hiçbir tedbir almayan CHP’nin, İstanbul Sözleşmesi’ni savunmasını “çelişki” olarak nitelendirmiştir.

6.1.3 Haberlerin Tonu

Gazetelerin haberlerde kullandığı nitelendirmeleri; tarafsız (nötr), zıt (muhalif) ve hükümet yanlısı olarak üç grupta sınıflandırmak mümkündür. Gazetelerin ideolojik bakış açılarına göre nitelendirmeler farklılık göstermektedir. İstanbul Sözleşmesi'nin gazetelerde temsilinde nasıl bir çerçeve çizildiğine bu bölümde değinilecektir.

Hürriyet gazetesinin konuyu verirken farklı bakış açılarını haber içeriklerine yansıtması, nötr (tarafsız) hareket ettiğini göstermektedir. 21 Mart 2021'deki "İstanbul Sözleşmesi 7 Yıl Sonra İptal..." örneği bunu tezi destekler niteliktedir. "Fesih Hukuk Tartışması" manşetli haberde; sözleşmenin amacı, iptali ve protesto edilmiş süreci bilgilendirici bir üslupla okuyuculara ulaştırılmıştır. "İşte Dayanak Kararname" alt başlığında, Cumhurbaşkanı'na fesih yetkisi veren düzenlemeyi tırnak işaretiyle ve ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. "İki Yıldır Gündemdeydi" alt başlığında ise süreçten söz edilerek sözleşme için kurulan teknik ekipte yer alanların isimleri zikredilmiştir. "Neden" alt başlığı altında, sözleşmenin; kadın hakları savunuculuğundan uzak olduğu, LGBTİ bireylerin Türk aile yapısına zarar verdiği iddialarına değinilmiştir. Son olarak, "Fesih Kararına Tepkiler" ile hükümet kanadından yetkililerin görüşleri, KADEM, Avrupa Konseyi ve CHP'nin gerekçeli karara karşı yapmış oldukları açıklamalar habere taşınmıştır.

Sabah gazetesinin, Hürriyet gazetesine kıyasla fesih ve dolayısıyla hükümet yanlısı bir haber anlayışı içerisinde olduğu görülmektedir. Sabah'ın İstanbul Sözleşmesi ile ilgili yaptığı haberlerin içeriğine bakıldığında, "LGBT sapkınlığı" ifadesine yer veren gazete, ötekileştiren ve suçlayan bir üslup kullanmıştır. "Başbakan Erdoğan imzaladı! Türkiye İstanbul Sözleşmesi'nden ayrıldı" başlıklı haberde, "gelecek kuşakları tehdit edici bir mutabakat olduğu" ifadesine yer verilmiştir.

Yeni Şafak'ın 29 Nisan 2021'deki haberinde, sözleşme için “eşcinselliği meşrulaştırıp, aile yapısına zarar verdiği” tartışılmaktadır. 30 Nisan'daki haberde ise sözleşmenin tartışılır unsurlarına açıklık getirilmektedir. Haberde, sözleşmenin veya cinsel şiddet ihtimali olabilecek her şeyin fiziksel şiddet sayılabileceğine, şüphelilerin birinci derecede akrabalarının evinde gözaltına alınabileceğine değinilmektedir. Aile arasındaki en küçük tartışmanın bir olaya dönüşebileceği ve erkeğin suçlu sayılabileceği dile getirilmektedir. Öte yandan şiddet olaylarının çoğunlukla ev içinde gerçekleştiği ve saldırganların aile üyeleri olduğu hem Türkiye'de hem de uluslararası araştırmalarla ortaya konulmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün yapmış olduğu çalışmaya göre, dünyada her üç kadından birinin yaşamları boyunca, çoğunlukla partnerleri tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu da cinsiyet eşitsizliğinin ve kadınlara karşı ayrımcılığının boyutunun çarpıcı bir göstergesidir (WHO, 2023). Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu ve BM Nüfus Fonu'nun (UNFPA) yapmış olduğu kadına yönelik şiddet araştırmasında, şiddete maruz kalan her 10 kişiden 8'inin kadın olduğu sonucuna varılmıştır. Şiddete maruz kalanların çoğu evli ve en fazla şiddete uğrayan yaş aralığının 31-55 olduğu ortaya konmuştur. Raporda failerin profiline bakıldığında, yüzde 90'ını erkekler oluşturmakta ve yaygın olarak fiziksel şiddetin uygulandığı görülmektedir (UNFPA, 2023).

Analizin konusu olmamakla birlikte sapkınlık ve LGBTİ ifadeleri haberlerde değil, köşe yazılarında karşımıza çıkmaktadır. Yeni Şafak'ın “Çöpe gitti ve bu iş bitti” ifadeleri ile kamuoyunu “kışkırtıcı” bir üslup kullandığı görülmektedir.

6.1.4 Haberlerdeki Politik Figürler

Haberlerde inandırıcılığı arttırıcı bir unsur olarak ön plana çıkartmak için toplumda görüşlerine saygı duyulan ve güvenilen kişilerin görüşleri yansıtılmaktadır.

Haberde konuşan bir uzman, aktivist, kolluk gücü, hükümet, muhalefet, bürokrat veya ünlü bir yüz, aktöre dönüşebilmekte, söylemleriyle gündemi değiştirme, yönlendirme ve etkinliğini pekiştirme gücüne sahip olabilmektedir. Gazetelere genel anlamda bakıldığında, topluma yön verebilecek, sözleşmeyi hukuk perspektifinde yorumlayacak bilirkişi veya akademisyenlerden ziyade, politikacıların görüşlerine yer verildiği görülmektedir.

Hürriyet gazetesinde ana aktör, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'dır. Cumhurbaşkanı'nı, muhalefet partisi CHP ve lideri Kemal Kılıçdaroğlu izlemektedir. CHP içerisinde; kadın kolları başkanı, üyeleri ve kadın milletvekillerine de yer verildiği görülmektedir. "Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay, İletişim Başkanı Fahrettin Altun, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu", "Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk, Adalet Bakanı Abdülhamit Gül", iktidar milletvekilleri ve sözcüsü ulusal haber aktörleridir. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, KADEM, Ankara Barosu, Halkın Kurtuluşu Partisi gibi kurum ve kuruluşların isimleri az da olsa zikredilmiştir. Uluslararası haber aktörleri, ABD Başkanı Biden ve Avrupa ülkelerinden çeşitli bürokratların söylemlerinden oluşmaktadır. Sonuç olarak hükümet yanlısı görüşler kadar muhaliflerin görüşlere de yer verilerek, orta yol izlenmeye çalışıldığı gözlenmektedir.

Sabah gazetesinde Hürriyet'te olduğu gibi ana aktör Cumhurbaşkanı Erdoğan'dır. Avukat Özgecan Sırma, İletişim Başkanı Altun ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Selçuk da haberlerde referans verilen diğer isimlerdir. Avukat Özgecan Sırma, hukuki açıdan Cumhurbaşkanlığı Karamamesi'nin yerinde ve yasal bir uygulama olduğu konusunda görüş bildirdiği görülmektedir. Altun ve Selçuk'un da Erdoğan'ın kararını destekleyici yorumlarda bulunduğu anlatılmaktadır. Sonuç

olarak Sabah gazetesi, Hürriyet gazetesine nazaran farklı aktörlerin bilgi ve görüşlerine başvurmuştur.

Yeni Şafak gazetesi diğer gazetelerden farklı olarak, köşe yazarlarının da görüşlerine yer vermiştir. Haber metinlerine bakıldığında en çok adı geçen aktör yine Cumhurbaşkanı Erdoğan'dır. Erdoğan'ı Hürriyet'te olduğu gibi yardımcısı Oktay, İletişim Başkanı ve bakanlar takip etmektedir. Diğer gazetelerde görüşlerine yer verilmeyen, Ak Parti Genel Başkan Yardımcısı Mahir Ünal, TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı Bekir Bozdağ ve MHP lideri Devlet Bahçeli'nin, doğrudan kararı destekleyici, karşısında duranı ise eleştirdikleri görülmektedir. Sonuç olarak gazete, sözleşmeden çekilmeye karşı olanların ifadelerine pek fazla yer vermeyerek sözleşme karşıtı bir haber stratejisi izlemektedir. Sözleşmeden çekilmeyi protesto eden CHP Kadın Kollarına parti içi taciz konusunu ortaya koyarak yeni bir gündem yaratmaya çalışmaktadır.

6.1.5 Referans/Kaynak Gösterimi

Gazete haberlerinin olmazsa olmaz unsurlardan biri de referans veya kaynak gösterimidir. Kaynak gösterimi, haberin inandırıcılığı noktasında kilit bir işlev olarak görülse de çoğu kez okurların gözden kaçırdığı bir noktadır. Kimi zaman ikincil kaynaklara da başvurabilen gazetelerde haberler genellikle haber muhabirleri tarafından haberleştirilmektedir. Haberler, haber ajanslarından, gazetelerin çeşitli illerdeki haber merkezlerinden, birden fazla kaynak verilerek (karma) ve isim belirtilmeden paylaşılmıştır. Kaynak gösterimi, bazen haberdeki aktörlerin ya da kurum ve kuruluşların görüşleri ile verileri de olabilmektedir.

Tablo 5: Referans/Kaynak Gösterimi

Referans/ Kaynak Gösterimi	Hürriyet	Sabah	Yeni Şafak
Gazetenin Kendisi	12	1	7
Haber Ajansları	4		5
Karma	7	1	8
Diğer / Belirtilmemiş	1		12
Toplam	24	2	32

Tablo 5’de görüldüğü üzere bünyesinde en çok haber kaynağına yer veren gazete Hürriyet’tir. En fazla kaynak belirtmeyen (12 haber) ve diğer kaynaklardan yararlanan gazetenin ise Yeni Şafak’tır.

Hürriyet gazetesi, İstanbul Sözleşmesi ile ilgili ele alınan haberlerin tümünde kaynak göstermiştir. Haberlerin dördü Anadolu Ajansı kaynaklı haberlerdir. Ankara muhabirleri Oya Armutçu’nun dört, Mert Gökhan Koç ve Ankara parlamento muhabiri Rıfat Başaran’ın ikişer, Ankara muhabirleri: Gizem Karakış, Umut Erdem, Bülent Sarıoğlu, Gamze Kolcu, Erdiñ Çelikhan’ın birer haberi kaynakta verilmiştir. Bunun dışında Ankara merkezli haberlerin altı ve İstanbul merkezli haberlerin bir tane olduğu görülmektedir. “Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC) Kadın Gazeteciler Komisyonu’nun ve AK Parti Sözcüsü Ömer Çelik’in basın açıklamaları” haberde görüşlerine yer verilen kaynaklardandır. Uluslararası haberlerde ise “Hürriyet Brüksel Temsilcisi Güven Özalp, Almanya Dışışleri Bakanı Heiko Maas’ın basın açıklaması,” “ABD Başkanı Joe Biden ve Dışışleri Bakanı Antony Blinken’in” sosyal medya paylaşımları haberlerde kaynak olarak sunulmuştur.

Sabah gazetesi ilk haberinde belirgin bir kaynak belirtmezken, A Haber TV kanalının canlı yayınına ve Resmî Gazete’ye atıflar yapıldığı görülmektedir. İkinci haber ise Sabah gazetesinden Hayrettin Şaşmaz’ın imzasını taşımaktadır. A Haber TV,

Turkuvaz Medya Grubu'nun görsel medya ve prodüksiyon alanında, Sabah gazetesi de dijital medya alanında ortak haber anlayışına sahip iki platformudur. Sabah gazetesi haber kaynaklarını kendi bünyesinden seçerek başka kaynaklara referans vermemiştir.

Yeni Şafak gazetesinde kaynak belirtilmeyen haberler bulunmaktadır. Bu haberlerin dokuzu “Yeni Şafak” ismiyle, geri kalanlar diğer olarak belirtilmiştir. Sözleşme ile ilgili altı adet köşe yazısı vardır. Bunlar; Ergün Yıldırım'ın iki, Hüseyin Likoğlu, İsmail Kılıçarslan, Yusuf Kaplan ve Ersin Çelik'indir. Hürriyet ve Sabah gazeteleri ile karşılaştırıldığında Yeni Şafak'ın haberlerinde, muhabirlerin isimlerine fazla yer vermemektedir. Yeni Şafak gazetesi Ankara haber muhabiri Abdullah Sarıca dışında başka bir muhabirin haberine rastlanılamamıştır. Yeni Şafak, haber ajanslarında en fazla Anadolu Ajansı'nı kaynak göstermiştir. Anadolu Ajansı'nı, ve Doğan Haber Ajansı ikiye ve İhlas Haber Ajansı birer haber ile takip etmektedir. Yeni Şafak gazetesi, ajansların dışında haberlerinin içeriğini kendinin belirlediği görülmektedir.

6.1.6 Haberlerde Fotoğraf Kullanımı

Haberlerin tümünde en az bir fotoğraf, görsel, temsili fotoğraf veya ekran görüntüsü kullanılmıştır. Birden fazla görsel kullanan gazeteler Hürriyet ve Sabah iken, Yeni Şafak ise haber başına bir görsel kullanmıştır.

Tablo 6: Haberde Kullanılan Fotoğraf Sayısı

Haberde Kullanılan Fotoğraf Sayısı	Hürriyet	Sabah	Yeni Şafak
Toplam	27	12	32

Tablo 6'ya göre, haber başına düşen fotoğraf sayısına bakıldığında, haber rakamına oranla en fazla fotoğraf Sabah'ta kullanılmıştır. Sabah'ı Yeni Şafak takip etmektedir.

Hürriyet gazetesi, en çok konuyla ilgili görüş bildiren ulusal ve uluslararası bürokratların fotoğraflarını kullanmıştır. Temsili fotoğraf olarak ise en fazla Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin bilgisayar ekranındaki görüntüsüne yer verilmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, 1 Temmuz'da Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı açıklanırken konuklarını "Rabia işareti" ile selamladığı görülmektedir. Erdoğan'ın, Mısır'da Müslüman Kardeşler'in destekçilerinin yaptığı bu işareti önce "dünya dörtten büyüktür" şeklinde açıklamış, daha sonra bu işaretin "tek millet, tek bayrak, tek vatan, tek devleti" ifade ettiğini belirtmiştir.

Hürriyet, sözleşmeden çekilmeye karşı olan, çeşitli platformlardan kadınların protesto görüntülerini ön plana çıkarmıştır. Gösterilerde ve protestolarda yer alan kadınların genellikle sol eli havada, sağ elinde döviz ve pankart taşıdığı gözlenmektedir. Döviz ve pankartlarda: "Kadın Cinayetlerini Durduracağız", "Asla Yalnız Yürümeyeceksin", "İstanbul Sözleşmesi'ni Uygulatacağız", "6284 ve İstanbul Sözleşmesi Uygulanacak, Kadınlar Eşit Yaşayacak" ve "İstanbul Sözleşmesi'nden Vazgeçmiyoruz, Bizim için Bitmedi" gibi mesajlar yazmaktadır. Gerek bürokratların bürokratlar maske mi takıyor emin misin? gerekse eyleme katılan kadınların takmış olduğu maskelerde İstanbul Sözleşmesi'ni destekler mesajlar yer almaktadır. Kadınların kendine güvenen, kararlı duruşu vurgulanmaktadır. Hürriyet bu görsellerin dışında: Türk bayrağı, siyasi parti logoları, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, Danıştay, İletişim Başkanlığı gibi kurumların fotoğraflarını da kullanmıştır.

Sabah gazetesi 20 Mart 2023 tarihli haberinde, 10 farklı fotoğraf ve temsili görsele yer vermiştir. Bürokratların ağırlıkta olduğu fotoğraflarda, Erdoğan'ın

Cumhurbaşkanlığı çalışma ofisindeki kararnameyi imzalarken basına servis edilen fotoğrafi iki kez kullanılmıştır. Fotoğrafta, Erdoğan'ın masasındaki aile fotoğrafları yer almaktadır. Temsili resmî gazete görselleri, kararnamenin ekran görüntüsü, İletişim Başkanı Altun'un 3 farklı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakan'ı Selçuk'un da iki ayrı fotoğrafi paylaşmıştır. Diğer haberlerin fotoğraflarında da tercihler benzerken, muhalefeti temsilen bir görsel paylaşılmamış olması dikkat çekicidir.

Yeni Şafak gazetesini diğer gazetelerden ayıran en önemli noktalardan biri fotoğrafların altında açıklamalara yer vermesidir. Genellikle fotoğrafların altında habere konu olan bürokratların adı yer alırken, kimi zaman da fotoğrafi özetleyen cümleler kullanılmıştır. Gazete, kadına karşı erkek şiddetini; şiddete uğramış kadınların yüzünü kapattığı, el ele tutuşmuş aile üyeleri gibi bazı temsili görsellere başvurmuştur. Yeni Şafak, köşe yazılarında yazarların resimlerine yer verilmiştir. Bürokratların paylaşımlarının yer aldığı sosyal medya platformunun görüntüleri, diğer gazetelerde olduğu gibi Danıştay binasının fotoğrafi da paylaşmıştır.

Yeni Şafak'ın fotoğraflar için yapmış olduğu açıklamalar şu şekildedir:

- “En önemli gerekçe milli ve manevi değerler” (20 Mart, 2021). Şekil 3’de, İstanbul Sözleşmesi’nin feshedilmesindeki sebeplerden birinin aile yapısına verdiği zarar olduğunu iddia eden gazetenin kullandığı temsili görsel görülmektedir.

Şekil 3: 20 Mart 2021 Yeni Şafak Gazetesi

- “TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı, AK Parti Yozgat Milletvekili Bekir Bozdağ Açıklama yaptı” (22 Mart, 2021). Haberde Bozdağ’ın resmi paylaşmıştır.
- “CHP Kadın Kolları, parti genel merkezi önünde basın toplantısı düzenledi” (30 Mart, 2021). Açıklama yazısı, CHP Genel Merkez binası önünde Kadın Kolları Başkanı Aylin Nazlıka ve partilileri içeren fotoğrafla ilişkilendirilmiştir.
- “Cumhurbaşkanı Erdoğan, Millet Kütüphanesi’nde gençlerle söyleşi yaptı” (14 Nisan, 2021). Başlık, Erdoğan’ın gençlerle birlikte aynı ortamı paylaştığı fotoğrafın altında yer almaktadır.
- “CHP’li kadınlar İstanbul Sözleşmesi’nin feshedilmesi kararının iptalini istedi” (16 Nisan, 2021). Şekil 4’e bakıldığında, bir giyim mağazasının önünde, ellerinde pankart ve dövizler taşıyan CHP Kadın Kolları Ankara İl Başkanlığı’na mensup partililer görülmektedir. “Mor Adımlar Ankara’da Direniyor” başlıklı pankartla kadınlara atıfta bulunulmaktadır.

Şekil 4: 16 Nisan 2021 Yeni Şafak Gazetesi

- “CHP’liler kararı tanımadıklarını söyleyerek sözleşmenin iptalini istiyor” (22 Nisan, 2021). Fotoğrafta, CHP’li vekil Özgür Özel, Danıştay’a partisi adına şikâyet dilekçesi verirken, partili kadınlarla birlikte görülmektedir.

Fotoğrafların üçünde CHP’nin görüşüne yer verilmiştir. Milli ve manevi değerlerin, sözleşmeden çekilmede en önemli gerekçe olduğu gazetede haberlerde dile getirilmektedir.

6.1.7 Haberlerin Uzunluğu/Kelime Sayıları

İstanbul Sözleşmesi temasını içeren haberlerde, en uzun içerik Hürriyet gazetesine aittir. Hürriyet gazetesi olayları, haberlerinde birden fazla kişinin beyanatını detaylara girerek vermektedir. Sabah gazetesinde de Hürriyet’teki gibi uzun haberler kullanılmıştır. Her iki gazetede, yüz kelimenin altında kısa haberlere de yer verildiği görülmektedir. Yeni Şafak’ta genel olarak haber uzunlukları birbirine benzerdir. Yeni Şafak’ın, Sabah gibi bir haberi 100 kelimenin altındadır. Başka bir deyişle gazete kısa ama çok sayıda habere yer vermiştir.

6.1.8 Haberleri Anlatan/Özetleyen Kelimeler

“İstanbul Sözleşmesi” haberleri özetleyen kelimelerin başında gelmektedir. “Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanlığı kararı, kararname, kadın hakları, anayasal düzenlemeler, hukuk devleti, kadına karşı şiddet, şiddetle mücadele, aile yapısı, aile içi şiddet, Türk toplumu, siyaset, muhalefet, hak, hukuk ve adalet, protesto, fesih, LGBT ve Danıştay” gibi kelimeler de gazetelerde sıklıkla yer verilen kelimelerdir. Okurları bilgilendiren türde haberlerde, İstanbul Sözleşmesinin ne olduğuna dair bir açıklama mutlaka getirilmiştir.

6.2 Van Dijk’in Eleştirel Söylem Analizi Modeline Göre İncelenmesi

Çevrim içi alternatif haber platformlarından örneklem olarak belirlenen toplam 237 haber içerisinden; Kaos GL, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, Bianet

ve T24'ün, 1 Mart 2021 ve 30 Temmuz 2021 tarihleri arasındaki İstanbul Sözleşmesi'nin feshine ilişkin oniki haberin söylem yapıları belirlenmiştir. Bilhassa feshi öncesi, feshi süreci ve sonrasındaki ana başlıklar ve spotlar üzerinde yoğunlaşmıştır. Konuya ilişkin çok sayıda haber olduğundan, başlıklar üzerinden temel söylem düzeyine indirgenerek, eleştirel söylem analizi yapılmıştır.

6.2.1 Haberin Makro Yapıları

Haberin makro yapılarında, metinler tematik ve şematik yapı olarak iki grupta incelendiği görülmektedir. Tematik yapıda; haberin başlıkları, haberin girişi ve fotoğraf olmak üzere üç farklı kategoriye ayrılmıştır. Başlıklar, haberi özetleyen, etkileyici biçimde seçilen ifadelerden oluşmaktadır. Haberin girişi de spot olarak isimlendiren, haber metninin genellikle ilk paragrafıdır (Özer, 2011: 85).

6.2.1.1 Tematik Yapı

Tematik yapı, haberin özünü ön plana çıkaran öğelerden meydana gelmektedir. Gazetelerin haber söylemlerine bakıldığında, farklılıklar daha detaylı bir şekilde görülebilmektedir. Genellikle muhalif gazeteler, sözleşmeden çıkılmasından duydukları kaygıyı dile getirme eğilimindedir. Analiz için çevrimiçi alternatif medyadan dört platform: Bianet, Kaos GL, Kadın Cinayetlerini Önleyeceğiz Platformu ve T24 seçilmiştir.

6.2.1.1.1 Gazetelerin Haber Başlıkları

Örneklem olarak belirlenen, alternatif çevrim içi gazetelerin haber başlıklarına bakıldığında, yer ve zaman bilgileri verilmemiştir. Okuyucuların dikkatini çekme adına, genelleştirme ve kurgulama yapılarak, hedef kitlenin ideolojisi doğrultusunda başlıklar kullanılmıştır. Platformların kullandığı haber başlıkları, kronolojik olarak verilerek haberlere olan bakış açıları yorumlanmıştır.

Bianet'in 20 Mart 2021 tarihinde “*Barolardan Tepki: Cumhurbaşkanı Yetkilerini Aştı*” başlıklı haberinde Cumhurbaşkanı'nın feshi yetkisinin olmadığını, baroların bildirimlerine yer verilmiştir. Yine aynı tarihte *Bianet*, “Böyle bir sabaha uyanmak korkutucu” şeklinde sözleşmeden çekilmeye tepki olarak atılan başlıklı haberde Avrupa ülkelerinde sözleşmeden çekilmeye karşı duydukları kaygı paylaşılmıştır. 22 Mart 2021 tarihinde “Gemi su aldıkça, iktidarın saldırıları artıyor” başlıklı haberde, iktidarın izlediği yanlış politikaların üstünü örtmeye çalıştığı, gündemi değiştirmek için attığı adımları, karşı saldırı stratejisi izlediği belirtilmektedir. Ancak gazetenin bunu gerekçeye dayandırmadığı görülmektedir.

Kaos GL'nin 3 Mart 2021 tarihindeki, “*Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'ni neden etkin şekilde uygulamıyor?*” başlıklı metninde, Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'ni etkin şekilde uygulamadığı belirtilmektedir. 22 Mart 2021'deki, “*İstanbul Sözleşmesi ile ilgili Cumhurbaşkanlığı kararı yok hükmündedir, sözleşme yürürlüktedir*” başlıklı habere bakıldığında, olayın yeri ve zamanın verilmeyip, kararı yok sayan bir tutum görülmektedir. 1 Nisan 2021'deki “*TGS Kadın ve LGBTİ+ Komisyonu'ndan İstanbul Sözleşmesi haberleri bilgi notu*” başlığıyla, komisyonun sözleşmelerin sadece kadınların değil LGBTİ+ bireyleri de koruduğunu vurgulamaktadır.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun 7 Mart 2021 tarihli “*Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Şubat 2021 Raporunda*”, en çok kadın cinayetinin İstanbul ilinde gerçekleştiğini, hayatını kaybeden 28 kadının yarısının eşleri tarafından öldürüldüğünün altı çizilmiştir. Kadınların en fazla evlerinde, ateşli silahlarla öldürüldüğünü vurgulayan platform, öldürülen kadınların yarısından fazlasının; yaş, çalışma durumu ve korunma kararının olup olmadığının bilinmediğini belirtmektedir. 24 Mart 2021'deki “*O karar geri çekilecek, İstanbul Sözleşmesi yaşatır, Ülkenin tüm meydanları bizindir*” başlıklı haberinde, emir kipi içeren bir

ifade vardır (“O karar geri çekilecek!”). Sözleşmeye karşı çıkan muhalefetin, slogan haline gelen “İstanbul Sözleşmesi yaşatır” ve kitlesel eylemler için meydanlara çağırın söylemleri vardır (“Ülkenin tüm meydanları bizimdir”). 1 Nisan 2021’deki, “*Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu 2021 Mart Raporu*” başlığından, platformun her ay düzenli olarak kadın cinayetlerini içeren bir rapor yayınladığını ve sözleşmeden çekilmeyi protesto ettiğiniğini, emir kipi kullanarak belirtmektedir.

T24’ün 20 Mart 2021 tarihli, “*İstanbul Sözleşmesi’nin feshedilmesine Şevval Sam’dan tepki: Herkes dövüş sporlarına yazılsın, orman kanunları geçerli artık!*” başlık haberinde, erkek şiddetine karşı korumasız bir toplum haline gelineceği, özellikle kadınların kendilerini savunmak için dövüş sporları öğrenmesi gerektiği ironisi vardır. 22 Mart 2021’deki: “*Boşanma aşamasındaki eşi 16 yerinden bıçaklanmıştı: Gözüme uyku girmiyor, bundan sonra bizim hayatımızı kim koruyacak?*” haberinin başlığına bakıldığında, bir cinayete teşebbüs mağdurunun ifadelerine yer verildiği görülmektedir. Mağdurun korkusu, belirsizlik ve yaşadığı soru işaretleriyle yasaları adres göstermektedir. 22 Nisan 2021’deki “*Emniyet’ten geri adım: “İstanbul Sözleşmesi feshedilmeden önceki 34 günde 34 kadın, fesihden sonraki 34 günde ise 25 kadın hayatını kaybetti” paylaşımı silindi.*” başlığında, Emniyet Genel Müdürlüğü’nün İstanbul Sözleşmesi’nden önce ve sonrasında kadın cinayetlerindeki sayıların düşüş eğilimine girdiğini gösteren tweetini sildiğine vurgu yapılmıştır.

6.2.1.1.2 Gazetelerin Haber Girişleri

Gazetelerin haber spotlarında, genellikle konunun özü, ana hatlarıyla okuyucuya sunulmaktadır. Haber başlığının hemen ardından kullanılan çarpıcı girişler, spot olarak da ele alınmaktadır. Spot olmayan haberlerde, haber metninin ilk paragrafı spot olarak değerlendirilmektedir. Haber, kısa ve tek paragraftan oluşuyorsa ilk tümce spot olarak nitelendirilmektedir.

Bianet'in "*Ankara Barosu İnsan Hakları Merkezi ve İstanbul Barosu, yaptıkları açıklamada Cumhurbaşkanı kararıyla İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin mümkün olmadığını belirttiler*" cümlesi haberin giriş cümlesini oluşturmaktadır. Spotlara bakıldığında, meclisin yetkili olduğu, sözleşmenin geçerliliğini koruduğu, Cumhurbaşkanı'nın sözleşmeyi feshedemeyeceği ve kararın yok hükmünde olduğunu vurgulayan başlıklar kullanılmıştır (Bianet, 20 Mart 2021).

Bianet'in 20 Mart 2021 tarihli "Böyle bir sabaha uyanmak korkutucu" başlıklı haberinin giriş cümlesi: "*Türkiye'nin son 24 saati, özellikle Avrupa Birliği başta olmak üzere dünyada çeşitli politikacılardan ve hak örgütü temsilcilerinden tepki aldı*" olmuştur. Spotlara bakıldığında, Birleşmiş Milletler'in karardan duyduğu endişeye yer verilirken, bir diğer alt başlıkta "Finlandiya: Azına değil çoğuna ihtiyaç var" diyerek örtülü bir biçimde şiddet suçlarına karşı daha fazla düzenlemeye ve Türkiye ile uluslararası iş birliğine ihtiyaç olduğu işaret edilmektedir. Haberde Almanya'nın, kararın ve zamanlamanın yanlış olduğunun altını çizdiği ifadeleri yer almaktadır. Avrupa Parlamentosu (AP) üyesi Yeşiller Grubu da sözleşmeden ayrılmanın konsey öncesi iyi bir gelişme olmadığını söylemiştir. "Korkutucu" ifadesinin sahibi AP Türkiye Raportörü de Türkiye'nin insan hakları çizgisinden uzaklaştığını belirtmektedir (Bianet, 20 Mart 2021). Yukarıda içerik analizinde de belirtildiği gibi dış aktörlerin değerlendirmeleri ana akım gazetelerde haber başlıklarına taşınmamıştır.

Bianet'in, Demokrasi İçin Birlik (DİB): "*Saray'ın saltanat gemisi su aldıkça kuralsız, keyfi, hukuk dışı uygulamalar, faşizan hamleler de artıyor. Dillerden düşmeyen millet iradesi her alanda hiçe sayılıyor*" haber girişinin yanı sıra haber spotlarında; millet iradesinin her alanda hiçe sayıldığı ve kadınların kolunun kanadının kırılmak istendiği ifadelerine yer verilmiştir. Millet iradesinin her şeyden üstün

tutulmasının gerekliliği ve kadınların şiddete karşı savunmasız bırakılmak istenmesi, haberde işlenen ana unsurlardır (Bianet, 22 Mart 2021).

Kaos GL: “HDP İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm'den Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümriüt Selçuk'a: LGBTİ+ örgütleriyle ortak çalışmalar yapmayı düşünüyor musunuz?” şeklinde yönelttiği soru bir haber girişi yapmıştır. HDP'li vekilin bu sorusunun habere konu olmasından, LGBT+ üyesi bireylerin hesaba katılmadığı yargısına varılmaktadır (Kaos GL, 3 Mart 2021).

Kaos GL, EŞİK: “İstanbul Sözleşmesi ile ilgili Cumhurbaşkanlığı kararı yok hükmündedir, Sözleşme yürürlüktedir. Milletın Meclisi'nin oybirliği ile kabul ettiği bir sözleşmeden bir kişinin iradesi ile çıkılamaz.” Haber girişinde, meclisin oybirliği ile kabul ettiği bir anlaşmadan ancak meclis kararıyla çıkılabileceği vurgulanmaktadır. “Bir kişinin iradesi” ifadesi ile Cumhurbaşkanı adres gösterilmektedir. Hâkim ideolojinin genelleştirilerek, diğer görüşlerin yok sayıldığı kanısına varılmaktadır. Haberde; “Seçimler için pazarlık malzemesi yaptığımız İstanbul Sözleşmesi'nden de mücadeleden de vazgeçmiyoruz!” “Söz konusu karar, hukuki değil, siyasidir!” “Meclis göreve!” olmak üzere üç alt başlık kullanılmıştır. Haberin spotlarına bakıldığında ana başlığı destekleyici, politik ve mücadelecı bir ton dikkat çekmektedir. Spotlarla haberin özeti sunulmaktadır. Spotların metin içeriğine göre daha büyük fontlarda ve koyu renkli ve cümlelerin ilk kelimesinin ilk harfinin yazılması, ünlem işaretinin sıkça kullanılması, vurgulanmak istenilen ifadeleri ön plana çıkarmaktadır. Tırnak işaretiinde verilen cümlelerde EŞİK'in konuyla ilgili görüşleri anlatılmaktadır (Kaos GL, 22 Mart 2021). Kaos GL, KCDP, EŞİK gibi hak örgütleri karara karşı görüş birliği içindedir ve kararın hukuki değil siyasi olduğunu belirtmektedir. Bianet ise bir haber mecrası olarak, karşı görüşte olan çevrelerin ifadelerini haberlerine taşımıştır.

Kaos GL: “*Haber aracılığıyla kişileri, grupları hedef göstermenin, örtülü veya açık nefret dili kullanmanın gazetecilik ilkeleriyle bağdaşmadığını bıkmadan hatırlatmalıyız.*” şeklinde bir giriş cümlesi kullanmıştır. Bu ifade ile birtakım çevrelerin örtülü bir şekilde, sözleşmeyle ilgili ana akım medyada yer alan haberlerden rahatsız olduğu gösterilmektedir. “Gazetecilik ilkeleriyle bağdaştırılmayan haberler” ifadesi ile gazetecilere dolaylı olarak eleştirel bir söylemde bulunmaktadır (Kaos GL, 1 Nisan 2021).

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (KCDP): “*2021 Şubat Ayında Erkekler Tarafından 28 Kadın Öldürüldü, 12 Kadın Şüpheli Şekilde Ölü Bulundu.*” şeklindeki paylaşımının girişinde, öldürülen 28 kadının 15’inin neden, nasıl ve kimler tarafından öldürüldüğünün adli makamlarca bulunamadığına değinilmiştir. Kadınların çalışma durumunun belirsizliği de bir başka bilinmeyen noktadır. “Kadın Cinayetlerini Şüpheli Bırakmayacağız İstanbul Sözleşmesini Uygulatacağız” ile konunun içeriği genişletilmiş, birçok alt başlık kullanılmıştır. Bunlar aşağıdaki gibidir (KCDP, 7 Mart 2021):

- “Üniversite Kadın Meclisleri: Rektörü de Geleceğimizi de Biz Sececeğiz”
- “İşçi Kadın Meclisleri: Eşit Yaşayacağız Haklarımızı Alacağız”
- “Lise Kadın Meclisleri kuruldu”
- “Kadın Cinayetlerine Alışılmasın: Bu ay raporumuzu meydanlarda açıkladık
- “Eşit ve Özgür Yaşamak için 8 Mart’ta Meydanlardayız”
- “6284 ve sonuçları”
- “Şüpheli kadın ölümleri derhal aydınlatılmalıdır”
- “Şubat ayında kadınlar ile ilgili neler oldu?”

KCDP, “*İstanbul Sözleşmesinin her maddesini, kadınların canları pahasına kazandığını en baştan ilan etmiştik. Bu gerçeği, ülkenin kalbinden Taksim*

Meydanı'ndan dile getirdik. İstanbul Sözleşmesi'ni bir gece, bir kişinin kararıyla ortadan kalkacak bir şey sananlar yanılıyor.” şeklinde uzun bir haber girişi yapmıştır. Kaos GL de olduğu gibi “gece” ve “tek adam” vurgusunun bu platformda da yapılması dikkat çekicidir (KCDP, 24 Mart 2011).

KCDP, “*2021 Mart Ayında Erkekler Tarafından 28 Kadın Öldürüldü, 19 Kadın Şüpheli Şekilde Ölü Bulundu.*” Mart ayında, Şubat ayındaki gibi 28 kadın cinayetinin olduğu, ancak şüpheli ölümlerin sayısının yükselerek 19’a çıktığı ifade edilmektedir. 20 kadının neden öldürüldüğü ise bilinmemektedir. Diğer alt başlıklarda önceki rapolara benzer olarak; kadınların kim tarafından, nerede, ne ile öldürüldüğü ve çalışma durumlarına değinilmektedir. Mart ayındaki rapordaki farklı noktalar ise, “Kararı Geri Çek, Sözleşmeyi Uygula”, “Eşit ve Özgür Yaşamak için 8 Mart’ta Meydandaydık gibi birçok alt başlık oluşturulduğudur (KCDP, 1 Nisan 2021).

Bianet’in haberinde yer verdiği gibi T24 de haber girişinde: “Oyuncu Şevval Sam, Türkiye'nin, Resmî Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararını "*Haydi herkes dövüş sporlarına yazılsın! Ortaçağ'a dönüyoruz*" sözleriyle değerlendirdi.” Haber spotunda ise oyuncu Şevval Sam’ın sözleşmeye verdiği tepki değerlendirilmektedir (T24, 20 Mart 2021).

T24’ün 22 Mart 2021 tarihli diğer bir haber girişinde: “Eskişehir’de boşanma aşamasındaki eşi tarafından 16 yerinden bıçaklanan Öznur Sazlar,” Cumhurbaşkanı kararıyla feshedilen İstanbul Sözleşmesi’nin tüm kadınları endişelendirdiğini söyleyerek: "*O gece sabaha kadar uyuyamadım. Bundan sonra ne olacak diye düşündüm. Hala da düşünüyorum. Benim dava sürecim etkilenecek mi? Ceza düşecek mi? Benim gibi tüm kadınlar aynı endişeyi yaşıyor. Bundan sonra ne olacak!*" diye konuştu” şeklinde uzun bir paragrafa yer vermiştir. Haberin başlığında kullanılan ifadeler spotta tekrar edilmiştir (T24, 22 Mart 2021). Öznur Sazlar’ın sözleri şiddet

mağduru olan bir kadının ve sözleşme tarafından doğrudan korunması gereken bir vatandaşın ifadeleridir.

T24, “Emniyet Genel Müdürlüğü, "İstanbul Sözleşmesi feshedilmeden önceki 34 günde 34 kadın, fesihden sonraki 34 günde ise 25 kadın hayatını kaybetti" paylaşımını sildi” şeklindeki giriş cümlesiyle haberin başlığını tekrarlamaktadır. Haberin spotunda: “Yeni paylaşım: İstanbul Sözleşmesi öncesi ve sonrası rakamlar aşağıda” şeklinde bir ifade ile suç duyurusunda bulduklarını belirten bir tweet daha paylaşmışlardır (T24, 22 Nisans 2021). Buna göre 13 Şubat – 22 Nisan 2021 tarihleri arasında toplam 59 kadın öldürülmüştür.

6.2.1.1.3 Fotoğraf

Fotoğraf, haber metninin temasını destekleyici en önemli unsurların başında gelmektedir. Fotoğraf, kimi zaman haberin kendisidir. Haber metninin inandırıcılığı açısından da fotoğraf kullanımı önem arz etmektedir. Gazetelerin ideolojilerini ve yayın politikalarını anlamak için de fotoğraflara bakmak yeterli olacaktır. Haberlerde kullanılan fotoğraflara bakıldığında, Bianet’in iktidar karşıtı protesto eylemlerini içeren görselleri ve AB imgesini ön plana çıkardığı görülmektedir. Kaos GL, muhalefet kanadından siyasilere, Cumhurbaşkanı’na tepki içeren ve toplumsal hareketleri sembolize eden imgelere yer vermiştir. KCDP, görseli arka planda tutarak, önünde slogan türü mesajları vurgulamıştır. T24 ise görsellerinde ağırlıklı olarak sosyal medyaya yansıyan ifadelere, sanatçı görsellerini ve protesto eylemindeki kadınları yansıtmıştır. Haberlerin tümünde görsel kullanımı vardır. Fotoğraf kullanımına, ikinci kısım olan haberin mikro yapısında daha detaylı bir şekilde değinilmiştir.

6.2.1.2. Şematik Yapı

Van Dijk'in eleştirel söylem analizinin aşamalarından biri de şematik yapıdır. Haberlerde şematik yapı; kültürel öğelere, gazetelerin/gazetecilerin konuya bakış açısına ve hedef kitleye göre farklılık gösterebilmektedir. Şematik yapı da kendi içerisinde, durum ve yorum bölümlerine ayrılmaktadır.

6.2.1.2.1 Durum: Ana Olayın Sunumu ve Sonuçlar

Bu kısımda; ana olayın nasıl sunulduğu, sonuçları, sosyal ve siyasi yönden (ardalan) ve neden-sonuç ilişkisi (bağlam) bilgisi açısından incelenecektir. Ana olayı, İstanbul Sözleşmesi'nin feshi süreci oluşturmaktadır. Sözleşmenin, sosyal açıdan kazanılan ve daha sonra kaybedilen haklar açısından getirdiği ve götürdüğü şeyler olmuştur. Diğer bir yandan, siyasi açıdan da iktidar ve muhalefeti karşı karşıya getirmiştir. Gazetelerin olayları nasıl ele aldığı bu yönüyle değerlidir.

Bianet'in incelenen ilk haberinde ana olayın sunumu, İstanbul Sözleşmesi'nin hukuki dayanağının olmadığıdır. Bianet, kadın ve aile içi şiddetin önlenmesi açısından kabul gören sözleşmeden çıkılmasını, insan haklarının ihlali olarak nitelendirilmektedir. Sözleşmeden ayrılmada yetkili mercinin meclis olduğu, ancak feshi gerektiren haklı bir gerekçenin olmadığı belirtilmiştir. Ankara ve İstanbul baroları, kararın anayasaya aykırı olduğunu ve sözleşmenin geçerliliğini koruduğunu belirtmektedir. Uluslararası anlaşmaların kanun hükmü taşıdığı, idari işlemlerle yok sayılamayacağı, neden-sonuç ilişkisi içerisinde ve sosyal yansımalarıyla birlikte paylaşılmıştır.

Bianet'in incelenen ikinci haberinde, BM, çekilme kararının sonucuna rağmen, Türkiye'nin şiddete karşı göstermiş olduğu mücadelede yanında duracağını vurgulamıştır. Almanya Büyükelçiliği, ardalan bilgisinde pandemi salgınını ön plana

çıkarmıştır. Yeşiller Grubu Türkiye'nin sözleşmeden çekilmesini provokasyon olarak nitelendirmiştir.

Bianet'in incelenen üçüncü ve son haberinde ise ana olayın sunumu, İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilmesine olan tepki, HDP'nin kapatılma girişimiyle ilişkilendirilerek, iktidarın muhalefetin etkinliğini zayıflatmak istediği şeklinde yorumlanmıştır. Gezi Parkı'nın, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden mülkiyet hakkının alınması, Kanal İstanbul Projesi ardaan bilgisi olarak verilmektedir. Haberde, sözleşmeden aile kurumunu yıkmak ve eşcinselliği yasalastırmak tehlikesi gerekçesiyle çıkıldığı, neden-sonuç ilişkisine dayandırılarak okuyuculara sunulmuştur.

Kaos GL'nin ilk haberinde ana olay, İstanbul Sözleşmesi'nden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi, sözleşmenin tam anlamıyla uygulanmaması, LGBTİ+ örgütleriyle iş birliği yapılmaması ve kurumların bütçesi kısıtlanarak faaliyetlerinin desteklenmemesidir. Haberde, neden-sonuç ilişkisinden ziyade, milletvekili Züleyha Gülüm'ün Bakan Selçuk'a yönelttiği dokuz soruya yer verilmiştir.

Kaos GL'nin ikinci haberinde ana olay, İstanbul Sözleşmesi'nden Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile çıkılmasına verilen tepkilerdir. Sonuçta ise karara yönelik önce meclisi sonra halkı göreve çağırarak, eşit ve şiddetsiz bir yaşam sürme hakkının insanların elinden alınmaması çağrısında bulunmaktadır. Ardaan bilgisi olarak, iktidar partisinin on yıl önce sözleşmeye imza atarken övündüğünü, bugün ise oy uğruna geri adım attığını söylemektedir. Bağlam olarak, ülkenin genelinin aynı fikirde olmadığı, siyasi eğilimler doğrultusunda karar vermenin yanlış olduğu bir neden-sonuç ilişkisi içerisinde verilmektedir.

Kaos GL’de yer alan üçüncü habere göre ana olay, İstanbul Sözleşmesi ile ilgili yapılan haberlerin gazeteciliğin etik anlayışından uzak olmasıyla ilgilidir. Olayın sonunda, LGBTİ+ bireylerin unutulmaması vurgusu yapılmıştır. Komisyonun hukuki durumla ilgili paylaştığı bilgiler, haberin en son cümlesinde belirtilmiş, ancak herhangi bir içerik paylaşılmamıştır.

KCDP’nda ilk ana olayın sunumu, kadın cinayetlerinin sebeplerindeki belirsizliğin kaldırmasına yönelik çalışmalar yapmak ve önleyici tedbirler almaktır. Şematik yapı içerisinde olay, neden-sonuç ilişkisine dayandırılmaktadır. Platformun, cinayetleri önlemeye yönelik “ne yapabiliriz?” temasını işlediği görülmektedir. Cinayet olgusu, toplumu ilgilendiren bir meseledir ve olay örgüsünde toplumsal yönün vurgulanması, ardalan bilgisini şematik açıdan vermektedir.

KCDP’nda ikinci ana olayın sunumu, İstanbul Sözleşmesi’nden çıkılma kararına karşı yapılan kitlesel eylemdir. Eylemde, polislerin eylemcileri darp ederek gözaltına almak istemesi, protestocuların abluka altına alınması gibi iktidara bağlanmaktadır. Haberin sonucunda, eylemi destekleyici ifadelerle, mücadeleden vazgeçilmeyeceğinin mesajı verilmektedir. Ardalan bilgisinde, eylemin yapılma gerekçelerine, sosyal ve siyasi açıdan değinilmiştir. İstanbul Sözleşmesi’nin feshine karşı, iktidarı kararından vazgeçirmenin ancak kadınların örgütlü hareket etmesiyle mümkün olabileceği vurgulanmıştır. Kadınların bir eylem için 40 ilde birkaç saat içinde toplanmayı başarabiliyorsa, her şeyi başarabilecek güçte olduğu söylenmektedir.

KCDP üçüncü ana olayın sunumunda, İstanbul Sözleşmesi’nin savunulmasının gerekli olduğunun altını çizmiştir. Platformun; yapılan mücadelecî faaliyetlere, kadın ölümlerinin önüne geçilmesine ve karanlıkta kalan cinayetlerin aydınlatılmasına yer vermesinden dolayı bu sonuca varılmaktadır. 6284 sayılı kanunun gereği olarak, kadın

haklarının korunduğunun anlatıldığı haberde, İstanbul Sözleşmesi'nin etkinliğinin tartışılmaz bir gerçek olduğu vurgulanmaktadır. Kadınların, eylemlerinin sonucunda kazandıkları sosyal haklar arda lan bilgisini, neden-sonuç ilişkisi de bağlamı ortaya koymaktadır.

T24, ilk ana olayın sunumunda başlığın dışında, "Orta Çağ'a dönüyoruz" ifadesiyle tarihsel geçmişin yanı sıra arda lan bilgisini de vermektedir. Sözleşmeden çıkış süreci de söylenileni neden-sonuç ilişkisi içerisinde desteklemektedir. Haberin sonucunda, başta kullanılan ifadeler sonda da kullanılarak bir yinelemeye başvurulmuştur.

T24, ikinci ana olayın sunumunda, mağdurun Eskişehir'de gerçekleşen yaralama olayından duyduğu çekinceleri, muhalefet partisinden bir vekile aktardığından yola çıkmıştır. Suçluya verilen ceza gerekçesiyle birlikte verilmiştir. Ancak cezaevinden çıktıktan sonra olayın tekrarlanmayacağına bir garantisi olmadığı dile getirilmektedir. Haberin sonucunda, sözleşmeden çekilince olabilecekler, olaydan sonrası, davaya ve cezaya etkisi neden-sonuç ilişkisi bağlamında verilmektedir. Arda lan bilgisinde, olayın oluş biçimi arka plan bilgisiyle verilerek, toplumu ilgilendiren bu olayın gerçekleşmemesi için neler yapılabileceği tartışılmaktadır.

T24, üçüncü ana olayın sunumunda, emniyet teşkilatının ilk tweetini sildikten sonra bir açıklama metniyle ikinci kez aynı verileri paylaştığı görülmektedir. Teşkilat, şiddete tahammül edilemeyeceğini, önlenmesi için çalıştıklarını, aksini inkâr edenler hakkında suç duyurusunda bulunacaklarını beyan etmiştir. Haberin sonucunda, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun, sözleşmeden sonra kadın ölümlerinde azalma yaşandığını vurgulaması, arda lan bilgisi olarak verilmiştir. İstanbul Sözleşmesi'nin cinayetlere bir etkisinin olmadığı belirtilmiştir.

6.2.1.2.2. Haberlerin Kaynağı ve Yorumları

Bu kısımda haberin kaynakları (fotoğraflar dahil) ve konuya taraf olan konuşmacıların söylemleri verilmiştir. Söylemlerin nasıl ve hangi şekilde metne taşındığına, yorumlarla ışık tutulacaktır. Gazetelerin genel anlamda haberleri kendi bünyesinde haberleştirdiği ve yorumladığı görülmektedir. Haber metinlerinde, ifadenin sahibi olan kişi, toplumda sözüne itibar edilen (bürokratlar, sanatçılar, kurum ve kuruluşlar) arasından seçilmiştir. Konuşmacıların söylediklerinin tırnak işaretine alınması, haberde güvenilirlik ve inandırıcılık ilkesinin kanıtıdır.

Bianet ilk haberinde kaynağı, İstanbul-Bianet Haber Merkezi olarak vermiş, haberin sonunda parantez içerisinde “RT” olarak bitirmiştir. Haberde fotoğrafın kaynağı ise Fatma Erdoğan olarak sunulmuştur. Haberin taraflarındaki yorumları, Ankara Barosu İnsan Hakları Merkezi ve İstanbul Barosu oluşturmaktadır. İkinci haberin kaynağı, İstanbul BİA Haber Merkezi'dir. Haberin sonunda da “PT” ifadesi kaynak olarak gösterilmiştir. Haberin fotoğraf kaynağını oluşturan ilk görsel Anadolu Ajansı'nın arşivinden alınmıştır. Diğer görüşlerin yer aldığı kısım ise ilgili söylemlerin Twitter hesaplarının ekran görüntüsüdür. Son haberin kaynağı metnin başında İstanbul BİA Haber Merkezi, sonunda ise “EMK” olarak belirtilmiştir. Fotoğrafın kaynağı da Bianet'den Evrim Kepenek'tir.

Kaos GL, haberin kaynaklarını kendi bünyesinde bulunan muhabir veya gözlemcilerden seçmiştir. Bir haberin görselinde ise kaynak olarak “csgorselarsiv.org” sayfasından Serra Akcan gösterilmiştir. Muhafif siyasilerin sözleşmeyle ilgili olumsuz beyanları, iktidarı suçlayıcı bir anlayışla hareket ettiği şeklinde yorumlanabilmektedir. Haberlerdeki yorumlara bakıldığında, metinlerin daha çok kurgulanmış, yorumların da taraflı olduğu görülmektedir.

KCDP'nda, haber kaynaklarını platform üyeleri oluşturmaktadır. Örneğin, kadın cinayetleriyle ilgili hazırlanan raporlar, basına yansıyan ve doğrudan platforma gelen başvuruların sayılarının derlenmesinden meydana gelmektedir. Bu da ikincil kaynakların kullanıldığının göstermektedir. İktidar kanadından bürokratların da konuya taraf olarak yorumları içeriklerde görülebilmektedir.

6.2.2 Haberlerin Mikro Yapıları

Çalışmanın bu kısmında haber metinlerinin mikro yapıları analiz edilmektedir. Cümle yapılarının aktif ya da pasifliği (edilgen) ve cümle yapılarının basit, uzun veya karmaşık olup olmadığına bakılmaktadır. Bölgesel uyum açısından da cümlelerin birbirleriyle olan; sebepsel, işlevsel ve referans ilişkisinin varlığına, sözcük seçimine, haberin retorığının; fotoğraf, inandırıcılığı ve eğer varsa görgü tanıklarının ifadesine başvurulup, başvurulmadığı irdelenmektedir.

Bianet haber platformundaki haberlerde, cümle yapılarının hem aktif hem de pasif olduğu, basit ve karmaşık cümlelerin bir arada kullanıldığı görülmektedir. Kimi cümlelerin yüklemsiz, noktalama işaretlerinin yersiz ve yanlış kullanımı da göze çarpmaktadır. Bu da cümle yapısının devrik olmasına yol açmaktadır. Haberlerde yabancı bürokratların sosyal medyadaki görüşlerini Türkçeye çevrilerek yorumlanması, söylemleri anlaşılması zor ve karmaşık bir yapıya büründürmüştür.

Kaos GL haber portalının ilk haberinde daha çok edilgen cümlelerin kullanıldığı, HDP'li milletvekili Züleyha Gülüm'ün yapılması gerekenleri sıralamaktan ziyade Bakan'a yönlendirdiği soru cümlelerinden anlaşılabilir. Basit cümlelerin yanı sıra, karmaşık ve uzun cümleler de vardır. Örneğin, "Türkiye, kadına yönelik erkek şiddetinin önlenmesi, soruşturulması, yargıya götürülmesi ve cezalandırılması bakımından İstanbul Sözleşmesi'ni neden etkin şekilde uygulamamaktadır?" gibi basit bir soru cümlesine yer verilirken, bir diğer soruda:

“Bakanlığınızca İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun kapsamında toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın anlaşılması ve engellenmesi için kurumsal ve sosyal alanda farkındalık geliştirecek eğitim çalışmaları yapılmış mıdır? Bu eğitim çalışmalarına bağımsız kadın örgütleri, feministler ve LGBTİ'+ örgütleri dahil edilmiş midir?” uzun ifadeler ve içiçe geçmiş sorulara yer verilmiştir.

KCDP’nda, biri dışında genel olarak haberlerde aktif ve pasif cümlelerin bir arada kullanıldığı, cümlelerin ise uzun ve karmaşık olduğu göze çarpmaktadır. T24 haber portalında, incelenen haberlerin biri dışında basit ve anlaşılır cümleler tercih edildiği, aktif ve edilgen cümle yapılarının ise ağırlık taşıdığı saptanmıştır.

6.2.2.1 Bölgesel Açıdan Cümle İlişkileri: Nedensel, İşlevsel ve Referansal

Bianet haber platformunun ilk haberinde, anayasa ve yasaların İstanbul Sözleşmesinin işlevselliğini korumakta olduğu, uluslararası anlaşmaların hukukun usulleri ve teamüllerinin çiğnenmemesi gerektiği vurgulanmaktadır. İkinci haberinde, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri’nin Avrupa’yı referans olarak göstererek, kararın ulus ötesi problemlere sebebiyet verebileceğini dile getirmektedir. Bianet üçüncü haberinde ise anayasayı referans almakta, sözleşmenin işlevleri ve nedensellik ilişkisi ışığında bir perspektifle yorumlanmaktadır.

Kaos GL’nin ilk haberine bölgesel uyum içerisinde bakıldığında, İstanbul Sözleşmesi işlevsel bir ilişki içerisinde yorumlanmaktadır. Türkiye dışındaki ülkelerin, yükümlülüklerini yerine getirdiklerini belirterek referansal bir ilişki kurulmaktadır. İkinci haber metnindeki cümleler, birbirine ardışık ve nedensel olarak verilmiştir.

Kaos GL’nin 22 Mart 2021 tarihli haberinde EŞİK Platformu’nun, Cumhurbaşkanı kararıyla, diğer uluslararası sözleşmelerden de kendi inisiyatifiyle

çekilebileceğine zemin hazırlayabileceği kaygısına yer verilmiştir. “Daha da vahimi, hukuk devletinin tamamen ortadan kaldırılması, Meclis’in ve demokrasinin tamamen tasfiyesi anlamına gelmektedir” cümlesiyle Cumhurbaşkanı’nın hukuka ve demokrasiye aykırı hareket ettiği vurgusu yapılmıştır. EŞİK haberinde “Metropoll Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi’nin Türkiye’nin Nabızı 2020 Temmuz ayı” için yapmış olduğu çalışmayı referans göstererek ilişki kurmaktadır. Araştırmanın sonucunda İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmeyi istemeyenlerin sayısının daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Son haberde, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti’nin (TGC) sözleşmeyle ilgili isim vermeden karalayıcı haber yapanlara değinerek, nedensel ilişkiler üzerine kurulu bir haber yapısı olduğunu işaret etmiştir. EŞİK, TGC, karalayıcı haber yapanların kim olduğunun bilinmesinin, kamuoyunun bilgilendirilmesi açısından zorunluluk olduğunu belirtmektedir.

KCDP’nda, haberlerin işlevselliğine ve daha önce yer verilmesinden ötürü de nedensel bir ilişki üzerine inşa ettiği anlatılmaktadır. Haberlerde, TÜİK verileri de zaman zaman referans alınmıştır. Bölgesel uyum olarak ise cümlelerin bir önceki cümlelerle işlevsel açıdan ilişkide olduğu görülmektedir.

T24 haber platformunun birinci haberinde, Türkiye’nin ilk imzalayıcı olduğu sözleşmeyi oyuncu Şevval Sam’ın kanunları referans alarak yapmış olduğu ironiyi değerlendirmektedir. İkinci haberde, sanığın olayın ardından “eşe kasten öldürmeye teşebbüs suçundan” 16 buçuk yıl, tehditten de 7 buçuk ay ceza alması, haberde kurulmuş nedensel bir ilişkidir. Kadın haklarının güvencesi olarak, İstanbul Sözleşmesi referans olarak gösterilmiştir. Üçüncü haberde ise İçişleri Bakanı Süleyman Soylu’nun görüşlerinin referans verilmesi, İçişleri Bakanlığı bünyesindeki emniyetleaynı görüş altında mutabık kalındığı sonucunu vermektedir.

6.2.2.2 Kelime Seçimleri

Bianet'in kelime seçimlerine bakıldığında, “evleviyet ve teamül” gibi hukuki terimlerin kullanıldığı görülmektedir. “Gerici kara propaganda ve siyasi hamle” gibi nitelendirmelerde bulunmaktadır. Sözcük yapısında, başlıklarda kullanılan “korkutucu” ifadesine ek olarak; yıkıcı, aksilik, üzücü, derin endişe ifadeleri konuşanların ortak görüşü olarak sunulmuştur. Türkiye'nin AB sürecine de vurgu yapılan haberde, Türkiye'nin “uzakta bir maraton koştuğu” söylemi vardır. “Geri kayma” ile de insan haklarından uzaklaştığı nitelendirilmektedir. Sözcük seçimlerinde kullanılan “su almak” ve “kolu kanadı kırılmak” gibi deyimler ile demokrasinin zarar gördüğü vurgusunda bulunulmuştur. “Saray'ın saltanat gemisi”, “faşizan hamleler”, “gerici ve dinci bir sistemi kurumsallaştırmak”, “tek adam rejimi”, “hukukun fenerle aranması” gibi çok sayıda olumsuz ifade yer almaktadır.

Kaos GL sözcük seçimlerini ve nasıl söylem geliştirdiğini HDP İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm'ün şu ifadelerinden anlaşılabilir: “Türkiye’de siyasi iktidar kadınların aile ve toplumdaki geleneksel rollerini vurgulayan ayrımcı kalıp yargıları desteklemiş ve İstanbul Sözleşmesi karşıtlığı üzerinden söylem geliştirmiştir” (3 Mart, 2021). Bağımsız kadın örgütleri, feministler ve LGBTİ+ örgütler için “dışlanmış”, “kısıtlanmış” ve “kapatılmış” gibi ifadeler kullanılması, iktidarın olumsuz bakış açısını yansıtmaktadır. Haberde “Kürt ve mülteci kadınları” gibi etnik kimlik içeren ifadeler de geçmektedir. Sözleşmenin tüm kadınlar için geçerli olduğundan, bu tür alt grupların anılması, Türkiye’de farklı etnik grupların yaşadığı düşünüldüğünde, bir pozitif ayrımcılık olarak algılanabilir. Aynı şekilde “Engelli, trans ve lezbiyen kadınlar” ifadeleri de haberlerde geçmektedir. Hükümetin “şiddeti tolere etmesi” ve “mağdurları suçlayan devlet aktörleri” olduğunu örtülü özne ile dile getirmektedir.

Kaos GL, ilk olarak haberin başlığında da değinildiği üzere, “milletin meclisi” vurgusunu yaparak TBMM’nin herkesi temsil ettiğini hatırlatmıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan’a isim vermeden: “bir kişinin iradesi”, “tek kişi” ve “tek kişinin keyfi” gibi üç ayrı yerde göndermede bulunmaktadır. “Gece yarısı”, “vahim cinskırım (iki kez)”, “küçük oy oranları”, “bir avuç marjinal” gibi ifadeler kullanmıştır. “Hukuk devletinin ortadan kaldırılması, meclisin ve demokrasinin tasfiyesi, iktidarın işlevsizleştirme ve devre dışı politikaları” gibi cümleler de diğer muhalif söylemlere örnek teşkil etmektedir. İktidar partisinin adının anılması yerine sıkça “iktidar” kelimesinin kullanılması ise dikkat çekici bir başka noktadır.

Kaos GL, sözcük seçimlerinde ayrıca, “örtülü ve açık” nefret dili ifadelerinin izlendiği iddia edilmektedir. Nefret ifadelerinin tırnak işaretiyle verilse dahi, nefret dilinin söylemlerde saklı kalamayacağı işaret edilmektedir.

KCDP’nun kullandığı sözcük ve ifadelere bakıldığında, kadınlardan “kadın kardeşlerimiz, bizim kadınlarımız, bizim annelerimiz” olarak bahsederek, kucaklayıcı ve sahiplenici bir anlayış sergilemektedir. “O kadınlar” şeklinde de bir işaretçi söylem vardır. Platform, birçok cinayetin ortaya çıkarılmasında, kendi rolüne işaret eden söylemlerde bulunmaktadır. Boğaziçi Üniversitesi’nin en üst idari yetkilisine “kayyum rektör”, çıplak aramaya maruz bırakılan kadınları da “onurlu ve ahlaklı” olarak nitelenmektedir. Mevcut toplumsal düzen için de “sömürü düzeni” benzetmesinde bulunmaktadır.

KCDP’nun haberde, ülkenin kalbinin Taksim Meydanı olduğu altı çizilmesi, geçmişte yaşanan kitlesel eylemlerin başlangıç noktasına işaret etmektedir. “Yobaz, iktidar, antidemokratik, örgütlü güç ve hareket” gibi nitelendirmelerle karşılaşılmaktadır. İktidarın “toplumu kutuplaştırma siyaseti” izlediği söylenilmektedir. Kadın işçilerin maaşlarını alamaması “gasp” olarak nitelendirilmektedir. Erdoğan’ın sözleşmeyi

“kâğıttan ibaret” gördüğü de vurgulanmaktadır. Muhalif haber mecralarının içeriklerinden ve ana akım gazetelerin başlıklarından anlaşılacağı gibi İstanbul Sözleşmesi bir uluslararası sözleşmeden çok “çöpe atılıp” “işin bitirilmesi” gereken zararlı bir yayın, hiç okunmaması gereken bir doküman olarak temsil edilmektedir. Türkiye’nin imzacısı olduğu diğer uluslararası sözleşmeler düşünüldüğünde bu tepkinin çok aşırı olduğu görülecektir.

T24 sözcük seçimlerinde, çoğul bir dil kullanan Lemar Sam’ın ironi içeren üslubunu kaleme almıştır. CHP’li vekilin kullanmış olduğu sözleşmeden çekilmeyi “hukuksuz ve utanç” verici olarak nitelendirdiği görülmektedir. Sözcük seçimlerinde sayısal ifadelerle atfen, “teşkilatımız çalışıyor” mesajı iletilmektedir. Ölen kadınların ölüm sebeplerinin ne olduğuna dair bir açıklama yapılmaması, kadın hareketinin “kadın cinayetleri” ifadesi yerine Soylu’nun “hayatını kaybetti” ifadesini kullanması dikkat çekicidir. İçişleri Bakanı, kadınların alenen erkekler tarafından cinayete kurban gittiğini söyleyemeyen ısrarla kaçınmaktadır.

6.2.2.3 Haberin Retoriği

Bianet’in ilk haberinin retoriğine fotoğraf açısından bakıldığında, kadınların oluşturduğu bir protesto eylemine tanıklık edilmektedir. Eylemde, maske takan kadınların, “kadın cinayetlerini durduracağız” ve cinayete kurban giden kadınların görsellerini içeren döviz ve bayrak taşıdığı resmedilmiştir. Dövizlerin dışında, “Kararı geri çek ve sözleşmeyi uygula yazılı pankart tuttıkları görülmektedir. Eylemciler, söylemlerinde Anayasa’nın 87. ve 90. maddelerini inandırıcılık açısından ön plana çıkarmaktadır. Anayasa’nın 87. Maddesinde TBMM’nin görev ve yetkileri arasında, “milletlerarası anlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak” yer almaktadır. Madde 90’da ise, “Türkiye Cumhuriyet adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak anlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin onaylamayı

bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır” ibaresi geçmektedir. “Milletlerarası andlaşmaların kanun hükmü” taşıdığıın altı çizilmektedir (T.C. Anayasası, Madde 87 ve 90).

Bianet’in ikinci haberinin retorğine bakıldığında, bir görsel içerisinde Avrupa Birliği üyesi ülkelerin temsil edildiği yıldızlar kümesine yer verilmiştir. Yıldızların üzerini kaplayan bulutlar, ilişkilerin gölgelendiği mesajı taşımaktadır. Sözleşme ile ilgili Twitter hesaplarında paylaşım yapan bürokratların görüşleri ve erkek şiddetine maruz kalan bir kadının ağlamaklı bir fotoğrafı ile paylaşmıştır. Avrupa Konseyi ise sosyal medya hesabından, sözleşmenin amacını içeren dört başlıkta hatırlatan bir iletiye (Önleme, koruma, kovuşturma, koordineli politikalar) yer vermiştir.

Bianet’in üçüncü ve son haberinin retorğine bakıldığında, “İstanbul Sözleşmesini Uygula” yazılı bir dövizle, kadınların yüzünün net olarak görülemediği sade bir fotoğraf paylaşmıştır. Fotoğrafta, farklı mesajlar içeren dövizlerin olduğu gözlemlense de net olarak okunamamaktadır.

Kaos GL’deki ilk haberinin retoręi, fotoğraf açısından değerlendirildiğinde, HDP’li vekil Züleyha Gülüm’ün mecliste konu ile ilgili söz isteyip, meclis kürsüsünde Bakan Selçuk’a seslendiği, vücut dilinden rahat bir üslup ve kendine güvenen bir tavır sergilediği görülmektedir. Vekilin, kadına yönelik şiddetin istatistiki verilerin görünür kılınması talebi, bilgilerin inandırıcılığı açısından önem taşımaktadır.

Kaos GL’nin ikinci haberine, retorik olarak bakmadan önce, ana başlığı destekleyici görsel kullanıldığına, makro yapıda değinilmişti. Mikro yapıda ise buna ek olarak, Metropoll Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi’nin araştırmasının sonucunda, Türkiye’de sözleşmeden çekilmek istemeyenlerin oranının daha fazla olması, inandırıcı bir olgusal bilgi olarak sayısal veriler ışığında verilmektedir.

Haberin başlıca aktörü, 340'ın üzerinde kadın ve LGBT+ örgütünü bünyesinde bulunduran EŞİK isimli kadın kuruluşudur.

Kaos GL'nin üçüncü haberinin retoriğini fotoğraf üzerinden analiz etmek gerekirse, COVID salgınının olayın geçtiği zaman zarfına rastlamasından ötürü maskelerin eylemde amaca hizmet eden bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu sonuca maskelerin üzerinde yer alan sözleşmeyi destekleyici ifadelerden varmak mümkündür. Şiddet görenlerin sayıları açıklanırken, LGBT+ bireylerin de hesaba katılması gerekliliği, bilgilerin inandırıcılığı yönünden tartışılmaktadır.

KCDP haberinin retoriğini fotoğraf, grafikler ve tablolar üzerinden incelendiğinde, haber başlığının hemen altında yer alan görselde inandırıcı olması açısından sayısal ifadelere ve cinayete kurban gitmiş kadınların resimlerine yer verdiği görülmektedir. Kadınların; nerede, nasıl, kaç yaşında oldukları, birliktelik durumları, çocuk durumu, çalışma durumu, koruma kararı ve kim tarafından öldürüldüğü grafikler ile anlatılmıştır. Cinayetlerin oluş biçimleri, görgü tanıklarının ifadeleri üzerinden aktarılıyor gibidir. Verilmek istenen mesaj, daha çok metin aracılığıyla vurgulanırken, resim arka planda bırakılmıştır. Maskeli platform üyeleri, direnişin sembolü olarak sol kollarını yumruk yapıp havaya kaldırırken, sağ ellerinde dövizleri taşımakta ve sloganlar atmaktadır.

Bölüm 7

SONUÇ

İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmeyele ilgili çevrim içi gazetelerdeki haberlerin içerik analizine bakıldığında, haberlerin tarihlere göre dağılımının 2021 Mart ayında, sözleşmeden ayrılmasının ardından yoğunlaştığı sonucuna varılmıştır. Türkiye'nin sözleşmeden ayrılışı medyada büyük yankı uyandırmıştır. Sözleşme ile ilgili haberlerin ileriki aylarda azalmaya başlaması, gündemden gitgide uzaklaşıldığını göstermektedir. İktidarın, İstanbul Sözleşmesi yerine, şiddete yönelik yeni bir kanun üzerinde çalışma yapması, gündemin değişmesinde etkili olmuştur.

Ana akım gazetelerde konuya en fazla yer ayıran gazete Yeni Şafak'tır. Yeni Şafak'ı Hürriyet takip etmektedir. Konuya en az yer veren gazete ise Sabah olmuştur. Hürriyet, muhalif ve iktidar yanlısı haberleri birlikte verirken, Yeni Şafak ve Sabah ise sözleşmeyi destekleyici bir tavır sergilemektedir. Bu da Sabah ve Yeni Şafak'ın objektiflikten uzak bir habercilik anlayışı sergilediğini göstermektedir. Yeni Şafak ve Sabah gazetesi, haberlerde okurları bilgilendirme yoluna gitmiştir. Gazeteler, İstanbul Sözleşmesi'nin ne olduğuna ve geçmişten günümüze kadar olayın arka planında neler yaşandığına dair bilgiler vermektedir.

Yeni Şafak'ta dikkat çeken bir diğer unsur da köşe yazarlarının sözleşmeyle ilgili betimlemeleridir. Ergün Yıldırım'ın feshi; bağımsızlık olarak nitelendirmesi, sözleşme savunucularını cehaletle suçlaması, olaya tek taraflı bakılmasından kaynaklanmaktadır. Yeni Şafak'ta Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden ayrılması, sözleşme taraftarı haber platformlarında olumlu bir gelişme olarak verilmiştir. Sözleşme ile ilgili haberler, iktidar ve muhalefeti karşı karşıya getirmiştir. İstanbul

Sözleşmesi'nde haberlerde kullanılan nitelermelere bakıldığında; Hürriyet gazetesinin nötr, Yeni Şafak ve Sabah'ın ise hükümet yanlısı bir söylem sergilediği göze çarpmaktadır.

Öte yandan toplumu bu denli ilgilendiren bir konuda, sosyal bilimler alanındaki uzmanların görüşüne yer verilmemesi ise düşündürücüdür. Gazetelere bakıldığında; bürokratların, hukukçuların ve sanatçıların görüşlerine yer verilmektedir. Yeni Şafak ve Sabah gazeteleri iktidarda bulunan siyasilerin ifadelerine yer verirken, Hürriyet ise her iki görüşe sahip kişilerin söylemlerini bir arada sunmaktadır. Bu da Hürriyet'in daha ılımlı ve tarafsız bir yayıncılık anlayışı sergilediğini göstermektedir.

Haberlerde Hürriyet gazetesi kendi bünyesinde yer alan muhabirlerin görüşlerine yer verirken, Yeni Şafak ise kaynak belirtmemiştir. Yeni Şafak, ikincil kaynaklardan, kimi zaman da hiçbir kaynak vermeyerek metinlerini okuyucularıyla paylaşmıştır. Yeni Şafak gazetesinin haberlerde kaynak göstermemesi, haberlerin doğruluğu ve inandırıcılığı açısından bir soru işareti teşkil etmektedir. Haberlerde fotoğraf kullanımına bakıldığında, en fazla görsele başvuran gazete Sabah'tır. Yeni Şafak ve Hürriyet de haber başına en az bir görsele yer vermiştir. Gazetelerin fotoğraflarda siyasi partilerin sıklıkla logolarının ön plana çıkarması, Meclisin yetksini ve okuyucuların farkındalığını arttırma çabasıdır. Şiddet kelimesini yoğun olarak vurgulayan gazeteler, şiddete karşı aynı söylem etrafında birleşmemiştir.

Van Dijk'in eleştirel söylem modeline göre alternatif medya platformlarının incelenmesi neticesinde, Bianet ve T24'ün, hak örgütlerine (Kaos GL ve KCDP) nazaran daha tarafsız oldukları görülmektedir. Hak örgütleri ise savundukları fikirler ve hak arayışları doğrultusunda Sözleşmenin koruyucu yönüne vurgu yaparak iktidarı eleştiren söylemler kullanmaktadır. Alternatif medya platformları, haber figürlerinin düşüncelerini sıklıkla sosyal medya hesaplarına atıfla vermektedir. Bu da yeni iletişim

teknolojilerinin kitlelere ulaşmadaki önemini göstermektedir. Alternatif medya, ana akıma kıyasla farklı ideolojiye sahip bireylerin düşüncelerini ifade etmesi açısından bir fırsattır.

Kaos GL ve KCDP, toplumsal hareketlerin sesini duyurarak, kitleleri örgütleyen ve çeşitli protesto gösterilerine sevk eden haberler yapmaktadır. Haberlerde zaman ve mekân kavramları hak örgütleri platformlarında ön plana çıkmaktadır. Alternatif medya platformlarını ana akımdan ayıran bir diğer nokta da sayısal verilere dayalı habercilik anlayışı sergilemeleridir. Kaos GL ve KCDP, TÜİK gibi devlet iştiraki kurumların bilimsel raporlarını yetersiz bulmaktadır. Bu doğrultuda araştırmalarını kendi bünyesindeki kaynaklardan yürütmektedir. KCDP her ay düzenli olarak erkek şiddetine kurban giden kadınlarla ilgili çalışmasını kamuoyu ile paylaşmaktadır. Ancak bu verilerin inandırıcılığı da tartışılmaktadır. Hak örgütlerinin kullandığı görsellerde, ideolojik ve manipülatif ifadeler yer almaktadır. Fotoğraf gerçekliği vermekte kullanılan bir araç ise olayın inandırıcılığı her açıdan desteklenmelidir. Örneğin, KCDP, polislerin eylemcileri darp ederek gözaltına almak istemesi haberini destekleyici herhangi bir görsel kullanmamıştır. Gazetelerin, haberlerinde”su almak, kolu kanadı kırılmak, kendi düşen ağlamaz” gibi deyim ve atasözlerine başvurduğu, örtülü ve açık şekilde bazı sözleşme karşıtı gruplar için "yobaz, gerici ve dinci ifadelerine yer verdiği gözlemlenmektedir.

İstanbul Sözleşme ile ilgili haberlerin, ulusal basında nasıl bir içerik ve söylem ile ele alındığını analiz edilen bu çalışmada, gazetelerin kullanmış olduğu ton, dil ve üslup gibi haber unsurlarında benzeştiği ancak ideolojik açıdan ise farklı bir haber anlayışı benimsedikleri sonucuna varılmıştır. Bilgilendirici tarzda verilen haberlerde benzerlikler görülürken, içeriğe bakılmadan, sadece salt başlık okuması yapıldığında ise farklılıkları görmek mümkündür. Örnekleme dahil edilen gazetelerin İstanbul

Sözleşmesi'nin feshi konusunda içeriksel ve söylemsel açıdan nasıl analiz edildiği önermesinin incelendiği bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- İstanbul Sözleşmesi'nin feshi tartışmaları gazetelerin öncelikli konusu olmuştur. Cumhurbaşkanlığı karanamesinin ön planda tutulduğu haberlerde, iktidar ve muhalefetin söylemlerinin, gazetelerin işlediği temayı; manşet, sürmanşet, spot ve alt başlıklarında görmemize olanak tanınmıştır.
- İstanbul Sözleşmesi ile ilgili haberlerde sıklıkla betimlemeye başvurulmuştur.
- Sabah, Yeni Şafak ve hak örgütlerinin, haberlerin sunumunda ideolojik bakış açılarına yer vermesi, gazeteciliğin objektifliği açısından tartışmaya açıktır. Gazeteler, gerek muhalefet gerekse iktidarın ideolojilerini hâkim kıldıkları haber temsillerine yer vermiştir.
- İstanbul Sözleşmesi'ne karşı Hürriyet gazetesinin daha nötr, Sabah ve Yeni Şafak gazetelerinin ise sözleşme karşıtı bir habercilik anlayışı sergilemektedir.
- Hak örgütleri kuruluş ilkeleri doğrultusunda, sözleşmenin tarafında yer alan söylemlere ve feshi karşıtı eleştirel bir bakış açısına yer vermektedir.
- Sözleşmeye muhalif gazetelerin, ağırlıklı olarak sözleşmenin olumsuz yanlarını öne sürdüğü görülmektedir. Sözleşmenin herhangi bir hukuki dayanağı olmaksızın, Türk gelenek ve göreneklerine aykırı bir mutabakat metni olduğu iddia edilmektedir.
- İstanbul Sözleşmesi'nin medyada politik bir tartışma olarak temsil edilirken, sosyal açıdan ise yeterince yararları ve koruyucu yönleri vurgulanmamıştır. Nitelikleri açısından İstanbul Sözleşmesi, medyada siyasi bir araç olarak temsil edilirken, mutabakat metninin sunumunda, politik ideolojinin baskın bir rol oynadığı görülmektedir.

Örnekleme oluşturan gazetelerde; kurgulayıcı, eksik ve devrik cümleler olduğu görülmektedir. Özellikle hak örgütlerinin paylaşımlarında; noktalama işaretleri, küçük büyük harf yazımı, yanlış bağlaç kullanımı ve soru kalıpları içeren çok sayıda cümle vardır. Bu tür cümlelerin oluşturulmasındaki amaç okurlar üzerinde bir merak duygusu uyandırmaktır.

Haberlerin tamamında fotoğraf kullanılmıştır. Ana akım gazeteler fotoğraf seçiminde daha çok bürokratlara ve temsili görsellere yer verirken, hak örgütleri ise protesto görüntülerini kullanmayı tercih etmiştir. Gazeteler, haberin inandırıcılığını ve etkinliğini desteklemek adına fotoğraflara başvurmuştur. Gazetelerin, sosyal medya görüntülerine yer vermesi de inandırıcılığı destekler niteliktedir.

Gazetecilik mesleği, yalnız İstanbul Sözleşmesi için değil, her türlü konudaki haberin temsilinde, toplum içerisinde farklı ideolojik görüşe sahip yurttaşların olduğu bilinciyle icra edilmelidir. Özellikle kamuoyunun hassas olduğu konularda, kitlelerin karşı karşıya getirilmemesi için, kullanılan içerik ve söylemlerde gazetelerin azami dikkat göstermesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye’de kadına karşı şiddet ve cinayet vakalarının arttığı bir ortamda, kadınların hakkını savunan bir mutabakattan geri adım atılması hatalıdır. İstanbul Sözleşmesi’ni “zararlı” olarak nitelendirmek yerine kadınlar için “faydalı” çalışmalar yapılmalıdır. İstanbul Sözleşmesi’nin yerini alması beklenen 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun”da “toplumsal cinsiyet” ile ilgili tek bir ifade geçmemektedir. İstanbul Sözleşmesi’nde bu kavram, kadına karşı şiddetle birlikte 24 kez vurgulanmaktadır. İstanbul Sözleşmesi’ne sadece kadın sorunuymuş gibi bakmak da yanlış bir tutumdur. Toplumsal cinsiyet eşitliğini her ne olursa olsun, insan onuruna yakışır bir şekilde yaşamak herkesin hakkıdır.

Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda, bundan sonraki çalışmalara katkı sunulabilmesi amacıyla şu hususlar önerilebilmektedir:

- Sabah gazetesi, İstanbul Sözleşmesi gibi toplumsal açıdan son derece önemli olan bir meseleyle ilgili haberlere daha fazla yer vermeli ve web sitesini haberlere ulaşılmasında daha erişilebilir hale getirmelidir.
- İstanbul Sözleşmesi hakkında daha fazla bilimsel araştırma yapılıp, konuyu siyaset perspektifinden ziyade farklı bakış açılarıyla ele alınmalıdır.
- Araştırmaya yeni bakış açıları getirmek için özellikle yeni medya ve gazetecilik alanında çalışmalar yapan araştırmacılar teşvik edilmelidir.

KAYNAKLAR

Adukia A., Eble A., Harrison E., Runesha H. B. & Szasz T. (2023). *What We Teach About Race And Gender: Representation in Images and Text of Children's Books* (Working Paper No. 2021-44). Retrieved From https://Bfi.Uchicago.Edu/Wp-Content/Uploads/2021/04/BFI_WP_2021-44.Pdf. Retrieved Date:19.05.23

Akgül, S. (2020). Dijital Çağda Okuyucunun Alışkanlıkları Bağlamında Ansiklopediciliğin İmkanlarını Yeniden Düşünmek. *Dijitalin Ritmi: İletişim, Medya ve Kültür Alanlarında Yeni Perspektifler* (Der. S. Koç Akgül Ve B. Pazarbaşı), İstanbul: Hiper Yayın.

Akmeşe, Z. (2020). "Social Networks: The New Medium of Advertising – Instagram Case", *New Media and Visual Communication in Social Networks*, s. 226-227, Edt: S. Kır, USA: IGI Global.

Aktan, E. (2017). *Sosyal Medya ve Siyasal Katılım*, Konya: Eğitim Yayınevi.

Altıntop, M. ve Bak, G. (2023). Teun Adrian Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi Anlayışı ve Haber Analiz Modeli, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Temel Alanında Akademik Çalışmalar-I*, s. 98-99, Edt. Y. L. Mert, İstanbul Karadeniz Kitap.

Anadolu Ajansı (2020). "Tartışmaların Odağındaki İstanbul Sözleşmesi" <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/tartismalarin-odagindaki-istanbul-sozlesmesi/1924988>

Erişim Tarihi: 09.05.2023.

Anadolu Ajansı (2021). “Whatsapp’ın ‘Onay Dayatmasının’ Ardından Kullanıcılar Yerli Güvenilir Alternatiflere Yöneliyor” <https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/whatsappin-onay-dayatmasinin-ardindan-kullanicilar-yerli-guvenilir-alternatiflere-yoneliyor/2104872> Erişim Tarihi: 09.05.2023.

Arat, Ü. (2019). Alternatif Medya Ana Akıma Karşı Mı: Türk Medyasında Suriyeli ‘Göçmen Sorunu’, *Siyaset ve Kültür Kesişmesi*, s. 452, Edt. D. Vardar ve I. Depret, İstanbul: Hümanist Kitap Yayıncılık.

Arıkan, A. (2020). Yeni Medya Trendleri: Yeni Medya, İletişim, Teknoloji, Toplum ve İş Dünyası için Perspektifler, Hiperyayın: İstanbul.

Aydemir, Küçüköz D. (2022). İyi, Kötü ve Eleştirel Medya, *Bir Yaşam Alanı Olarak Dijital Medya (Kuramlar, Uygulamalar ve Tartışmalar)*, s. 40, Konya: Eğitim Yayınevi.

Bacchi C. & Eveline J. (2010). Mainstreaming Politics: Gendering Practices and Feminist Theory, South Australia: University of Adelaide Press.

Banko, M. ve Babaoğlu A. R. (2013). Gezi Parkı Sürecine Dijital Vatandaş’ın Etkisi, Kişisel Yayınlar.

Başlar, G. (2013). Yeni Medya’nın Gelişimi ve Dijitalleşen Kapitalizm, Akademik Bilişim.

Baudrillard, J. (1975). The Mirror of Production, (M. Poster, Trans). USA: Telos Press.

BBC (2020). “Istanbul Convention: Poland to Leave European Treaty on Violence Against Women” <https://www.bbc.com/news/world-europe-53538205>

Retrieved Date: 10.01.2023.

BBC (2023). “İstanbul Sözleşmesi: Türkiye’nin Çekildiği Sözleşme Nedir, Kadınları Nasıl Koruyor?” <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-56469986>

Erişim Tarihi: 20.05.2023.

Berg, B. L. & Lune, H. (2019). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, (Çev. A. Sarı). Konya: Eğitim Yayınevi.

Bianet (2020). “TÜSİAD: İstanbul Sözleşmesi’nden Caymayalım” Erişim Tarihi: 10.07.2023.

Bianet (20 Mart 2021). “Barolardan Tepki: Cumhurbaşkanı Yetkilerini Aştı” <https://bianet.org/haber/barolardan-tepki-cumhurbaskani-yetkilerini-asti-241129>

Erişim Tarihi: 30 Mart 2023.

Bianet (20 Mart 2021). “Böyle Bir Sabaha Uyanmak Korkutucu” <https://bianet.org/haber/boyle-bir-sabaha-uyanmak-korkutucu-241115>

Erişim Tarihi: 30 Mart 2023.

Bianet (22 Mart 2021). “DİB: Gemi Su Aldıkça, İktidarın Saldırıları Artıyor” <https://bianet.org/haber/dib-gemi-su-aldikca-iktidarin-saldirilar-artiyor-241176>

Erişim Tarihi: 30 Mart 2023.

Bianet (2023). “Bağımsız İletişim Ağı” <https://bianet.org/bianet/sayfa/bagimsiz-iletisim-agi> Erişim Tarihi: 10.07.2023.

Bianet Şiddet Çetelesi (2023). “Bianet Şiddet, Taciz, Tecavüz Çetelesi Tutuyor” <https://bianet.org/kadin/bianet/133354-bianet-siddet-taciz-tecavuz-cetelesi-tutuyor> Erişim Tarihi: 08.09.2023.

Bilgin, N. (2006). Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler ve Örnek Çalışmalar. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Binark, M. (2007). Yeni Medya Çalışmaları. Yeni Medya Çalışmalarında Yeni Sorunlar ve Yöntem Sorunu, Ankara: Dipnot Yayınları.

Binark, M. ve Löker, K. (2011). Sivil Toplum Örgütleri İçin Bilişim Rehberi, Ankara: Uzerler Matbaası.

Birsen, H. (2013). Değişim Aracı Olarak Yeni Medya, *Dijital İletişim ve Yeni Medya*, (Der. M. C. Öztürk, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Boyle, K. (2005). Media and Violence: Gendering the Debates, London: Sage Publications.

Büyükçapar, O. (2018). Bilişim Teknolojileri ve Yazılım, İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Castells, M. (2004). Enformasyon Teknolojisi ve Küresel Kapitalizm (Çev. M. Armağan). Küresel Kuşatma Karşısında İnsan, İstanbul: Ufuk Kitapları.

Castells, M. (2005). Ağ Toplumunun Yükselişi. Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum, Kültür, (Çev. E. Kılıç). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Chambers D., Steiner L. & Fleming C. (2014). Women and Journalism, London: Routledge.

Connell R. W. (1998). Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Toplum, Kişi ve Cinsel İktidar (Çev. C. Soydemir). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Council of Europe (2002). Recommendation Rec (2002) 5
<https://www.coe.int/en/web/genderequality/recommendation-rec-2002-5-and-other-tools-of-the-council-of-europe-concerning-violence-against-women>
Retrieved Date: 07.12.2022.

Council of Europe (2006). Resolution 1512. <https://pace.coe.int/en/files/17464>
Retrieved Date: 07.12.2022.

Council of Europe (2007). R (2007) 17 Sayılı Tavsiye Kararı.
<https://rm.coe.int/1680590177> Retrieved Date: 07.12.2022.

Council of Europe (2008). Resolution 1635.
<https://pace.coe.int/pdf/b68082d64ebd213e1080f99c4053cb619cb375714af0d65f84241be54e6aa66e/res.%201635.pdf> Retrieved Date: 07.12.2022.

Council of Europe (2009). Resolution 1691.

<https://pace.coe.int/pdf/0c0c5dc856b80244a17ef48b9670f0d2370e51ece6dbf06d4a96027c54b481d3/res.%201691.pdf> Retrieved Date: 07.12.2022.

Council of Europe (2011). İstanbul Sözleşmesi. <https://rm.coe.int/168008482e>
Retrieved Date: 07.12.2022.

Council of Europe (2019). Recommendations by the Committee of the Parties.
<https://rm.coe.int/recommendations-of-the-committee-of-the-parties-for-turkey/pdfa/1680920060> Retrieved Date: 07.12.2022.

Council of Europe (2023). Chart of Signatures and Ratifications of Treaty 210.
<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treaty=210> Retrieved Date: 08.05.2023.

Davran, İ. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Tutumlarının Akademik Gdlenmeye Etkisi, İstanbul: Hiperyayın.

Demir, S. T. (2016). *Dijital Aşklar: Sanallık ve Gerçeklik Arasında Bedenin, Mekânın ve İletişimin Tasarımı*, TRT Akademi Hakemli Dergi, 1(2), 516-525.

Dinar C., Mair T., Rafael S., Rathje J. & Schramm J. (2016). Hate Speech Against Refugees. Berlin: Amadeu Antonio Foundation.

Dirini, İ. ve Özsu, G. (2020). “Hate Speech and Hate Crime”, Report on Hate Speech in Social Media: In the COVID-19 Pandemic Period, (Edt. Z. Özarslan). Ankara: Alternative Informatics Association.

Eckert P. & Mcconnell-Ginet S. (2013). Language and Gender, New York: Cambridge University Press.

Erdoğan İ. ve Alemdar K. (2010). *Öteki Kuram*, İstanbul: Erk Yayınları.

Erdoğan, Ş. (2020). Aktivizm, Yeni Medya ve Dijital Aktivizm, *Dijital Çağda İletişim Çalışmaları ve Medya Araştırmaları*, (Edt. E. Eroğlu ve B. Taşdelen), Konya: Eğitim Yayınevi, s.122-124.

Fairclough, N. (2012). Critical Discourse Analysis, International Advances in Engineering and Technology (IAET), (7), International Scientific Researchers (ISR) s.s. 353-354.

Fırlar F.B. ve Deniz Ş. (2010). *Dijital Gazeteler ve Pazarlama: Türkiye’deki Dijital Gazetelerin Pazarlama Dinamiklerinin Değerlendirilmesine İlişkin Bir Analiz*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(11), 314-328.

Geray, H. (2003). İletişim ve Teknoloji Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları. Ankara: Ütopya.

Giddens, A. (2006). Modernitenin Küreselleşmesi (Çev. K. Bülbül). Küreselleşme Okumaları Ekonomi Siyaset, Ankara: Kadim Yayınları.

Glaisyer, T. (2010). "Political Factors: Digital Activism in Closed and Open Societies", *Digital Activism Decoded: The New Mechanics of Change*, ed. Mary Joyce, p.90-91, New York: International Education Association.

Grenfell, M. & James, D. (1998). *Bourdieu and Education: Acts of Practical Theory*, London: Falmer Press.

Gurevitch, M., Bennett T., Curran J. & Woollacott J. (2005). *Culture, Society and Media*, London & New York: Routledge.

Habermas, J. (2002). *Küreselleşme ve Milli Devletlerin Akibeti* (Çev. M. Beyaztaş). İstanbul: Bakış Yayınları.

Hall, S. (1997). *Representation*, London: SAGE Publications.

Hall, S. (2017). *Temsil* (Çev. İ. Dündar). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Hürriyet Gazetesi (2021). <https://www.hurriyet.com.tr/> Erişim Tarihi: 30.03.2023.

Irak, H. ve Taşcıoğlu R. (2022). "Dijital Aktivizm Mümkün mü? Farklı Yaklaşımlar Bağlamında Kuramsal Bir Tartışma", *İletişim ve Medya Alanında Uluslararası Araştırmalar X* (Ed. Mete Kazaz), s.s. 164-166, İstanbul: Eğitim Yayınevi.

Jeppesen, S. (2016). *Understanding Alternative Media Power: Mapping Content & Practice to Theory*, *Ideology and Political Action*, 27, 1 (4), 54-77.

KADEM (2020). “İstanbul Sözleşmesi Hakkında” <https://kadem.org.tr/istanbul-sozlesmesi-hakkinda/> Erişim Tarihi: 10.03.2023.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (7 Mart 2021). “Şubat 2021 Raporu” <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/2956/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-subat-2021-raporu> Erişim Tarihi: 30.03.2023.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Kadın Meclisleri (24 Mart 2021). “O Karar Geri Çekilecek, İstanbul Sözleşmesi Yaşatır, Ülkenin Tüm Meydanları Bizimdir” <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/aciklamalar/2958/o-karar-geri-cekilecek-istanbul-sozlesmesi-yasatir-ulkenin-tum-meydanlari-bizimdir> Erişim Tarihi: 30.03.2023.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (1 Nisan 2021). “Mart 2021 Raporu” <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/2959/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-mart-2021-raporu> Erişim Tarihi: 30.03.2023

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (2022). *Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu 2022 Yıllık Veri Raporu*, <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/3040/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2022-yillik-veri-raporu> Erişim Tarihi: 02.02.2023.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (2023). *Hakkımızda*, <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/hakkimizda> Erişim Tarihi: 02.07.2023.

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye

İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi Hakkında Kanun (Sayı: 31429).

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/03/20210320-49.pdf>Erişim Tarihi:0

2.11.2022.

Kaos GL (3 Mart 2021). “Türkiye, İstanbul Sözleşmesi’ni Neden Etkin Şekilde Uygu

lamıyor?” <https://kaosgl.org/haber/turkiye-istanbul-sozlesmesi-ni-neden-etkin-s>

ekilde-uygulamiyor Erişim Tarihi: 30.03.2023.

Kaos GL (22 Mart 2021). “İstanbul Sözleşmesi ile İlgili Cumhurbaşkanlığı Kararı

Yok Hükmündedir, Sözleşme Yürürlüktedir” <https://kaosgl.org/haber/istanbul-s>

ozlesmesi-ile-ilgili-cumhurbaskanligi-karari-yok-hukmundedir-sozlesme-yurur

luktedir Erişim Tarihi: 30.03.2023.

Kaos GL (1 Nisan 2021). “TGS Kadın ve LGBTİ+ Komisyonu’ndan İstanbul Sözleş-

mesi Haberleri Bilgi Notu” <https://kaosgl.org/haber/tgs-kadin-ve-lgbti-komisyo>

nu-ndan-istanbul-sozlesmesi-haberleri-bilgi-notu Erişim Tarihi: 30.03.2023.

Kaos GL (2023). “Biz Kimiz?” <https://kaosgldernegi.org/hakkimizda/biz-kimiz>

Erişim Tarihi: 10.07.2023.

Koç, R. (2020). Dijital Aktivizm, Konya: Eğitim Yayınevi.

Koçyiğit, M. (2015). Sosyal Ağ Pazarlaması: Marka Bağımlılığı Oluşturmada Yeni

Bir Pazarlama Stratejisi, Konya: Eğitim Yayınevi.

Kuryel, B. (2015). Teknoloji ve Mühendislik Bilimlerinin Kavramsal Tarihi Üzerine, *Başka Bir Teknoloji Mümkün*, (Edt. A. Timur), s. 61, İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

Kutlu, Ö. T. (2022). Hakikat-Sonrası Çağda Yalan Haber Sorunu: Aradığımız “Gerçeğe Şu An Ulaşılamıyor, Lütfen Sonra Tekrar Deneyiniz (!), *İnternet, Haber, Habercilik*, (Edt. E. E. Ercan), s.18, İstanbul: Eğitim Yayınevi.

Künüçen, H. H. ve Samur, S. (2021). *Dijital Çağın Gerçeklikleri: Sanal, Artırılmış ve Genişletilmiş Gerçeklikler Üzerine Bir Değerlendirme*, Yeni Medya, (11),39-50

McRobbie, A. (2009). *The Aftermath of Feminism: Gender, Culture and Social Change*, London: SAGE Publications.

Montiel, A. V. (2014). *Media and Gender: A Scholarly Agenda for the Global Alliance on Media and Gender*, Paris: UNESCO.

Mulvey, L. (2009). *Visual and Other Pleasures*, New York: Palgrave Macmillan.

Levi-Strauss, C. (1963). *Structural Anthropology*, New York: Basic Books, Inc., Publishers.

Logar R., Vargova B. M. & Sticker M. (2017). *Wave-Handbook: Prevention and Support Standards for Women Survivors of Violence (A Handbook for the Implementation of the Istanbul Convention)*, Viyana: WAVE.

Ortay, H. (2022). Medyanın Siyaset Üzerindeki Tesiri, *İletişim Çalışmaları 2022*, (Edt. A. İşman, A. Z. Özgür, Y. Adıgüzel, N. Akıncı Çötök, D. Çiftçi ve M. Öztunç), s.181, Konya: Eğitim Yayınevi.

OECD. (2021). "Employment" https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=GENDER_EMP Retrieved Date: 15.05.2023.

Özdoyran, G. (2019). *Yeni Medya 'ya Yönelik Yeni Yaklaşımlar: Yeni Medya ve Post-Yapısalcılık/Postmodernizm*. Etkileşim, (4), 186-218.

Porgham, S. (2023). Sosyal Medyanın Yükselişiyle Haber Olgusunun Gerçeklik Bağlamında Çöküşü: Post-Truth ve Haber Erozyonu, *Yeni Medya ve Gazetecilik*, (Edt. T. Maral), s. 72, Lyon: Livre de Lyon.

Sabah Gazetesi (2021). <https://www.sabah.com.tr/> Erişim Tarihi: 30.03.2023.

Scollon, R. (2001). *Mediated Discourse*, London: Routledge.

Shepherd L. J. (2010). *Gender Matters in Global Politics: A feminist introduction to International Relations*. New York: Routledge.

Siegel, A. A. (2020). *Social Media and Democracy: The State of the Field, Prospects for Reform*. Cambridge: Cambridge University Press.

T.C. Anayasası (1982). “Türkiye Cumhuriyet Anayasası”

https://cdn.tbmm.gov.tr/TbmmWeb/Anayasa/anayasa_2018.pdf Erişim Tarihi:
19.05.2023.

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2021).

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025), s. 31.

<https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-plani-2021-2025.pdf> Erişim Tarihi:20.10.2022.

Tahaoglu, Ç. ve Akgül, E. (2018). Gender-Based Journalism Handbook, İstanbul: IPS Communications Foundation.

Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Trend, D. (2008). Medyada Şiddet Efsanesi: Eleştirel Bir Giriş (Çev. G. Bostancı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Tunç, A. ve Arsan, E. (2007). Gazetelerde Seçim Var, İstanbul: Milliyet Yayıncılık.

Türkiye Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Analizler Merkezi (2022). “Kadına Yönelik Şiddet Oranları” <https://www.turksam.org/detay-kadina-yonelik-siddet-oranlari>
Erişim Tarihi: 20.04.2023.

T24 (2021). “KADEM’den İstanbul Sözleşmesi’nin Feshedilmesi Hakkında Açıklama” Erişim Tarihi: 10.07.2023.

T24 (20 Mart 2021). “İstanbul Sözleşmesi’nin Feshedilmesine Şevval Sam’dan Tepki: Herkes Dövüş Sporlarına Yazılsın, Orman Kanunları Geçerli Artık!”
<https://t24.com.tr/haber/istanbul-sozlesmesi-nin-feshedilmesine-sevval-sam-dan-tepki-herkes-dovus-sporlarına-yazilsin-orman-kanunları-gecerli-artik,940360> Erişim Tarihi: 30.03.2023.

T24 (22 Mart 2021). “Boşanma Aşamasındaki Eşi 16 Yerinden Bıçaklanmıştı: Gözüme Uyku Girmiyor, Bundan Sonra Bizim Hayatımızı Kim Koruyacak?”
<https://t24.com.tr/haber/bosanma-asamasındaki-esi-16-yerinden-bicaklamisti-gozume-uyku-girmiyor-bundan-sonra-bizim-hayatimizi-kim-koruyacak,940678> Erişim Tarihi: 30.03.2023.

T24 (22 Nisan 2021). “Emniyet’te Geri Adım: “İstanbul Sözleşmesi Feshedilmeden Önce 34 Günde 34 Kadın, Fesihten Sonraki 34 Günde ise 25 Kadın Hayatını Kaybetti” Paylaşımı Silindi” <https://t24.com.tr/haber/emniyet-ten-geri-adim-istanbul-sozlesmesi-feshedilmeden-onceki-34-gunde-34-kadin-fesihten-sonraki-34-gunde-ise-25-kadin-hayatini-kaybetti-paylasimi-silindi,947739>
Erişim Tarihi: 30.03.2023.

T24 (2022). “Türkiye Barolar Birliği’nden Danıştay’ın İstanbul Sözleşmesi Kararına Tepki”<https://t24.com.tr/haber/turkiye-barolar-birligi-nden-danistay-in-istanbul-sozlesmesi-kararina-tepki,1047462> Erişim Tarihi: 10.07.2023.

T24 (2023). T24 Hakkında, <https://t24.com.tr/hakkında> Erişim Tarihi: 10.07.2023.

Uluocak, Ş., Gökulu, G., Bilir, O., Karacık Etizer, N. ve Özbay, D. (2014). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Yönelik Şiddet, Edirne: Paradigma Kitapevi Yayınları.

UNFPA (2023). “Ev İçi Şiddet Raporu” <https://turkiye.unfpa.org/tr/ev-ici-siddet-raporu-basin-bulteni> Erişim Tarihi: 22.07.2023.

United Nations (2015). “17 Sustainable Development Goals” <https://sdgs.un.org/goals> Retrieved Date: 01.05.2023.

United Nations (1993). “Declaration on the Elimination of Violence Against Women” https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities_crimes/Doc.21_declaration%20elimination%20vaw.pdf Retrieved Date: 01.05.2023.

United Nations (1995). “Fourth World Conference on Women Beijing Declaration” <https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/declar.htm> Retrieved Date: 01.05.2023.

United Nations (1948). “Universal Declaration of Human Rights (UDHR)” <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights> Retrieved Date: 01.05.2023.

United Nations (1979). “Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women” <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/> Retrieved Date: 01.05.2023.

United Nations (2023). Siyasette Kadınlar: 2023, <https://turkiye.un.org/sites/default/files/2023-03/Siyasette%20Kadınlar%202023%20-%20Harita.pdf> Erişim Tarihi: 14.06.2023.

Yüksel, H. (2021). İnternet Medyasına Alternatif Bir Alan Olarak Blog Haberciliği. *A'dan Z'ye Yeni Medya Çalışmaları* (Der. H. Yüksel). İstanbul: Efe Akademik Yayıncılık.

Yüksel, O. (2022). Tüm Boyutlarıyla Dijital Pazarlama ve Sosyal Medya, Ankara: Medya Akademi Yayınları.

Van Dijk, J. (2001). Critical Discourse Analysis, *The Handbook of Discourse Analysis*, (Edt. D. Schiffrin, D. Tannen & H. E. Hamilton), s.s. 352-354, Oxford: Blackwell Publishers.

Van Dijk, J. (2016). Ağ Toplumu, (Çev. Ö. Sakin), İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Wilke-Launer, R. (2009). Gender Politics Makes a Difference, Berlin: Heinrich Böll Foundation.

Wikipedi (2023). Hürriyet (gazete), [https://tr.wikipedia.org/wiki/Hürriyet_\(gazete\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Hürriyet_(gazete)) Erişim Tarihi: 10.07.2023.

Wikipedi (2023). Sabah (gazete), [https://tr.wikipedia.org/wiki/Sabah_\(gazete\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Sabah_(gazete)) Erişim Tarihi: 10.07.2023.

Wikipedi (2023). Yeni Şafak, https://tr.wikipedia.org/wiki/Yeni_Şafak Erişim Tarihi: 10.07.2023.

Wodak, R. (2001). What CDA is about – A Summary of its history, important concepts and its developments. *Methods of Critical Discourse Analysis*, (Edt. R. Wodak and M. Meyer), p. 1-3, London: Sage Publications.

World Health Organization (2023). Violence against women, https://www.who.int/health-topics/violence-against-women#tab=tab_1 Erişim Tarihi: 11.06.2023.

Yeni Şafak Gazetesi (2021). <https://www.yenisafak.com/> Erişim Tarihi: 30.03.2023.

Yurdigül, Y. ve Zinderen İ. E. (2012). Yeni Medyada Haber Dili (Ayşe Paşalı Olayı Üzerinden Geleneksel Medya ve İnternet Haberciliği Karşılaştırması). *Turkish Online Journal of Design and Art and Communication*, 2 (3), 81-91.

Yücebaş, S. (2022). Muhafazakâr Yaşam Tarzlarının Yazılı Basında Sunumu, Konya: Eğitim Yayınevi.

EKLER

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi/İstanbul Sözleşmesi

Avrupa Konseyi Anlaşmalar Serisi-No.210

İstanbul, 11.V.2011 Giriş

Kadınlara Yönelik şiddet ve Aile içi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi

Avrupa Konseyi üye devletleri ve işbu Sözleşmeyi imzalayan diğer devletler,

İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'ni (ETS (Avrupa Antlaşmaları Serisi) No.5, 1950) ve bu sözleşmenin Protokollerini, Avrupa Sosyal Şartı'nı (ETS No.35,1961, 1996 yılında gözden geçirilen hali, ETS No. 163) İnsan Ticaretine karşı Eylem'e ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni (ETS no.197, 2005), Cinsel Taciz ve Cinsel İstismara Karşı Çocukların Korunmasına ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni (ETS No.2012007) hatırd tutarak;

Bakanlar Komitesinin Avrupa Konseyi üye devletlerine sunduğu; Kadınların şiddete karşı korunmasına ilişkin Rec (2002)5 Tavsiye Kararı'nı, toplumsal cinsiyet eşitliği standart ve mekanizmalarına ilişkin CM/Rec (2007) 17 Tavsiye Kararı'nı, çatışmaların önlenmesi ve çözümünde ve barışın tesisinde kadın ve erkeklerin rolüne ilişkin CM/Rec (2010) 10 Tavsiye Kararı'nı ve diğer ilgili tavsiye kararlarını hatırd tutarak;

Kadınlara yönelik şiddet alanında önemli standartları oluşturan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin gelişen içtihat hukuku külliyatını dikkate alarak;

Medeni ve Siyasi Haklara ilişkin Uluslararası Sözleşme'yi (1966), Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara ilişkin Uluslararası Sözleşme'yi (1966), Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine ilişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ni ve bu sözleşmenin ihtiyari Protokolü'nü (1999), CEDAW

Kadınlara Yönelik Şiddet Komitesinin 19 No'lu Genel Tavsiye Kararı'nı, çocuk Haklarına ilişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ni (1989) ve ihtiyari Protokollerini (2000) ve Engellilerin Haklarına ilişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ni (2006) göz önünde tutarak;

Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü'nü (2002) göz önünde tutarak;

Uluslararası insancıl hukukun temel ilkelerini ve özellikle Savaş Zamanında Sivillerin Korunmasına ilişkin Cenevre Sözleşmesi'ni (IV) (1949) ve bu Sözleşmenin ek 1, ve 2. Protokollerini (1977) hatırd tutarak;

Kadınlara yönelik her türlü şiddeti ve aile içi şiddeti kınayarak;

Kadınlar ve erkekler arasında yasal ve fiili eşitliğin gerçekleştirilmesinin kadınlara yönelik şiddeti önlemede anahtar bir unsur olduğunun bilincinde olarak;

Kadınlara yönelik şiddetin, erkeklerin kadınlar üzerinde tahakküm kurmasına ve kadınlara yönelik ayrımcılığa neden olan ve kadınların tam ilerlemesini engelleyen ve kadınlar ile erkekler arasındaki tarihsel eşitlikçi olmayan güç ilişkisinin tezahürü olduğunun bilincinde olarak;

Kadınlara yönelik şiddetin toplumsal cinsiyete dayalı şiddet şeklindeki yapısal niteliğinin ve bu şiddetin, erkeklerle kıyaslandığında kadınları ikincil konuma zorlayan temel sosyal mekanizmalardan birisi olduğunun bilincinde olarak;

Kadınlar ile kız çocuklarının, çoğunlukla aile içi şiddet, cinsel taciz, tecavüz, zorla evlendirme, sözde “namus” adına işlenen cinayetler, kadın sünneti gibi insan haklarını ciddi şekilde ihlal eden ve kadın erkek eşitliğini sağlamanın önünde büyük bir engel oluşturan şiddetin pek çok boyutuna maruz kaldıklarını büyük endişeyle dikkate alarak;

Silahlı çatışma esnasında sivil halkı, özellikle de kadınları yaygın ve sistematik tecavüz ve cinsel suçlar şeklinde etkileyen insan hakları ihlallerinin ve gerek çatışma esnasında gerekse sonrasında tırmanan toplumsal cinsiyete dayalı şiddet potansiyelinin bilincinde olarak;

Kadınlar ile kız çocuklarının toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalma riskinin erkeklerden daha yüksek olduğunu kabul ederek;

Aile içi şiddetin kadınları orantısız şekilde etkilediğini ve erkeklerin de aile içi şiddet mağduru olabileceklerini kabul ederek;

Çocukların, aile içindeki şiddete tanık olmak dahil aile içi şiddet mağduru olduklarını kabul ederek;

Kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetten arındırılmış bir Avrupa yaratmayı arzu ederek, aşağıdaki şekilde anlaşmışlardır:

Bölüm I-Amaçlar, tanımlar, eşitlik ve ayırım gözetmeme, genel yükümlülükler

Madde 1 – Sözleşmenin Amacı

1. Bu Sözleşmenin amacı;

1. Kadınları her türlü şiddetten korumak, kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak,
2. Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınların güçlendirilmesi yolu dahil kadınlar ile erkekler arasındaki temel eşitliği teşvik etmek;

3. Kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddet mağdurlarının korunması ve bu mağdurlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politikalar ve tedbirler geliştirmek;
 4. Kadınlara yönelik şiddeti ve aile içi şiddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası iş birliğini teşvik etmek; sözleşmeden çekilerek bu konuda iş birliğinden de çekilmiş olmuyor mu
 5. Kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddeti ortadan kaldırmak üzere bütüncül bir yaklaşım benimsemek amacıyla etkili iş birliğini sağlamak için kuruluşlara ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım sağlamaktır.
2. Sözleşme hükümlerinin taraflarca etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla, işbu Sözleşme özel bir izleme mekanizması kurar.

Madde 2 – Sözleşmenin Kapsamı

1. Bu Sözleşme aile içi şiddet de dahil olmak üzere, kadınlara orantısız biçimde etkileyen kadınlara yönelik her türlü şiddet biçimi için geçerlidir.
2. Taraflar işbu Sözleşmeyi tüm aile içi şiddet mağdurlarına uygulamaya teşvik edilirler. Taraflar işbu Sözleşmenin hükümlerini uygularken, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağduru kadınlara özel önem atfetmelidirler.
3. Bu Sözleşme barış zamanlarında ve silahlı çatışma durumlarında uygulanır.

Madde 3 – Tanımlar

İşbu Sözleşmenin amacı bakımından:

a. kadınlara yönelik şiddet”, bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir.

- “Aile içi şiddet”, aile içerisinde veya hanede veya mağdur faille aynı evi paylaşırsa da paylaşmasa da eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemi anlamına gelir.
- “Toplumsal cinsiyet”, kadınlar ve erkekler için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak inşa edilen roller, davranışlar, eylemler ve nitelikler anlamına gelir. Bunu metin içinde kullan. Bundan bahsettiğin ilk bölümlerde
- “Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet”, kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınlara orantısız biçimde etkileyen şiddet anlamına gelir.
- “Mağdur”, a ve b bentlerinde belirtilen davranışlara maruz kalan gerçek kişi anlamına gelir.
- “Kadınlar” kelimesi 18 yaşın altındaki kız çocuklarını da kapsar.

Madde 4 – Temel haklar, eşitlik ve ayırım gözetmeme

1. Taraflar, gerek kamu gerek özel alanda tüm bireylerin, özellikle kadınların, şiddetten arınmış yaşama haklarını sağlamak ve korumak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır.
2. Taraflar, kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı kınar ve bunu önlemek için özellikle:

kadın erkek eşitliği ilkesini kendi ulusal anayasalarına veya diğer uygun mevzuatına dahil edip, bu ilkenin uygulamada da gerçekleştirilmesini sağlayarak; gerektiğinde, kadınlara karşı ayrımcılığı, yaptırımların kullanılması yoluyla yasaklayarak; kadınlara yönelik ayrımcılık içeren kanunları ve uygulamaları yürürlükten kaldırarak;

gerekli yasal veya diğer tedbirleri gecikmeksizin alır

- Özellikle mağdurların haklarını korumaya yönelik önlemler olmak üzere, işbu Sözleşme hükümlerinin cinsiyet, toplumsal cinsiyeti ırk, renk, dil, din, siyasi veya başka görüşe sahip olma, ulusal veya sosyal menşe, bir ulusal azınlıkla bağ, mülkiyet, doğum, cinsel yönelim, cinsel kimlik, yaş, sağlık durumu, engellilik, medeni hal, göçmen ya da mülteci olma durumu veya başka statüler temelinde herhangi bir ayrımcılık olmaksızın Taraflarca uygulanması güvence altına alınmıştır.
- Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi ve kadınların korunması için gerekli olan özel tedbirler, işbu Sözleşme kapsamında ayrımcılık olarak kabul edilmeyecektir.

Madde 5 – Devlet yükümlülükleri ve gereken özeni gösterme sorumluluğu

1. Taraflar, kadınlara yönelik şiddet eylemlerinde bulunmaktan kaçınır ve devlet adına faaliyet gösteren devlet yetkilileri, görevliler, kurum, kuruluşlar ve diğer aktörlerin bu yükümlülüğe uygun davranmalarını sağlar.
2. Taraflar devlet dışı aktörlerce işlenen ve işbu Sözleşme kapsamında yer alan şiddet eylemlerinin gereken özeni göstererek önlenmesini, soruşturulmasını, cezalandırılmasını ve tazmin edilmesini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 6 – Toplumsal cinsiyete duyarlı politikalar

Taraflar işbu Sözleşmenin hükümlerinin uygulanmasında ve etkilerinin değerlendirilmesinde toplumsal cinsiyet bakış açısına yer vermeyi, kadın erkek eşitliği ve kadınların güçlendirilmesine yönelik politikalar geliştirmeyi ve bunları etkili bir şekilde uygulamayı taahhüt eder.

BÖLÜM II – Bütüncül politikalar ve veri toplama

Madde 7 – Kapsamlı ve eşgüdümlü politikalar

1. Taraflar, işbu Sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddeti önlemek ve bununla mücadele etmek için ilgili tüm tedbirleri kapsayacak şekilde, devlet çapında etkili, kapsamlı ve eşgüdümlü politikaların benimsenmesi ve uygulanması için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır ve kadınlara yönelik şiddete karşı bütünsel bir mücadele yürütür.
2. Taraflar, 1. paragrafta bahsedilen politikaların mağdurların haklarının tüm politikaların merkezine yerleştirilmesini ve bu politikaların ilgili tüm kurum, kuruluş ve örgütler arasında etkin iş birliği vasıtasıyla uygulanmasını sağlar.
3. Bu madde uyarınca alınan tedbirler, gerektiğinde, devlet kurumları, ulusal, bölgesel ve yerel yönetimler ile makamları, ulusal insan hakları kuruluşları ve sivil toplum örgütleri gibi ilgili tüm aktörleri kapsar.

Madde 8 – Mali kaynaklar

Taraflar, sivil toplum kuruluşları ve sivil toplum tarafından yürütülenler de dahil olmak üzere, işbu Sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddeti önleme ve bununla mücadeleye ilişkin bütüncül politikaların, tedbirlerin ve programların uygun biçimde uygulanması için yeterli mali ve beşeri kaynak tahsis eder.

Madde 9 – Sivil toplum kuruluşları ve sivil toplum

Taraflar, kadınlara yönelik şiddetle mücadele alanında ilgili sivil toplum kuruluşları ve sivil toplumun her düzeydeki çalışmalarını göz önünde bulundurulur, teşvik eder, destekler ve bu kuruluşlarla etkin iş birliği tesis eder.

Madde 10 – Koordinasyon birimi

1. Taraflar işbu Sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddeti önlemek ve bununla mücadele etmek için politikaların ve önlemlerin koordinasyonu, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinden sorumlu bir veya birden fazla resmi birim görevlendirir veya kurar. Bu birimler madde 11’de bahsedildiği şekilde veri toplanmasını koordine eder, bu verileri analiz eder ve sonuçlarını yayımlar.
2. Taraflar, bu madde uyarınca görevlendirilen veya kurulan birimlerin Bölüm VIII uyarınca alınan önlemlere ilişkin genel bilgi almalarını sağlar.
3. Taraflar, bu madde uyarınca görevlendirilen veya kurulan birimlere diğer Taraflardaki muadilleriyle doğrudan iletişim kurma ve ilişkiler geliştirme imkânı sağlar.

Madde 11 - Veri toplama ve araştırma

1. İşbu Sözleşmenin uygulanması bakımından Taraflar:

1. İşbu Sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddet eylemi hakkında bölümlere ayrılmış biçimde uygun istatistikî veriyi düzenli aralıklarla toplamayı;
2. Şiddetin temel neden ve etkilerini, şiddet eylemleri ve mahkumiyet oranları ile işbu Sözleşmenin uygulanması için alınan önlemlerin

etkinliğini incelemek amacıyla işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet alanında yapılan araştırmaları desteklemeyi taahhüt eder.

- Taraflar işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet biçiminin yaygınlığını ve eğilimlerini değerlendirmek üzere düzenli aralıklarla nüfusa dayalı anketler yapmaya çaba gösterir.
 - Taraflar uluslararası iş birliğini teşvik etmek ve uluslararası kıyaslama sağlanmasını mümkün kılmak amacıyla bu madde uyarınca toplanan bilgileri işbu Sözleşmenin 66. Maddesinde atıfta bulunulan uzmanlar grubuna iletir.
 - Taraflar, bu madde uyarınca toplanan bilgilerin kamuya açık olmasını sağlar.

BÖLÜM III – Önleme

Madde 12-Genel yükümlülükler

1. Taraflar, kadınların aşağı bir cins olduğu veya kadınlar ve erkekler için alışlagelmiş rollerin bulunduğu düşüncesine dayanan ön yargıları, örf ve adetleri, gelenekleri ve her türlü farklı uygulamaları ortadan kaldırmak amacıyla kadınlar ve erkeklere ilişkin sosyal ve kültürel davranış modellerinin değişimini sağlamak için gerekli tedbirleri alır.
2. Taraflar gerçek veya tüzel kişilerce uygulanan ve işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddeti önlemek amacıyla gerekli yasal veya diğer tedbirleri alır.
3. Bu bölüm uyarınca alınan herhangi bir tedbir; özel durumlar nedeniyle savunmasız hale gelmiş bireylerin ihtiyaçlarını göz önüne alır ve bu ihtiyaçlara cevap verir ve tüm mağdurların insan haklarını bu önlemlerin odak noktası yapar.
4. Taraflar, erkekler ve erkek çocukları başta olmak üzere, toplumun tüm üyelerinin işbu Sözleşme kapsamındaki tüm şiddet türlerini önlemek üzere aktif katkı sağlamasını teşvik etmek için gerekli tedbirleri alır.
5. Taraflar, kültür, örf ve adet, gelenek, din veya sözde “namus”un işbu Sözleşme kapsamındaki herhangi bir şiddet eylemi için mazeret oluşturmamasını sağlar.
6. Taraflar, kadınların güçlenmesine yönelik program ve faaliyetleri arttırmak amacıyla gerekli

Madde 13-Farkındalığı artırma

1. Taraflar, gerektiğinde, işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddetin farklı tezahürlerinin, bunların çocuklar üzerindeki sonuçlarının ve bu tür şiddetin önlenmesi gerektiğinin toplum içinde anlaşılması ve buna ilişkin farkındalığın artırılması amacıyla, başta kadın örgütleri olmak üzere ulusal insan hakları kurumları ve bunlara denk organları, sivil toplum ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde düzenli aralıklarla ve her seviyede farkındalık yaratma kampanyaları ve programları geliştirir veya yürütür.
2. Taraflar, işbu Sözleşme kapsamında yer alan şiddet eylemlerini önlemeye yönelik mevcut tedbirlere ilişkin bilgilerin kamu genelinde geniş biçimde yayımlanmasını sağlar.

Madde 14 – Eğitim

1. Taraflar, gerektiğinde, öğrencilerin gelişen kapasitesine uygun olarak, kadın erkek eşitliği, kalıplaşmamış toplumsal cinsiyet rolleri, karşılıklı saygı, kişisel ilişkilerde şiddet içermeyen çatışma çözümleri, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve kişisel bütünlük hakkı gibi konulara ilişkin öğretim malzemelerinin resmi müfredat içerisine ve eğitimin her seviyesine eklenmesi için gerekli adımları atar.
2. Taraflar, 1. paragrafta bahsedilen ilkelerin resmi eğitim dışındaki eğitim faaliyetlerinin yanı sıra, sporda, boş zaman ve kültür faaliyetlerinde ve medyada desteklenmesi amacıyla gerekli adımları atar.

Madde 15 – Uzmanların eğitimi

1. Taraflar, işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eyleminin failleri ve mağdurlarıyla ilgilenen uzmanlara bu tür şiddetin önlenmesi ve ortaya çıkarılması, kadın erkek eşitliği, mağdurun ihtiyaç ve haklarının yanı sıra ikinci kez mağdur olmasının nasıl engelleneceğine ilişkin uygun eğitimi sağlar veya bu eğitimi takviye eder.
2. Taraflar, işbu Sözleşme kapsamındaki şiddet eylemleriyle ilgili başvuruların kapsamlı ve uygun biçimde ele alınmasını sağlamak üzere, 1. paragrafta bahsedilen eğitimin farklı kurumlar arasındaki iş birliğinin eşgüdümü konusunu kapsamasını teşvik eder.

Madde 16 – Önleyici müdahale ve tedavi programları

1. Taraflar, şiddetin tekrarlanmaması ve şiddet içeren davranış modellerinin değiştirilmesi amacıyla aile içi şiddet faillerinin kişilerarası ilişkilerde şiddet içermeyen davranış biçimi edinmelerini sağlamayı hedefleyen programları oluşturmak ve desteklemek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alır.
2. Taraflar, faillerin, özellikle cinsel suç faillerinin tekrar suç işlemesini engelleyen tedavi programlarının oluşturulması veya desteklenmesi için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alır.
3. Taraflar, 1. ve 2. paragraflarda bahsedilen önlemlerin alınmasında mağdurların güvenliği, desteklenmesi ve insan haklarının öncelikli öneme sahip olmasını ve bu programların, gerektiğinde mağdurlara yönelik özel destek uzmanlarıyla yakın eşgüdüm içerisinde oluşturulmasını sağlar.

Madde 17 – Özel sektör ve medyanın katılımı

1. Taraflar, özel sektör, bilgi ve iletişim teknolojisi sektörü ve medyayı, ifade özgürlüğüne ve onların bağımsızlığına gerekli saygıyı göstererek, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi ve onların onuruna duyulan saygının artırılması amacıyla politika hazırlanmasına ve uygulanmasına katılmaları ve yönergeler ile öz denetim standartları oluşturmaları hususunda teşvik eder.
2. Taraflar, özel sektör aktörleriyle iş birliği içinde, çocuklar, ebeveynler ve eğitimcilerin içeriğinde zararlı olabilecek aşığılayıcı cinsel ya da şiddet unsuruna erişim sağlayan bilgi ve iletişim ortamlarıyla başa çıkma becerilerini geliştirir ve iletir.

Bölüm IV — Koruma ve destek

Madde 18 – Genel yükümlülükler

1. Taraflar, bütün mağdurları şiddet eylemlerinin tekrarlanmasından korumak amacıyla gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.
2. Taraflar, işbu Sözleşmenin 20. ve 22. Maddesinde ayrıntıları verilen genel ve özel destek hizmetlerine başvurmak da dahil olmak üzere, iç hukuka uygun şekilde, Sözleşme kapsamındaki bütün şiddet mağdurları ve tanıklarının korunması ve desteklenmesinde mahkemeler, savcılar, kolluk kuvvetleri, yerel ve ulusal yetkililer dahil ilgili tüm devlet kuruluşları sivil toplum kuruluşları, diğer ilgili kuruluşlar ve birimler arasında etkin işbirliği için uygun mekanizmaların mevcudiyetini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer
3. Taraflar, bu bölüm uyarınca alınan tedbirlerin,

kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddeti toplumsal cinsiyet temelinde anlamaya dayanacağını ve mağdurun insan haklarına ve güvenliğine odaklanacağını; mağdurlar, failer, çocuklar ve onların geniş anlamdaki toplumsal çevreleri arasındaki ilişkiyi göz önünde bulunduracak bütünsel bir yaklaşıma dayalı olacağını; ikinci bir mağduriyeti önlemeyi hedeflediğini; şiddet mağduru kadınların güçlenmesi ve ekonomik bağımsızlığını hedefleyeceğini; uygun görülen durumlarda, aynı mekanlarda bir dizi koruma ve destek hizmetleri biriminin yer almasına imkan sağlayacağını çocuk mağdurlar dahil olmak üzere, savunmasız haldeki bireylerin özel ihtiyaçlarını ele alacağını ve bu ihtiyaçların mevcut bulundurulacağını temin eder.

- Hizmetlerin sunulması, mağdurun şikayette bulunmasına veya failin aleyhinde tanıklık etmesine bağlı olmayacaktır.
- Taraflar, uluslararası hukuk kapsamındaki yükümlülüklerine uygun olarak, konsolosluk ile diğer koruma ve destek hizmetlerini vatandaşlarına ve sözkonusu korumaya hak kazanan diğer mağdurlara sağlamak üzere gereken yasal ve diğer önlemleri alır.

Madde 19 – Bilgi

Taraflar, mağdurların anladıkları bir dilde mevcut destek hizmetleri ve yasal tedbirler hakkında yeterli ve zamanında bilgi almalarını sağlamak amacıyla gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 20 – Genel destek hizmetleri

1. Taraflar, mağdurların şiddet sonrası iyileşmelerini kolaylaştıracak hizmetlere erişimlerini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. Bu tedbirler, gerektiğinde, yasal ve psikolojik danışmanlık, mali yardım, konut, eğitim, öğretim ve iş bulma desteği gibi hizmetleri içerecektir.
2. Taraflar mağdurların sağlık ve sosyal hizmetlere erişimlerini, bu hizmetlerin yeterli kaynağa sahip olmalarını ve mağdurlara yardımcı

olmak ve onları uygun hizmetlere yönlendirmek üzere uzmanların eğitilmelerini temin edecek gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 21 – Bireysel/toplu şikâyetlerde destek

Taraflar, mağdurların başvurabilecekleri bölgesel ve uluslararası bireysel/toplu şikâyet mekanizmaları hakkında bilgi sahibi olmalarını ve bunlara erişebilmelerini sağlarlar. Taraflar, sözkonusu şikâyet başvurularında mağdurlara duyarlı ve yeterli bilgi sağlanmasını teşvik eder.

Madde 22 – Uzman desteği hizmetleri

1. Taraflar, bu Sözleşme kapsamındaki herhangi bir şiddet eylemine maruz kalan herhangi bir mağdura, uygun bir coğrafi dağılım kapsamında, anında, kısa ve uzun dönemli uzman desteği sağlamak ve düzenlemek amacıyla gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.
2. Taraflar, uzman kadın destek hizmetini tüm kadın mağdurlara ve çocuklarına sağlar veya buna yönelik düzenlemeleri yapar.

Madde 23 – Sığınma evleri

Taraflar, kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere, mağdurlara güvenli barınma imkanı sunmak ve onlara ilişkin önceden önlem almak amacıyla yeterli sayıda, kolay erişilebilir ve uygun sığınma evleri kurmak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 24 – Telefon yardım hatları

Taraflar, bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet hakkında arayanlara tavsiyelerde bulunmak üzere, gizliliğe veya kimlik bilgilerinin açıklanmamasına özen gösterilerek, ülke çapında 24 saat (7/24) hizmet verecek ücretsiz telefon yardım hattı kurmak için gerekli hukuki veya diğer

25 Cinsel şiddet mağdurları için destek

Taraflar, mağdurlara tıbbi ve adli muayene, travma desteği ve danışma hizmetleri sunacak, uygun ve kolay erişilebilir tecavüz kriz veya cinsel şiddet yönlendirme merkezleri kurmak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 26 – Çocuk tanıklar için koruma ve destek

1. Taraflar, mağdurlara koruma ve destek hizmetleri verilmesinde, bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet tanığı çocukların hak ve ihtiyaçlarının dikkate alınmasının sağlanması için gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.
2. Bu madde çerçevesinde alınan tedbirler, bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet tanığı çocuğun yaşına uygun psiko-sosyal danışmayı içerir ve çocuğun yararını göz önünde bulundurur.

Madde 27 – Bildirim

Taraflar, bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eyleminin ifasına tanık olan veya eylemin gerçekleşeceğine yönelik makul gerekçeleri olan veya bir şiddet eyleminin daha gerçekleşeceğini öngören herhangi bir kimsenin bunu ilgili kuruluşlara veya makamlara bildirmesini teşvik etmek amacıyla gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 28 – Uzmanlar tarafından bildirim

Taraflar, iç hukuk tarafından bazı uzmanlara uygulanan gizlilik ilkesinin, tanıkların bu Sözleşme kapsamındaki her türlü ağır şiddet eyleminin gerçekleştirildiğine dair makul sebepler olması ve daha sonra bir şiddet eylemi daha öngörülmesi durumlarında, bu tanıkların durumu ilgili kurum ve makamlara bildirme olasılığı önünde uygun koşullar altında bir engel teşkil etmeyeceğini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer

Bölüm V— Maddi hukuk

Madde 29 – Hukuk davaları ve başvuru yolları

1. Taraflar, mağdurlara faile karşı yeterli yasal başvuru yolu sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.
2. Taraflar, uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak, yetkileri dahilinde önleyici veya koruyucu önlem alma görevini yerine getirmekte başarısız olmuş devlet makamlarına karşı mağdurlara yeterli yasal başvuru yolları sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 30 – Tazminat

1. Taraflar, mağdurların işbu Sözleşmede belirtilen suçlardan herhangi birini işleyen faillerden tazminat talep etme hakkına sahip olmalarını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Z Şiddet sonucu ciddi bedensel zarar görmüş ya da sağlığı bozulmuş olan ve uğradıkları zarar fail, sigorta ya da devlet tarafından finanse edilen sağlık ve sosyal hizmetler gibi diğer kaynaklar tarafından karşılanmayanlara yeterli miktarda devlet tazminatı ödenir. Bu hüküm, mağdurların güvenliği için gereken özen gösterildiği sürece, Tarafların tazminatı failden geri talep etmesine engel teşkil etmez.

3. 2. Paragraf çerçevesinde alınan tedbirler, tazminatın makul bir süre zarfında verilmesini sağlamalıdır.

Madde 31 – Velayet, ziyaret hakları ve güvenlik

1. Taraflar, çocukların velayet ve ziyaret haklarının belirlenmesinde işbu Sözleşme kapsamındaki şiddet eylemlerinin göz önünde bulundurulmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

2. Taraflar herhangi bir ziyaret veya velayet hakkının mağdurun veya çocukların haklarını ve güvenliğini tehlikeye düşürmemesini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer

32 Zorla evliliklerin hukuki sonuçları

Taraflar, zorla gerçekleştirilen evliliklerin mağdura aşırı mali veya idari yük olmaksızın feshini, iptalini ve sonlandırılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 33 – Psikolojik şiddet

Taraflar, tehdit veya zorlama yoluyla kişinin psikolojik bütünlüğüne ciddi zarar veren kasıtlı davranışların cezai suçlar olarak değerlendirilmesini sağlamak üzere hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 34— Israrlı takip

Taraflar, başka bir kişiye yönelik, kendi güvenliği için korku duymasına neden olacak şekilde tekrar eden, kasıtlı ve tehditkar davranışların cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 35 – Fiziksel şiddet

Taraflar, bir başka bireye yönelik kasti uygulanan fiziksel şiddet eylemlerinin cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 36 – Tecavüz dahil olmak üzere, cinsel şiddet,

1. Taraflar, aşağıda belirtilen kasıtlı davranışların cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır
 1. herhangi bir organıyla veya bir cisimle bir başka kişiyle, rızası olmadan vajinal, anal veya oral olarak cinsel nitelikli eylemlerde bulunma,
 2. kişiye karşı rızası olmaksızın diğer cinsel nitelikli eylemlerde bulunma,
 3. rızası olmayan bir kişinin üçüncü bir kişiyle cinsel nitelikli eylemlerde bulunmasına neden olma.
2. Rıza, mevcut koşulları değerlendiren kişinin hür iradesinin sonucunda isteğe bağlı olarak verilmelidir.
 - Taraflar, 1. paragrafta yer alan hükümlerin iç hukuk tarafından tanındığı şekliyle eski veya şu anki eşlere veya partnerlere karşı işlenen eylemler için geçerli olmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 37 – Zorla evlendirme

1. Taraflar, yetişkin bir bireyi veya çocuğu evlenmeye zorlayan kasıtlı davranışların suç sayılmasını sağlamak üzere hukuki veya diğer tedbirleri alır.

2. Taraflar, yetişkin bir bireyi veya çocuğu evlenmeye zorlamak amacıyla, kendi ikamet yeri dışında diğer ülke veya Taraf devletin topraklarına çekmeye ilişkin kasti davranışların suç sayılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 38 – Kadın sünneti

Taraflar, aşağıda belirtilen kasıtlı davranışların cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır;

1. bir kadının dış dudakları, iç dudakları veya klitorisinin tamamını veya bir kısmını kesip çıkarma, infibülasyon veya işlevini yapamaz hale getirme,
2. bir kadını a. maddesinde belirtilen eylemlerden herhangi birine maruz kalmaya zorlama veya kadına bu eylemleri yaptırma,
3. bir kız çocuğunu a. maddesinde belirtilen eylemlerden herhangi birine teşvik etme, buna maruz kalmaya zorlama veya ona bu eylemleri yaptırma.

Madde 39 – Zorla kürtaj ve zorla kısırlaştırma

Taraflar aşağıdaki kasti davranışların cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır:

1. kendisinin daha önceden bilgisi ve rızası olmaksızın kadın üzerinde kürtaj gerçekleştirilmesi,
2. kendisinin daha önceden bilgisi ve rızası olmaksızın ve süreci tam olarak anlamaksızın kadının doğal üreme kapasitesini sonlandırma amacı veya etkisi taşıyan cerrahi operasyon gerçekleştirilmesi.

40 Cinsel taciz

Taraflar, özellikle de saldırgan, küçük düşürücü, yüz kızartıcı ve kırıcı bir çevre yaratarak bir insanın onurunu zedelemeyi amaçlayan ya da bu sonucu doğuran, istenmeyen sözlü, sözsüz veya fiziksel olarak cinsel güdümlü davranışın cezai ve diğer yasal yaptırımlara tabi olmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 41 – Yardım veya yataklık etme ve girişim

1. Taraflar, işbu Sözleşmenin 33, 34, 35, 36, 37, 38.a ve 39. Maddelerinde yer alan suçlar kasten işlendiğinde, bunların işlenmesine yardım veya yataklık edilmesinin suç olarak değerlendirilmesi için gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.
2. Taraflar, işbu Sözleşmenin 35, 36, 37, 38.a ve 39. Maddelerinde yer alan suçlar kasten işlendiğinde, mezkur suçu işleme girişiminde bulunmanın suç olarak değerlendirilmesi için gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 42 – Söзде “namus” adına işlenen suçlar dahil olmak üzere, kabul edilemez gerekçeler

1. Taraflar, işbu Sözleşme kapsamındaki herhangi bir şiddet eyleminin gerçekleşmesini müteakiben başlatılan cezai işlemlerde kültür, gelenek, din, görenek veya söзде “namus”un bu eylemlerin gerekçesi olarak kabul edilmemesini sağlamak üzere gereken hukuki ve diğer tedbirleri alır. Bu özellikle, mağdurun kültürel, dini, sosyal veya geleneksel olarak kabul gören uygun davranış normlarını veya törelerini ihlal ettiği iddialarını da içerecektir.

2. Taraflar, 1. paragrafta belirtilen eylemlerden herhangi birini gerçekleştirmesi için herhangi bir kimseyi veya bir çocuğu azmettirmenin işlenen eylem için söz konusu kişinin cezai sorumluluğunu azaltmamasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 43 – Cezai suçların tatbiki

Bu sözleşme uyarınca belirlenen suçlar, mağdur ile failin arasındaki ilişkinin niteliğine bakılmaksızın tatbik edilecektir.

Madde 44 – Yargı yetkisi

1. Taraflar, işbu Sözleşme uyarınca belirlenen herhangi bir suç,
 1. kendi topraklarında; veya
 2. bayrağını taşıyan bir gemide; veya
 3. yasaları doğrultusunda tescil edilmiş bir uçakta; veya
 4. vatandaşlarından biri tarafından; veya
 5. topraklarında ikamet eden bir kimse tarafından, işlenmiş olması durumunda yargılanmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.
2. Taraflar, suç kendi vatandaşlarından birine veya kendi topraklarında ikamet eden kişilere karşı işlendiğinde, işbu Sözleşme uyarınca belirlenen herhangi bir suça ilişkin yargı yetkisi oluşturmak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri almaya çaba gösterecektir.
3. Sözleşmenin 36, 37, 38 ve 39. Maddelerinde belirtilen suçların kovuşturması için Taraflar yargı yetkilerinin, eylemin gerçekleştirildiği bölgede suç sayılması koşuluna bağlı olmamasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer önlemleri alır.
4. Taraflar, işbu Sözleşmenin 36, 37, 38 ve 39. maddeleri uyarınca belirlenen suçların kovuşturulmasını sağlamak amacıyla 1. paragrafın d ve e maddelerinde belirtilen hususlara ilişkin yargı yetkilerinin, kovuşturmanın yalnızca suç mağdurunun bildirmesi veya suçun işlendiği mekandaki devlet tarafından bilgi sunulması üzerine başlatılabileceği koşuluna bağlanmaması için gerekli hukuki veya diğer
- Taraflar, fail olduğu iddia edilen kişinin kendi topraklarında olması ve bu kişiyi yalnızca uyruğuna dayanarak diğer Tarafa iade etmediği durumlarda işbu Sözleşme kapsamındaki suçlar üzerinde yargılama yetkisi oluşturabilmek amacıyla gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

- İşbu Sözleşme kapsamında iddia edilen suçlara ilişkin birden fazla Tarafın yargılama talebinde bulunması durumunda, ilgili Taraflar, gerektiğinde, kovuşturma için en uygun yargı yetkisini belirlemek üzere birbirlerine danışır.
- İşbu Sözleşme, uluslararası hukukun genel ilkelerine halel getirmeksizin iç hukukuna uygun olarak bir Taraf tarafından uygulanan herhangi bir cezai yargılamayı olanaksız kılmaz.

Madde 45 – Yaptırım ve tedbirler

1. Taraflar, işbu Sözleşme uyarınca ihdas edilen suçların etkili, orantılı ve caydırıcı bir biçimde, suçların ciddiyetini de göz önünde bulundurarak, cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alacaklardır. Bu yaptırımlar, gerektiğinde, suçluların iadesiyle sonuçlanacak biçimde özgürlükten mahrum bırakmayı da içeren cezaları kapsayabilir.
2. Taraflar, failere yönelik olarak aşağıda yer alanlar gibi diğer başka tedbirler benimseyebilir:
3. hükümlü kişilerin izlenmesi veya denetlenmesi;
4. mağdurun güvenliğini de içerebilmek üzere, çocuğun kendi yararının başka hiçbir şekilde garanti altına alınmaması durumunda, ebeveyn haklarının elinden alınması.

Madde 46 – Ağırlaştırıcı sebepler

Taraflar, suçun ana unsurlarından birini zaten oluşturmadıkları takdirde, iç hukukun ilgili hükümlerine uygun olarak aşağıdaki sebeplerin işbu Sözleşme uyarınca ihdas edilen suçlara istinaden cezaların belirlenmesindeki ağırlaştırıcı sebepler olarak göz önünde bulundurulabilmesini sağlamak amacıyla gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. Bu sebepler:

1. suçun; iç hukuk tarafından tanınan, failin şu anki veya daha önceki eş ya da partnere karşı, mağdurla birlikte yaşayan veya yetkisini kötüye kullanan bir aile bireyince işlenmesi;
2. suçun veya ilgili suçların defalarca işlenmesi;
3. suçun; özel durumlar nedeniyle savunmasız hale gelmiş bir bireye karşı işlenmesi;
4. suçun çocuğa karşı ya da çocuğun gözleri önünde işlenmesi;
5. suçun iki veya ikiden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi;
6. suç öncesi veya esnasında aşırı derecede şiddete başvurulması;
7. suçun silah kullanılarak veya silahlı tehditte bulunularak işlenmesi;
8. suçun, mağdur için ciddi fiziksel veya psikolojik zararlarla sonuçlanması;

failin daha önce de aynı suçlardan hüküm giymiş olması.

Madde 47 – Diğer Tarafça verilen hükümler

Taraflar, hükümler belirlenirken işbu Sözleşme uyarınca ihdas edilen suçlarla bağlantılı olarak diğer Tarafça verilen kesin hükümlerin göz önünde bulundurulması ihtimalini öngörmek amacıyla gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 48 – Zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm usulleri veya hükümlerinin yasaklanması

1. Taraflar, işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddete ilişkin olarak arabuluculuk ve uzlaştırma da dahil olmak üzere, zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm süreçlerini yasaklamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.
2. Taraflar, para cezası talep edilmesi durumunda failin mağdura karşı mali yükümlülüğünü yerine getirme kapasitesinin dikkate alınmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer

Bölüm VI- Soruşturma, kovuşturma, usul hukuku ve önleyici tedbirler

Madde 49 – Genel yükümlülükler

1. Taraflar, işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddete ilişkin soruşturma ve adli işlemlerin, mağdurun haklarını göz önüne alarak aşırı bir gecikme olmaksızın yürütülmesini sağlamak amacıyla, ceza muhakemesinin tüm safhalarında gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.
2. Taraflar, toplumsal cinsiyet temelli şiddet anlayışını göz önünde bulundurarak ve insan hakları temel ilkelerine uygun biçimde, işbu Sözleşme uyarınca ihdas edilen suçların soruşturulması ve kovuşturulmasının etkili bir biçimde yürütülmesini sağlamak amacıyla gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 50 – Acil müdahale, önleme ve koruma

1. Taraflar, sorumlu kolluk kuvvetlerinin, mağdurlara yeterli ve hızlı koruma imkânları sunarak işbu Sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddete acil ve yerinde müdahale etmesini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.
2. Taraflar, işlevsel tedbirlerin alınması ve kanıt toplama da dahil olmak üzere, kolluk kuvvetlerinin işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddetin önlenmesinde ve mağdurların korunmasında acil ve yerinde müdahale etmelerini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 51 – Risk değerlendirme ve risk yönetimi

1. Taraflar, riski yönetmek ve gerekli olması durumunda koordineli destek ve güvenlik sağlamak üzere tüm ilgili yetkililerce ölüm riskinin, durumun ciddiyetinin ve şiddetin tekrarlanması riskinin değerlendirilmesinin yapılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.
2. Taraflar 1. paragrafta atıfta bulunulan değerlendirmenin, soruşturmanın ve koruyucu tedbirlerin uygulanmasının her aşamasında, işbu Sözleşme kapsamındaki şiddet eyleminin faillerinin ateşli silahlara sahip olduklarını veya bunlara erişimlerinin olduğunu göz önünde bulundurmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 52 – Acil engelleme emirleri

Taraflar, ani tehlike durumlarında, ilgili yetkililerin aile içi şiddet failine yeterli bir süre zarfında mağdurun veya risk altındaki kişinin ikamet ettiği bölgeyi terketmesini emretme ve failin, mağdurun veya risk altındaki kişinin ikamet bölgesine girmesini veya onlarla irtibat kurmasını yasaklama yetkisine sahip olmalarını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alacaklardır. Bu madde uyarınca alınan tedbirler mağdurun veya risk altındaki kişinin güvenliğini ön planda tutar.

Madde 53 – Kısıtlama ve koruma emirleri

1. Taraflar, işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet mağdurları için, uygun kısıtlama ve koruma emirlerinin mevcudiyetini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.
2. Taraflar, 1. paragrafta atıfta bulunulan kısıtlama ve koruma emirlerinin:

acil korumaya ve mağdura aşırı mali veya idari yük oluşturmamasına uygun olmasını, belirli bir zaman dilimi içerisinde veya değiştirilene ya da kaldırılıncaya kadar yürürlükte kalmasını, gerektiğinde, hemen etki yaratacak şekilde tek taraflı olarak kullanıma koyulmasını, diğer kanuni takibatlara bakılmaksızın ve bu takibatlara ek olarak mevcut bulunmasını, daha sonraki kanuni takibatlara dahil edilmesine izin verilmesini, teminat altına almak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

- Taraflar, 1. paragrafla uyumlu olarak uygulamaya konan kısıtlama ve koruma emirlerinin ihlalinin etkili, orantılı ve caydırıcı cezai ya da diğer hukuki yaptırımlara tabi olmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 54 – Soruşturma ve kanıt

1. Taraflar, herhangi bir hukuki veya cezai davada mağdurun cinsel geçmiş ve davranışlarına ilişkin kanıtlara yalnızca konuyla ilgili ve gerekli olması durumunda izin verilmesini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer

Madde 55 – Tek taraflı ve resen yargılamalar

1. Taraflar, işbu Sözleşme'nin 35, 36, 37, 38 ve 39. Maddeleri uyarınca ihdas edilen suçların soruşturulması veya kovuşturulmasının; suçun tamamının veya bir kısmının topraklarında işlenmesi durumunda, suçun mağdur tarafından bildirilmesi veya şikâyette bulunmasına bağlı olmamasını ve mağdur şikayetini veya ifadesini geri alsa bile işlemlerin devam edebilmesini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.
2. Taraflar, iç hukuklarında öngörülen koşullara uygun olarak, kamu kuruluşlarının, sivil toplum örgütlerinin ve aile içi şiddet danışmanlarının, işbu Sözleşme uyarınca belirlenen suçlara ilişkin soruşturma ve adli takibatın yapılması sırasında mağdurun isteği

üzerine, mağdura yardım ve destek vermesi olanağını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 56 – Koruma tedbirleri

1. Taraflar, soruşturma ve adli takibatın her aşamasında, tanık olarak özel ihtiyaçları da dahil olmak üzere mağdurların hak ve çıkarlarını koruma altına almak amacıyla gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. Taraflar, bunları:
 1. Mağdurların, aynı zamanda ailesinin ve görgü tanıklarının gözdağı, kısas veya tekrar mağdur edilmeye karşı korunmasının sağlanması;
 2. Mağdurun, en azından kendisinin ve ailesinin tehlikede olabileceği durumlarda failin kaçtığından, geçici veya sürekli olarak serbest bırakıldığından haberdar edilmesinin sağlanması;
 3. İç hukukun öngördüğü koşullar altında mağdurları, tasarruflarındaki hak ve hizmetler ve şikayetlerinin takibi, suçlamalar, soruşturma ve işlemlerin genel ilerleyişi, onların bu husustaki rolleri ve davaların sonuçları hakkında bilgilendirilmesinin sağlanması;
 4. mağdurun doğrudan veya bir aracı yoluyla, iç hukukun usul ilkelerine uygun olarak, dinlenmesinin, kanıt göstermesinin, görüşlerini, ihtiyaçlarını ve endişelerini sunmasının ve bunların değerlendirilmesinin sağlanması;
 5. mağdurlara hak ve çıkarlarının uygun bir şekilde sunulmasını ve göz önüne alınmasını sağlayacak uygun destek hizmetleri verilmesi;
- mağdurların özel yaşantısının ve görüntüsünün korunması amacıyla uygun tedbirlerin benimsenmesi;
 - mümkün olan durumlarda, mahkeme ve kolluk kuvvetleri birimlerinde mağdur ve fail arasında temas kurulmasından kaçınılmasının sağlanması;
 - davaya taraf olarak katılan ya da kanıt sunan mağdurlara bağımsız ve yetkin çevirmenler sağlanması;

mağdurun; iç hukuk kurallarına uygun olarak, uygun iletişim teknolojilerinin kullanılması yoluyla mahkeme salonunda olmaksızın ya da fail olduğu iddia edilen şahsın yokluğunda mahkemede ifade verebilmesinin mümkün kılınması yoluyla gerçekleştirir.

- Aile içi şiddet ve kadınlara yönelik şiddet mağduru çocuk ve tanıklara çocuğun kendi yararı gözetilerek özel koruma tedbirleri temin edilir.

Madde 57 – Adli yardım

Taraflar, iç hukukta öngörülen koşullar altında mağdurların ücretsiz adli yardım ve destek alma haklarını sağlar.

Madde 58 – Zamaşıımı kuralı

Taraflar, işbu Sözleşme'nin 36, 37, 38 ve 39. Maddeleri uyarınca ihdas edilen suçlara ilişkin herhangi bir kanuni takibatın başlatılması için zamaşıımının; mağdurun reşit yaşa ulaşmasından sonra takibatın etkin bir şekilde başlamasını mümkün kılacak, suçun ağırlığıyla orantılı ve yeterli bir zaman devam etmesini teminen gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Bölüm VII- Göç ve sığınma

Madde 59 – İkametgâh durumu

1. Taraflar, evlilik birliğinin sonlanması durumunda ikametgâh durumu iç hukuk tarafından tanınan eş veya partnerin ikametgâh durumuna bağlı olan şiddet mağdurlarına, fevkalade zor durumlarda, başvuru üzerine, evliliğin veya ilişkinin süresine bakılmaksızın bağımsız ikamet izni verilmesini teminat altına almak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. Müstakil ikamet izni verilmesi ve süresine ilişkin koşullar iç hukuk tarafından düzenlenir.
 2. Taraflar, ikametgâh durumu iç hukuk tarafından tanınan eş veya partnere bağlı olan mağdurların ikametgâh nedeniyle başlatılan sınır dışı işlemlerini müstakil oturma izni için başvurularına olanak sağlayacak şekilde durdurabilmelerini sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.
 3. Taraflar, aşağıdaki durumlardan birinin veya her ikisinin birden söz konusu olması durumunda mağdurlara yenilenebilir ikamet izni verir:
 4. Yetkili makamın, kişisel durumlarından dolayı mağdurun kalması gerektiği görüşünde olması durumunda;
 5. Yetkili makamın, soruşturma veya takibatlarda muadil yetkililerle işbirliğinin kurulması amacıyla mağdurun kalmasını gerekli gördüğü durumlarda.
4. Evlilik amacıyla Taraf ülkeye getirilen ve ikamet ettikleri yerdeki ikametgâh durumunu kaybeden zorla evlendirme mağdurlarının tekrar haklarını geri almasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 60 — Toplumsal Cinsiyete dayalı sığınmacı başvuruları

1. Taraflar, 1951 Mültecilerin Durumuna ilişkin Sözleşme'nin 1 A(2) Maddesinin anlamı çerçevesinde, kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin bir zulüm çeşidi ve tamamlayıcı/yardımcı korumayı gerektiren ciddi bir zarar biçimi olarak tanınmasını teminen gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.
2. Taraflar, Sözleşme'nin gerekçelerinden her birine toplumsal cinsiyete duyarlı bir yorum getirilmesini sağlar ve bu gerekçelerden bir veya birden fazlası nedeniyle zulümden korkulduğu durumlarda başvuranlara yürürlükteki ilgili araçlara göre mülteci statüsü verilir.
3. Taraflar sığınmacılar için, toplumsal cinsiyete duyarlı kabul usullerinin ve destek hizmetlerinin yanı sıra toplumsal cinsiyet yönergelerini ve mülteci statüsünün belirlenmesi ve uluslararası koruma için başvuruyu

da kapsayan, toplumsal cinsiyete duyarlı sığınma usullerini geliştirmeye yönelik gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

Madde 61 – Geri göndermeme

1. Taraflar uluslararası hukuk çerçevesindeki mevcut yükümlülüklere uygun olarak geri göndermeme ilkesini gözetmek amacıyla gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.
2. Taraflar statüleri veya ikametleri gözetilmeksizin korumaya muhtaç şiddet mağduru kadınların yaşam riski bulunan ya da işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezaya maruz kalabileceği hiçbir ülkeye hiçbir koşulda geri gönderilmemesini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

BÖLÜM VIII- Uluslararası iş birliği

Madde 62 – Genel ilkeler

1. Taraflar, işbu Sözleşme'nin hükümlerine uygun olarak hukuki ve cezai konularda iş birliğine ilişkin ilgili uluslararası ve bölgesel araçların uygulanması, benzer veya karşılıklı mevzuat ve iç hukuk temelinde uzlaşmış düzenlemeler yoluyla aşağıdaki amaçları gerçekleştirmek üzere birbirleriyle mümkün olan en geniş şekilde iş birliği yaparlar:
 1. işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddeti önleme, şiddete karşı mücadele etme ve şiddeti kovuşturma;
 2. mağdurları koruma ve onlara destek sağlama;
 3. işbu Sözleşme uyarınca ihdas edilen suçlara ilişkin soruşturma veya işlemler;
 4. koruma emirleri de dahil, Tarafların yargı yetkilileri tarafından verilen ilgili hukuki ve cezai kararların uygulanması.
2. Taraflar, işbu Sözleşme uyarınca ihdas edilen ve ikamet edilen yerden farklı bir Tarafın topraklarında işlenen bir suçun mağdurunun, ikamet ettiği devletin ilgili yetkilileri nezdinde şikâyette bulunmasını sağlamak üzere gerekli hukuki ve diğer tedbirleri alır.
3. İşbu Sözleşme'ye Taraf diğer bir devletin ceza davalarında verdiği kararların uygulanması, suçluların iadesi ve suçla mücadele konularında aralarında bir anlaşmanın mevcut olması koşulunu getiren işbu Sözleşme'ye Taraf bir devlet, bu türde bir antlaşma akdetmediği bir Taraftan böyle bir yasal işbirliği talebi alması halinde, işbu Sözleşmeyi, Sözleşme uyarınca ihdas edilen suçlar bağlamında ceza davalarında verilen kararların uygulanması, suçluların iadesi ve suçla mücadele konularında karşılıklı destek için yasal dayanak kabul edebilir.
4. Taraflar, 18. madde 5. paragraf kapsamındaki mağdurların korunmasını kolaylaştırmak amacıyla üçüncü devletlerle ikili ve çoklu anlaşmaların yürürlüğe konmasını da içeren, kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve şiddetle mücadeleyi, gerektiğinde, üçüncü ülkelerin yararlandığı kalkınma amaçlı yardım programlarına entegre etmeye çaba gösterir.

Madde 63 – Risk altındaki kişilere yönelik tedbirler

Başka bir Tarafın topraklarındaki bir kişinin işbu Sözleşme'nin 36, 37, 38 ve 39. paragraflarında atıfta bulunulan herhangi bir şiddet eylemine her an maruz kalma riskiyle karşı karşıya olduğu yönünde ellerinde mevcut bilgilere dayanarak haklı gerekçeleri bulunan Taraf, uygun koruma tedbirlerinin alınmasını sağlamak amacıyla bu bilgiyi gecikmeksizin, bahsedilen kişinin sınırları içerisinde olduğu Tarafa bildirmeye teşvik edilmektedir. Bu bilgi, geçerli olması durumunda, risk altında bulunan kişinin yararı için mevcut koruma hükümlerine ilişkin ayrıntıları da içerir.

Madde 64 – Bilgi

1. Talep edilen Taraf, bu bölüm kapsamında yapılan eylemin nihai sonucu hakkında talepte bulunan Tarafı derhal bilgilendirecektir. Talep edilen Taraf aynı zamanda, talep edilen eylemin gerçekleştirilmesinin mümkün olamaması veya uygulanmasının kayda değer ölçüde gecikmeye maruz kalması olasılığı durumlarında, bunu talepte bulunan Tarafa süratle bildirir.
2. Bir Taraf; kendi yaptığı soruşturma çerçevesinde edindiği bilgiyi, bu bilginin ifşasının diğer Tarafa işbu Sözleşme uyarınca ihdas edilmiş ceza gerektiren suçları önlemede, soruşturma veya işlemleri başlatma veya yürütmede yardımcı olabileceğini düşündüğünde ya da bu bilginin bu bölüm kapsamında diğer Tarafın iş birliği talebinde bulunmasına yol açacağını düşündüğünde, iç hukukunun sınırları dâhilinde, önceden talep olmaksızın diğer Tarafa iletebilir.
3. İkinci paragraf kapsamında herhangi bir bilgi alan Taraf; uygun görüldüğü takdirde dava açılmasını veya ilgili hukuki ve cezai davalarda bu bilginin göz önüne alınabilmesini sağlayacak bu çeşit bir bilgiyi kendi ilgili yetkililerine ibraz eder.

Madde 65 – Verilerin Korunması

Kişisel veriler, Tarafların Kişisel Verilerin Otomatik İşlemden Geçirilme Sürecinde Bireylerin Korunması Hakkında Sözleşme (ETS No.108) altındaki yükümlülüklerine uygun biçimde saklanır ve kullanılır.

Bölüm IX- İzleme mekanizması

Madde 66 – Kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddete karşı eylem uzman grubu

1. Kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddete karşı eylem uzman grubu (bundan sonra "GREVIO" olarak anılacaktır) Sözleşme'nin Taraflarca uygulanmasını izler.
2. GREVIO, toplumsal cinsiyet ve coğrafi dağılım dengesine ek olarak, çok disiplinli uzmanlık bilgileri de dikkate alınarak en az 10, en fazla 15 üyeden oluşur. Üyeleri, Taraflar Komitesi tarafından Taraflarca aday gösterilenler arasından, bir kez yenilenebilir dört yıllık görev süresi için Tarafların vatandaşları arasından seçilir.
3. İlk 10 üyenin seçimi, işbu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesini izleyen bir yıl içerisinde yapılır. Ek beş üyenin seçimi 25. onay veya katılımı takiben yapılır.
4. GREVIO üyelerinin seçimi aşağıdaki ilkelere bağlıdır:

1. Üyeler, insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddet ya da mağdurların korunması ve onlara yardımcı olma alanlarında muteber yetkinliğe sahip olarak bilinen, yüksek ahlaki karakterli veya işbu Sözleşme kapsamında belirlenen alanlarda deneyimli kişiler arasından şeffaf bir yöntemle seçilir;
 2. GREVIO'nun iki üyesi aynı devletin vatandaşı olamaz;
 3. Üyeler temel hukuk sistemlerini temsil etmelidir;
 4. Üyeler kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddet alanında ilgili aktör ve organları temsil etmelidirler;
 5. Üyeler kendi şahsi sıfatlarıyla görev yaparlar. Görevlerini yerine getirirken bağımsız ve tarafsızdırlar ve görevlerini etkili bir şekilde yerine getirmeye hazır olmalıdırlar.
5. GREVIO'nun üyelerinin seçim yöntemi, Sözleşme'nin yürürlüğe girmesini takiben altı ay içerisinde Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından, Taraflarla istişare edildikten ve oybirliği sağlandıktan sonra belirlenir.
 6. GREVIO kendi usul kurallarını belirler.
 7. 68. maddenin 9. ve 14. fıkralarında ayrıntılarına yer verilen ülke ziyaretlerini gerçekleştiren GREVIO üyeleri ile heyetlerin diğer üyeleri, Sözleşme'nin ek bölümünde kabul edilen imtiyaz ve muafiyetlerden yararlanırlar.

Madde 67 – Taraflar Komitesi

1. Taraflar Komitesi, Sözleşme'ye Tarafların temsilcilerinden oluşur.
2. Taraflar Komitesi, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından toplantıya çağrılır. Komite'nin ilk toplantısı GREVIO üyelerini seçmek için Sözleşme'nin yürürlüğe girmesini takiben 1 yıl içerisinde yapılır. Sonrasında Komite, Tarafların 3'te 1'i, Taraflar Komitesi Başkanı veya Genel Sekreter ne zaman talep ederse toplanır.
3. Taraflar Komitesi kendi usul kurallarını kabul eder.

Madde 68 – Usul

1. Taraflar, GREVIO tarafından hazırlanan bir sualnameye dayanarak işbu Sözleşme'nin hükümlerini yürürlüğe sokan hukuki ve diğer tedbirler hakkında GREVIO tarafından değerlendirilmek üzere Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bir rapor sunar.
2. GREVIO, 1. paragraf uyarınca sunulan raporu, ilgili Tarafın temsilcileriyle birlikte değerlendirir.
3. Sonraki değerlendirme usulleri, uzunluğu GREVIO tarafından saptanacak dönemler halinde belirlenir. Her dönemin başında GREVIO, değerlendirme usulünün dayandığı belirli hükümleri seçer ve sualname gönderir.
4. GREVIO izleme usulünü gerçekleştirmek için uygun araçları tanımlar. GREVIO özellikle her değerlendirme süreci için, Taraflar tarafından değerlendirme usulünün uygulanmasının gerekçesi olarak hizmet edecek sualnameyi kabul eder. Sualname, tüm Taraflar tarafından ele alınır. Taraflar sualnameye ve aynı zamanda GREVIO'nun her türlü bilgi talebine yanıt verir.

5. GREVIO, Sözleşme'nin uygulanması hakkında sivil toplum örgütlerinden, sivil toplumdan ve insan haklarını korumaya yönelik ulusal kuruluşlardan bilgi alabilir.
6. GREVIO, Sözleşme kapsamındaki alanlarla alakalı diğer bölgesel ve uluslararası belgelerde ve birimlerde mevcut bilgilere gereken önemi gösterir.
7. Her değerlendirme dönemi için sualname kabul edildiğinde GREVIO, Sözleşme'nin 11. maddesinde bahsedildiği gibi Taraflardaki mevcut verilere ve araştırmalara gereken önemi gösterir.
8. GREVIO, Sözleşme'nin uygulanmasıyla ilgili olarak Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri, Parlamenter Meclisi ve Avrupa Konseyi'nin diğer ilgili uzmanlaşmış birimlerinden ve diğer uluslararası belgeler uyarınca kurulan birimlerden bilgi alabilir. Bu birimlere sunulan şikâyetler ve bunların sonuçları GREVIO'ya sunulacaktır.
9. GREVIO, ulusal makamlarla işbirliği içerisinde ve bağımsız ulusal uzmanların yardımıyla, edinilen bilginin yetersiz olmasına veya 14. paragrafın öngördüğü durumlara bağlı olarak ek ülke ziyaretleri düzenleyebilir. Söz konusu ziyaretler boyunca GREVIO belirli alanlarda uzmanlaşmış kişiler tarafından desteklenebilir.
10. GREVIO, değerlendirmenin dayandığı hükümlerin uygulanmasına yönelik tahlilinin yanı sıra, ilgili Tarafın belirlenen sorunların üstesinden gelebilmesine ilişkin teklif ve önerilerini de içeren bir taslak rapor hazırlar. Taslak rapor, yorumlarını sunmak üzere değerlendirme sürecinden geçen Tarafa iletilir. Bu yorumlar, GREVIO tarafından raporun kabul edilmesi sırasında göz önünde bulundurulur.
11. Alınan bilgi ve Taraflarca yapılan yorumlar temel alınarak GREVIO, işbu Sözleşme hükümlerinin uygulanmasından sorumlu Tarafça alınan tedbirlere yönelik rapor ve sonuçları kabul eder. Bu rapor ve sonuçlar ilgili Tarafa ve Taraflar Komitesi'ne gönderilir. Kabul edilmesinin ardından, GREVIO'nun rapor ve sonuçları ilgili Tarafça sunulan nihai yorumlar ile birlikte kamuya açıklanacaktır.
12. 1'den 8'e kadar olan paragrafların usulüne hâlel getirmeyecek şekilde, Taraflar Komitesi GREVIO rapor ve sonuçlarını temel alarak ilgili Tarafa hitaben (a) GREVIO'nun sonuçlarını uygulamak üzere alınan tedbirlere, gerekli olması durumunda ise bunların uygulanmasına yönelik bilgi sunulması amacıyla bir tarih belirlenmesine ilişkin, (b) Sözleşme'nin uygun şekilde uygulanması için ilgili Tarafça işbirliğini teşvik etmek amacıyla tavsiye kararları kabul edebilir.
13. GREVIO, Sözleşme'yle ilgili ciddi ihlalleri önlemek ya da bunların boyutunu veya sayısını azaltmak için acil dikkat gerektiren sorunların varlığına işaret eden bir durum hakkında güvenilir bilgiler aldığında, kadınlara yönelik ciddi, kitlesel veya süreklilik gösteren şiddet biçimlerinin önlenmesi için alınan tedbirlere ilişkin özel bir raporun acilen sunulmasını talep edebilir.
14. İlgili Tarafça sunulan bilgiler ve kendinde mevcut diğer güvenilir bilgileri göz önüne alarak GREVIO soruşturma yürütülmesi ve acilen GREVIO'ya bilgi sunulması için bir veya birden fazla üyesini belirleyebilir. Gerekli bulunduğu takdirde ve Tarafın rızasıyla soruşturma, onun topraklarına ziyareti içerebilir.

15. Paragrafta atıfta bulunulan soruşturmada elde edilen bulgular incelendikten sonra GREVIO, bu bulguları ilgili Tarafa ve uygun görüldüğü hallerde Taraflar Komitesi'ne ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne diğer yorum ve tavsiyelerle birlikte iletir.

Madde 69 – Genel tavsiyeler

GREVIO, uygun olan hallerde, Sözleşme'nin uygulanması hakkında genel tavsiyeleri kabul edebilir.

Madde 70 – Parlamentoların İzlemeye Katılımı

1. Ulusal parlamentolar, işbu Sözleşme'nin uygulanması için alınan tedbirlerin izlenmesine katılmaya davet edilir.
2. Taraflar GREVIO'nun raporlarını kendi ulusal parlamentolarına sunar.
3. Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi, Sözleşme'nin uygulanmasındaki durumu değerlendirmeye düzenli olarak davet edilir.

Bölüm X- Diğer uluslararası belgelerle ilişki

Madde 71 – Diğer uluslararası belgelerle ilişki

1. İşbu Sözleşme, Sözleşme'ye Tarafların taraf olduğu veya olacağı ve bu Sözleşme kapsamında düzenlenen konularda hükümler içeren diğer uluslararası belgelerden kaynaklı yükümlülükleri etkilemez.
2. İşbu Sözleşme'ye Taraflar, Sözleşme'nin hükümlerini tamamlamak veya güçlendirmek veya Sözleşme'de yer alan ilkelerin uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla Sözleşme'de ele alınan konular hakkında birbirleriyle ikili veya çok taraflı anlaşmalar akdedebilir.

Bölüm XI — Sözleşme'de değişiklikler

Madde 72 – Değişiklikler

1. Bir Taraf tarafından sunulan Sözleşme'deki her değişiklik önerisi, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne iletilir ve kendisi tarafından Avrupa Konseyi üye ülkelerine, her imzalayan devlete, Taraflara, Avrupa Birliği'ne ve 75. madde hükümleri uyarınca bu Sözleşme'yi imzalamaya çağrılan her devlete ve 76. madde hükümleri uyarınca bu Sözleşme'ye katılmaya davet edilen her devlete bildirilir.
2. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, değişiklik önerisini dikkate alır ve Avrupa Konseyi üyesi olmayan Sözleşme'nin Taraflarının görüşüne başvurduktan sonra, Avrupa Konseyi Statüsü'nün 20. maddesinin d fıkrası gereğince oyçokluğuyla değişikliği kabul edebilir.
3. 2. paragraf uyarınca Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen her değişiklik metni, kabul için Taraflara iletilir.
4. 2. paragraf uyarınca kabul edilen her değişiklik, tüm Tarafların, Genel Sekreter'i değişikliği kabul ettikleri hakkında bilgilendirdiği tarihten sonraki bir aylık sürenin sonunu izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Bölüm XII — Son hükümler

Madde 73 – Sözleşme'nin Geçerliliği

İşbu Sözleşme'nin hükümleri, kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadelede kişilere daha uygun haklar sağlayan iç hukuk hükümlerine ve yürürlükte olan veya yürürlüğe konabilecek olan bağlayıcı uluslararası belgelere hâlel getirmez.

Madde 74 – Uyuşmazlığın çözümü

1. Taraflar, Sözleşme'nin uygulanması veya yorumlanması sırasında doğabilecek her uyuşmazlığı öncelikle müzakere, uzlaşma, tahkim gibi araçlarla veya karşılıklı anlaşmayla kabul edilen diğer barışçıl yollarla çözmek için çaba gösterir.
2. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Taraflara, buna onay vermeleri halinde, uyuşmazlık sırasında kullanmak için çözüm usulleri oluşturabilir.

Madde 75 – İmza ve yürürlüğe girme

1. İşbu Sözleşme, Avrupa Konseyi üye devletlerinin, Sözleşme'nin hazırlanmasına katılan üye olmayan devletlerin ve Avrupa Birliği'nin imzasına açıktır.
2. İşbu Sözleşme onay, kabul veya uygun bulmaya tabidir. Onay, kabul veya uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'nce saklanır.
3. İşbu Sözleşme'nin 2. paragrafının hükümleri uyarınca, Sözleşme tarafından bağlı kılınma rızalarını açıklayan en az sekizi Avrupa Konseyi üyesi olan on devlet tarafından imzalanmasından sonraki üç aylık sürenin sonunu izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girer.
4. 1. paragrafta bahsedilen, sonradan Sözleşme tarafından bağlı kılınma rızasını açıklayan her devlet ve Avrupa Birliği açısından Sözleşme onay, kabul veya uygun bulma belgelerinin verildiği tarihten sonraki üç aylık sürenin sonunu izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girer.

Madde 76 – Sözleşme'ye katılım

1. Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden sonra, Tarafların Sözleşme'yi istişare etmelerinin ve oybirliğinin sağlanmasının ardından Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi'ne üye olmayan ve Sözleşme'nin hazırlanmasına katılmamış olan herhangi bir devleti, Avrupa Konseyi Statüsü'nün 20. maddesinin d fıkrası gereğince oyçokluğuyla ve Bakanlar Komitesi'ne katılmaya yetkili Taraf temsilcilerinin oybirliğiyle Sözleşme'ye katılmaya davet edebilir.
2. Katılan her devlet açısından Sözleşme, katılım belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne verilmesinden sonraki üç aylık sürenin sonunu izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girer.

Madde 77 – Ülkesel uygulama

1. Her devlet veya Avrupa Birliği, imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma ya da katılım belgelerini verirken Sözleşme'nin uygulanacağı toprağı veya toprakları belirtebilir.
2. Her Taraf, daha sonraki bir tarihte Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapacağı bir bildirimle, uluslararası ilişkilerinden sorumlu olduğu veya sorumluluğunu üstlendiğı ve bildirimde belirtilen toprakların dışındaki topraklarda işbu Sözleşme'yi uygulayacağını belirtebilir. Bu tür bir toprak açısından Sözleşme, böyle bir bildirim Genel Sekreter tarafından alınmasından sonraki üç aylık sürenin bittiğı ayı takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.
3. Önceki iki paragrafın altında yapılan her bildirim, böyle bir bildirimde belirtilen her ülke açısından Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapılacak bir bildirimle geri çekilebilir. Geri çekilme, böyle bir bildirim Genel Sekreter tarafından alınmasından sonraki üç aylık sürenin sonunu izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girer.

Madde 78 – Çekinceler

1. 2. ve 3. fıkralarda öngörülen istisnalar dışında, işbu Sözleşme'nin herhangi bir hükmüne ilişkin hiçbir çekince öne sürülemez.
2. Her devlet veya Avrupa Birliği imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgelerini verirken Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapacağı bir bildiriyle;

30. Madde'nin 2. paragrafı;

44. Madde'nin 1. paragrafının e bendi, 3. ve 4. paragrafları;

- Küçük suçlara ilişkin 35. Madde bağlamında 55. Madde'nin 1. paragrafı
- 37., 38., ve 39. Madde'ler bağlamında 58. Madde;
- 59. Madde

hükümlerini uygulamama veya sadece özel vaka ya da durumlarda uygulama hakkını saklı tutacağını belirtebilir.

- Her devlet veya Avrupa Birliği, imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgelerini verirken Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapacağı bir bildirimle, 33. ve 34. maddelerde atıfta bulunulan davranışlar için cezai yaptırımlar yerine cezai olmayan yaptırımlar sağlama hakkını saklı tutacağını belirtebilir.
- Her Taraf yaptığı çekinceyi, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapacağı bir bildirimle tümüyle ya da kısmen geri çekebilir. Bu bildirim Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Madde 79 – Çekincelerin geçerliliğı ve gözden geçirilmesi

1. 78. maddenin 2. ve 3. paragraflarında bahsi geçen çekinceler, Sözleşme'nin ilgili Taraf açısından yürürlüğe girdiği günden itibaren beş yıl boyunca geçerlidir. Ancak, sözkonusu çekinceler aynı süreyle geçerli olacak şekilde yenilenebilir.
2. Çekincenin bitiş tarihinin on sekiz ay öncesinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği, ilgili Tarafa bitiş tarihini bildirir. Bitiş tarihinden en geç üç ay önce Taraf, çekincesinin devam ettiğini, değiştirildiğini veya geri çekildiğini Genel Sekreter'e bildirir. İlgili Tarafın böyle bir bildirimde bulunmaması durumunda Genel Sekreterlik, Tarafı, çekincesinin otomatik olarak altı ay süreyle uzatıldığı hakkında bilgilendirir. Tarafın bu sürenin bitimine kadar çekincesini devam ettirme veya değiştirme niyetini bildirmemesi durumunda, çekince zaman aşımına uğrar.
3. Eğer bir Taraf 78. maddenin 2. ve 3. paragrafları uyarınca çekince koyarsa, çekincenin yenilenmesinden önce veya talep üzerine, çekincenin devam etmesini gerektiren nedenleri içeren bir açıklamayı GREVIO'ya iletir.

Madde 80 – Fesih

1. Her Taraf istediği zaman Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapacağı bir bildirimle bu Sözleşme'yi feshedebilir.
2. Bu tür fesihler bildirimden Genel Sekreter tarafından alınmasından sonraki üç aylık sürenin sonunu izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girer.

Madde 81 – Bildirim

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üye devletlerine, Sözleşme'nin hazırlanmasına katılan üye olmayan devletlere, her imzacıya, her Tarafa, Avrupa Birliği'ne ve Sözleşme'ye katılmaya davet edilen her devlete:

1. Her imzayı;
2. Sunulan her onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgesini;
3. 75. ve 76. maddeler uyarınca Sözleşme'nin her yürürlüğe giriş tarihini;
4. 72. madde uyarınca kabul edilen her değişikliği ve bu tür değişikliğin yürürlüğe giriş tarihini;
5. 78. Madde uyarınca her çekinceyi ve geri çekilen her çekinceyi;
6. 80. Maddenin hükümleri uyarınca yapılan her feshi;
7. İşbu Sözleşme'yle ilişkili olan diğer her eylem, bildiri veya haberleşmeyi bildirir.

Yukarıdaki hususları tasdiklen, imzaları aşağıda bulunan usulünce yetkili kılınmış temsilciler, işbu Sözleşme'yi imzalamıştır.

İşbu Sözleşme, 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da, her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere İngilizce ve Fransızca dillerinde, Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanacak tek nüsha olarak imzalanmıştır. Onaylı nüshaları Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından Avrupa Konseyi üyelerine, Sözleşme'nin hazırlanmasına katılan üye olmayan devletlere, Avrupa Birliği'ne ve Sözleşme'ye katılmaya davet edilen her devlete gönderilir.

Ek — İmtiyaz ve muafiyetler

(Madde 66)

1. Bu ek, Sözleşme'nin 66. maddesinde bahsedilen GREVIO üyelerine ve ülke ziyaret heyetlerinin diğer üyelerine uygulanır. Bu ekin amacı bakımından "ülke ziyareti heyetlerinin diğer üyeleri" terimi Sözleşme'nin 68. maddesinin 9. paragrafında bahsedilen bağımsız ulusal uzmanları ve mütehassısları, Avrupa Konseyi personelini ve Avrupa Konseyi tarafından istihdam edilerek GREVIO'ya ülke ziyaretleri boyunca eşlik eden tercümanları kapsar.
2. GREVIO üyeleri ve ülke ziyareti heyetlerinin diğer üyeleri ülke ziyaretlerinin hazırlanması ve gerçekleştirilmesiyle ilgili görevlerini yerine getirirken veya bunları izleyen görevlerle ilişkili olarak yolculuk ederken aşağıdaki imtiyaz ve muafiyetlerden yararlanır:
 1. şahsi tutuklama veya gözaltına alınmadan ve kişisel eşyalarının haczinden ve resmi yetkili sıfatıyla hareket ederken söyledikleri ya da yazdıkları ifadeler veya gerçekleştirdikleri eylemlerden dolayı yasal işlemlerden muafiyet;
 2. ikamet ettikleri ülkelere giriş ve çıkışlarda ve görevlerini yerine getirdikleri ülkeye giriş ve çıkışlarda hareket serbestliği üzerindeki her türlü kısıtlamadan ve görevlerini yaparken ziyaret ettikleri veya geçtikleri ülkelerde yabancıların tabi oldukları kayıt işlemlerinden muafiyet.
3. Görevlerinin yerine getirilmesiyle ilgili seyahatleri sırasında, GREVIO üyeleri ve ülke ziyareti heyetlerinin diğer üyeleri gümrük ve döviz denetim kontrollerinde yabancı hükümetlerin geçici resmi görevlisi olan temsilcilerine tanınan kolaylıklardan yararlanırlar.
4. Sözleşme'nin uygulanmasının değerlendirilmesiyle ilgili GREVIO üyeleri ve ülke ziyareti heyetlerinin diğer üyeleri tarafından taşınan belgelerin, GREVIO'nun faaliyetiyle ilgili olduğu sürece, dokunulmazlıkları ihlal edilemez. GREVIO'nun resmi yazışmaları veya GREVIO üyelerinin ve ülke ziyareti heyetlerinin diğer üyelerinin resmi haberleşmeleri hiçbir engelleme veya sansüre tabi tutulamaz.
5. GREVIO ve ülke ziyareti heyetlerinin diğer üyeleri için tam bir konuşma özgürlüğü ve görevlerinin yerine getirilmesinde tam bir bağımsızlık temin etmek amacıyla, söz konusu kişilerin görevleri sona ermiş olsa dahi, görevlerinin ifşası sırasındaki sözlü veya yazılı ifadeleri ve her türlü fiilleri bakımından yasal işlemlerden muaf tutulurlar.
6. İmtiyazlar ve muafiyetler, bu ekin 1. paragrafında bahsedilen kişilere kendi şahsi çıkarları için değil, görevlerinin GREVIO'nun çıkarları için yerine getirilmesini güvence altına almak üzere tanınmıştır. Bu ekin 1. paragrafında bahsedilen kişilerin ayrıcalıklarının kaldırılması, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından, muafiyetin adaleti engelleyici olduğu kanaatine vardığı herhangi bir halde ve muafiyetin GREVIO'nun çıkarlarına halel getirmeden kaldırılabilirliği hallerde yapılır.

Kaynak: <https://www.kahdem.org.tr/istanbul-sozlesmesi/>